

Manual de Cerimonial Civil

Primera edició: juliol de 2006

Segona edició: juliol 2016

© del text, Joan Surroca i Sens

© de l'antologia literària, els autors

© 2006 BRAU edicions

Dinamarca, 1

17600 Figueres

Disseny i maquetació: Jenar Fèlix

Il·lustracions: Linòleums originals de Miquel Plana

Assessorament lingüístic: Dolors Barceló

Impressió a Catalunya

ISBN: 978-84-15885-41-2

Dipòsit Legal: GI-1046-2016

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el seu tractament informàtic, ni la seva transmissió a través de qualsevol mitjà, bé sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per enregistrament o d'altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

Manual de Cerimonial Civil

Els dies més grans

Joan Surroca i Sens

BRAU
edicions

A l'Anna Maria

Pròleg

L'ACM va publicar per primera vegada el *Manual de cerimonial civil* ara fa deu anys, en un moment en què els responsables municipals començaven a veure com augmentaven cada cop més les demandes per realitzar cerimònies civils. Aquesta publicació va permetre oferir una eina, fins al moment inexistent, on els electes municipals podien trobar informació i un ampli ventall de models per oficiar cerimònies civils.

Ara, quan la realització de cerimònies és una constant en els nostres consistoris, us oferim una actualització del manual on s'inclouen les novetats legislatives, però mantenint l'essència de la publicació; hi ha exemples de tots els rituals, gestos, músiques o paraules que donin a la cerimònia el valor que té.

Aquest manual vol ser una eina pràctica i útil en l'elaboració de les cerimònies i pretén ajudar a dignificar-les.

Un cop més, el manual no hauria estat possible sense el treball del seu autor, el Sr. Joan Surroca, a qui vull agrair la feina feta perquè el món local pugui disposar d'aquesta important eina.

MIQUEL BUCH I MOYA
President de l'ACM

Introducció

La proposta de l'editor d'escriure un llibre de les característiques del que teniu a les mans sobre el cerimonial civil (acolliments de nounats, casaments, enterraments, aniversaris, etc.) reconec que em va atraure de seguida. Passats els primers dies de veritable entusiasme vaig anar entrant en un estat de fredor tan persistent que vaig desistir de l'intent. Varen aparèixer una a una les dificultats de preparar un treball com el que es requeria. En vàrem parlar més a fons després de madurar el projecte i no sé si l'exquisida confiança rebuda de l'editor –que sempre agrairé– hauria estat suficient per posar-me a la feina.

El veritable esperó que em va fer determinar va ser fruit, com tantes coses en la vida, de l'atzar. Just quan més em decantava per deixar-ho córrer definitivament, vaig llegir un article de l'Emili Teixidor, publicat a *Presència*, titulat «Món vell i món nou». En un dels apartats d'aquest suggestiu escrit, com tots els que sortien de la seva ploma, argumentava el següent: «A Igualada han celebrat un bateig civil, tot i que *bateig* és una paraula massa sagrada per dir la cerimònia civil amb què pares i padrins han celebrat la incorporació d'un nou membre a la comunitat. Però els padrins, ¿quin compromís prenen en aquest nou ritual civil? I les autoritats, ¿a quina comunitat l'acullen, a la de veïns, a la del cens municipal i espès, a la de futurs contribuents, a la de futurs votants...? Són les dificultats de substituir una litúrgia religiosa, plena de sentit, per una simple mimetització externa, formal, de l'antiga cerimònia religiosa. Com en els casoris i enterraments civils, hi manca profunditat. La música i la poesia substitueixen la religió, però fins i tot la festa desapareix en un acte que pretén expulsar el misteri que ve del més enllà i del més profund, i el converteix en una mena d'espai higiènic, indiferenciat i segur, com una sala d'espera. Sembla un acatament a l'Estat totpoderós, burocràtic i contributiu. Una jura de bandera. Tot plegat té un aire de plagi, de còpia, de substitució, com els torrons de Nadal sense sucre per a diabètics. Hi ha un cert aire de nostàlgia per tot el que s'ha perdut o pel món nou que no s'ha sabut crear».

Unes reflexions així de contundents aparentment havien de ser definitives per confirmar que era assenyat no embrancar-se en dificultats evidents. Però no, a mi sempre m'han atret de manera irresistible els reptes un xic forassenyats. Heus aquí la gènesi d'aquest llibre, que segurament no hauria pas nascut, almenys de la meua mà, si l'Emili Teixidor no hagués reflexionat sobre el tema i no hagués llançat el repte d'aquest «món nou que no s'ha sabut crear».

Espero que aquest llibre sobre el Cerimonial civil sigui útil tant per a les persones que presideixen les cerimònies civils com per als mateixos interessats a requerir un cerimonial laic. Qui presideix ha d'estar interessat o interessada a reflexionar sobre la importància de l'acte i res justifica que despatxi la cerimònia com un fet burocràtic sense suc ni bruc. Qui presideix pot ajudar a sortir de la frivolitat que massa vegades domina aquests actes. Des que les llibertats permeten celebrar cerimònies civils, hi ha hagut jutges, alcaldes i regidors que s'han pres la responsabilitat amb rigor i tots ells i elles mereixen mostres de reconeixement social, més enllà dels agraïments dels qui s'han beneficiat de la seva responsabilitat.

El Cerimonial civil no pretén esdevenir un manual que posi remei per si sol a totes les mancances. Vol contribuir, això sí, a fer un pas endavant per dignificar el cerimonial civil; un acte que no sempre, és ben veritat, es prepara amb prou cura. M'agradaria despertar en els qui llegiu aquestes pàgines les ganes de manejar altres textos, fer-ne un estudi, una selecció i organitzar el cerimonial de manera personalitzada.

El ventall de possibilitats d'elecció per a un cerimonial és prou ampli per garantir excel·lents resultats amb diferent format, temps, ambient, ritme, marc, etc. Cada cerimònia està plena de rituals, de gestos, de matisos, de cançons i músiques, de paraules i silencis, d'abraçades i mirades, de plors d'emoció i somriures esperançats que comuniquen. Totes les cerimònies ben preparades amb temps, paciència i consciència aconsegueixen fruits esplèndids que recordareu tota la vida. Val la pena, doncs, que no escatimeu esforços, ni plantegeu la cerimònia com un compliment d'un vulgar expedient. Si s'acorda cerimònia, feu-la bé, sense pressa, perquè la

improvisació no sol donar mai bons resultats. Una cerimònia és per gaudir-la i, vist així, hauríem de disposar-nos a ser generosos amb el temps que hi dediquem. Fins i tot per gaudir sembla que tenim pressa. El bon amic i pianista exquisit Joan Rubinat m'explicava que, en una ocasió, mentre s'esperava que obrissin les portes de l'auditori, va ser descobert per un grup de senyores que anaven al concert. Una se li apropà i amb sornegueria li suplicà: «Ja ens ho farà curtet, oi?»

Fent un cop d'ull a l'índex, observareu que el llibre consta de diversos capítols; els dos primers són consideracions generals que poden ser útils per a qualsevol cerimònia. Els capítols que segueixen fan referència a moments cabdals de l'existència humana. El tercer és el del naixement, l'alfa, l'inici de tot, l'acte d'esperança més gran per part d'uns pares que creuen en el demà. El cinquè fa referència a la mort i a les exèquies; l'omega, el comiat. Un moment, el del morir, que pot convertir-se en el moment de pau més gran, la pau del qui ens deixa que es vessa sobre els que queden perquè el que resta de l'ésser estimat és sempre el millor d'ell mateix. Al mig, el quart capítol, l'aparellament, la cerimònia de casament, l'acte d'amor més gran. El sisè és un calaix de sastre on es reuneixen altres tipus d'esdeveniments assenyalats, com són els aniversaris, les jubilacions, els homenatges i les celebracions diverses.

Els capítols dedicats a celebracions tenen una estructura semblant. S'ha considerat adient començar sempre per una introducció que vol aportar alguns elements de judici per realitzar la cerimònia amb cura i coherència. Segueixen apartats amb referències històriques, legals i particularitats concretes del cerimonial comentat. Una penúltima part és la que ofereix pistes per enfocar la cerimònia amb un ritual digne.

Al final de cadascun dels quatre blocs figura una antologia de textos i músiques que espero que sigui ben útil. El recull és limitat; forçosament es deixen fora bona quantitat d'obres de mèrit semblant, però aquí ha de començar la participació de cada usuari per adaptar la cerimònia als seus gustos tot cercant altre material quan convingui. Adverteixo que no es tracta d'una antologia representativa dels

autors més valorats perquè aquest recull pretén, com a primera finalitat, oferir textos i músiques adients per a cerimonials. A l'hora de fer la tria, a part de tenir present la mateixa qualitat, s'ha intentat obtenir un conjunt prou equilibrat. La bibliografia comentada espero que sigui un bon complement.

He procurat incloure textos, poètics i en prosa, fàcilment comprensibles i que no presentin dificultats per a la lectura en públic a persones que habitualment no estan avesades a aquest tipus de feina. Textos majoritàriament escrits en català, no gaire extensos, i que no tinguin un regust arcaic. Aquests són els criteris generals; tot i així, hi ha un recull d'autors en llengua castellana i tampoc no hi falta una representació de poemes escrits originàriament en diverses llengües. (Per raons d'espai no hi consta la versió en la llengua original, però si us interessa consultar-la la trobareu en els llibres que figuren a la bibliografia. Són tots en edicions bilingües.) En darrer terme, tant en la tria de músiques com en la de textos, sempre hi ha el factor subjectiu, sigui per la interpretació de la idoneïtat de la producció dels autors i autores elegits o per les inevitables preferències personals. Per tot plegat, i perquè una tria sempre suposa descartar, demano comprensió quan els criteris dels lectors no es corresponguin amb els que he utilitzat.

Deixeu-me expressar, abans d'acabar aquestes paraules introductòries, el meu reconeixement envers unes persones que, amb el seu suport i dedicació, amb els seus suggeriments i aportacions i, sobretot, amb l'estimació rebuda per part de totes, han fet possible aquest llibre: Carles Sapena, Maria Àngels Freixenet, Salvador Sunyer, Joan Arroyo, Cels Sais, Dolça Vilallonga, Eduardo Rincón, Montserrat Surroca, Joan Gurt, Margarita Camós, Anton Buquera, Pere Toledano i Anna Maria Canadell. A Salvador Cardús per acceptar prologar-lo. Així mateix, el meu agraïment als editors Jenar Fèlix i Xavier Albertí; les seves valuoses indicacions i l'entusiasme que han demostrat per aquest llibre supera àmpliament l'estricta interès professional.

Cerimonial, per a què

✧ *Té dret un home a ser feliç en una ciutat infectada per la pesta?*
[ALBERT CAMUS] ✧ *El pitjor dels pecats és no haver estat feliç.*
[JORGE LUIS BORGES] ✧ *L'èxit és aconseguir el que es vol; la felicitat és apreciar el que es té.* [ANÒNIM] ✧

Els ritus de pas

Els humans ens distingim de la resta d'animals per la possibilitat de pensar, per la nostra consciència. Som sabedors del pas del temps i aviat constatem el que admirablement resumia Shakespeare en la seva obra *Macbeth*: «La vida no és més que una ombra que passa». Hi ha qui opina, amb la dosi d'humor que tot ho amoreix, que els vius no són altra cosa que morts de vacances. Som incapaços d'aturar el xuclador de les nostres hores i ni la fortuna ni el poder han aconseguit que la mort no posi definitiva fi a les aspiracions de perpetuació. Potser per una necessitat imperiosa d'exterioritzar tant els moments de joia com de fatalitat, tenim tendència a emmarcar i solemnitzar les hores culminants de les nostres vides.

Els ritus de pas, relacionats amb el sagrat, tenen una gran tradició, existeixen en totes les cultures i acompanyen les persones en aquells esdeveniments que marquen profundament la seva vida per algun canvi d'estat. Solament èpoques històriques de grans estralls han privat l'ésser humà de la festa i del ritu. Els baptismes, matrimonis i funerals de la religió catòlica del nostre àmbit cultural són expressions litúrgiques de moments solemnes que no escapen de l'interès de cap cultura. Algunes societats tenen establerts altres ritus de pas a més dels que celebren el principi, la fi i l'aparellament; per exemple, el de la iniciació sexual o el del pas a la condició de guerrer. Bàsicament, som el mateix que els nostres avantpassats i també són més les semblances que les diferències entre les cultures, per més llunyanes que aquestes siguin. Factors com el grau de desenvolupament, el clima o la religió no són determinants. El ritu és, doncs, un dels lligams que la humanitat ha tingut des dels més remots temps prehistòrics i es fa present en els diversos àmbits geogràfics. Per això no fariem bé d'agafar-nos l'assumpte a la lleugera.

El ritu cerca posar uns bons fonaments a les noves etapes de la vida i, en algunes societats (en contrast amb l'extremada pressa que determina les nostres existències pendents del rellotge, o fins i tot del cronòmetre), la durada del ritual és especialment llarga. A vegades, el ritu, a més de donar la benvinguda a un nou estat, disposa d'unes etapes prèvies consistents a separar l'aspirant del seu antic estatus social i sotmetre'l a una fase d'aïllament. Un dels ritus de pasatge d'aïllament més exemplar és el que es practica entre els tlingit (poble americà de les costes i illes des del riu Copper fins al canal Portland). Quan una nena té la primera menstruació queda reclosa durant vuit dies en una barraca; allà està fortament vigilada per familiars i sotmesa a un rigorós dejuni mentre es realitzen exercicis màgics per afavorir que esdevingui una dona virtuosa. En acabar l'aïllament, s'organitza una gran festa pública, amb menjars exquisits, i la noia llueix roba nova de la més fina.

El ritu, fins avui, ha anat lligat al sagrat i aquí és on ens podem perdre. Hem de saber que el mite primer i la religió després han marcat les pautes de comportament social i d'explicació dels interrogants que es planteja qualsevol persona. Potser són poques les preguntes comunes a tot ésser que pensa: qui sóc?, on sóc?, d'on vinc?, on vaig?... i no gaires més. D'ençà de les demolidores crítiques per part dels filòsofs de la sospita, el concepte de Déu ha quedat fortament qüestionat des dels quatre punts cardinals. Feurbach afirmava: «¿Déu? No és altra cosa que una projecció de l'home». «És l'opi del poble», opinava Marx. Nietzsche no quedava curt quan deia: «Un ressentiment de frustrats» i Freud rematava: «Una il·lusió infantil». Després de la presència secular del cristianisme en tots els àmbits de l'existència, Europa es va transformant en una societat laica. És un fet inèdit i tan novell que ens falta perspectiva per veure les extraordinàries conseqüències socials que origina un canvi social d'aquestes magnituds.

En poso un exemple i espero que sigui suficient. La moral estava pautada per les normes establertes per l'Església. Hom creia saber el que estava bé i el que estava malament. Quan la societat s'ha transformat i ha optat per la laïcitat (a l'Estat espanyol el canvi ha

estat molt més sobtat, ràpid i possiblement també més traumàtic), hem passat de tenir uns comportaments detallats, amb tota la casuística, a una societat on sembla que tot s'hi val. Magnífic error! No s'ha tingut cura de substituir unes normes, que efectivament només han d'afectar els practicants de la corresponent religió i no la totalitat de la ciutadania, per una ètica cívica que tothom està obligat a complir: practicants de diverses religions, creients no practicants, agnòstics, ateus o apòstates, tant se val! Tant és la procedència, el gènere, la professió, la fortuna o altres aspectes que donen color diferent a la humanitat, és igual. Aquest codi de conducta bàsic pot inspirar-se en els drets humans proclamats l'any 1948 i els successius drets aprovats posteriorment per les Nacions Unides.

És urgent començar a educar de manera diferent d'aquesta tan fàcil, però perversa, del «tot s'hi val». No és cert que hi hagi una crisi de valors. Hi ha valors que s'han envigorit d'ençà que hem entronitzat la ignorància. Són valors negatius perquè els nostres valors simplement estan determinats per allò que valorem, de manera independent de la seva bondat. Altres valors, sovint els més positius, han quedat tan afeblits que el civisme n'ha quedat afectat. Sempre ha existit una capa de la població insolidària, però la societat actual està fortament interrelacionada: creixement de les formes de vida urbanes, possibilitats de comunicació gràcies a les noves tecnologies, etc. Les persones vivim molt a prop les unes de les altres i això fa que l'individualisme dificulti enormement la convivència.

Per tot el que acabo de dir, val la pena posar uns sòlids fonaments que garanteixin l'èxit dels ritus de pas laics. La crisi religiosa no afectarà els ciutadans i ciutadanes que, en coherència amb les seves creences, practiquin un ritual religiós, però per a aquells i aquelles que, també honestament, vulguin moure's sota uns paràmetres exclusivament laics, s'han de trobar fórmules per viure en plenitud, solemnitat i espiritualitat el que coneixem com a ritus de pas. És un tema delicat i important, per això he cregut que val la pena dedicar-hi la reflexió que segueix en el proper apartat.

Cerimònia civil o religiosa?

Una àmplia majoria de joves aprova fets com viure en parella sense casar-se, la reproducció assistida, el matrimoni gai, les mares i pares solters, l'eutanàsia, l'avortament i l'adopció per part de parelles homosexuals. Els joves s'estan allunyant de l'Església catòlica i no segueixen uns criteris que fins fa pocs anys eren els que una majoria de la societat tenia en compte. Una enquesta sobre la freqüència d'assistir a actes religiosos efectuada l'any 2012 a una mostra de 3.000 joves de 15 a 34 anys residents a Catalunya, donava el següent percentatge: 2,8% molta; 6,7% força; 11,2% no gaire, i 79,3 gens.

En la més recent enquesta elaborada pel Centre d'Estudis d'Opinió, la valoració de l'Església catòlica a Catalunya tenia una puntuació de 2,53 sobre 10, per sota de la puntuació de 5 que obtenien els mitjans de comunicació, o de la puntuació que mereixien els ajuntaments, els Mossos d'Esquadra, el Parlament de Catalunya, els sindicats o els partits polítics, entre altres. És un indicador que ens marca el proper futur en l'elecció del cerimonial.

No fa pas gaires anys, el cent per cent de les cerimònies celebrades en el nostre país es feien mitjançant el ritual catòlic. Tant és així que per als estudis demogràfics els arxius parroquials han estat d'una absoluta fidelitat gràcies a les disposicions del Concili de Trento de mitjan segle XVI, que obligà les parròquies a registrar baptismes, casaments i òbits. En pocs anys hem passat d'una societat confessionalment catòlica a una societat plural, fins i tot entre els mateixos catòlics, que ja no obeeixen a cegues un magisteri o no es troben còmodes amb certes expressions d'alguns eclesiàstics. No és negligible el nombre de persones que es declaren simplement no practicants sense classificar-se com a agnòstiques o atees.

Actualment, hi ha una gran pluralitat de confessions religioses. Catalunya té 1.257 centres de culte de religions diferents de la catòlica. Concretament, els ritus dels quals parlem en aquest llibre poden ser celebrats a Catalunya per jueus, ortodoxos, evangelistes (els de més presència, amb un total de 657 temples), testimonis de

Jehovà, adventistes, Sants del Darrer Dia, islàmics, bahaistes, hinduïstes, sikhs, budistes i taoistes, a més dels catòlics.

En definitiva, només amb mentalitats respectuoses envers les diferents maneres de celebrar –o de no celebrar– un naixement, un matrimoni, etc., o d'organitzar un enterrament, es pot aconseguir una convivència ciutadana. El canvi s'ha produït en un període de temps sorprenentment curt i hi ha persones que no l'han digerit prou bé; massa sovint es provoquen tensions innecessàries dins de les mateixes famílies. És possible que una cerimònia civil celebrada amb rigor, amb profunditat i ritme adequat pugui reconciliar posicions enfrontades. A vegades ens molesta més la manca de raonament que no pas admetre diferents punts de vista.

L'elecció d'una pràctica religiosa és un dret inqüestionable i ningú ha de ser sotmès a crítica, ni a ridiculeses pel fet d'optar-hi. De la mateixa manera, qui no segueix una pràctica religiosa es pot trobar amb incomoditat si ha de seguir un ritual amb el qual no hi té cap afinitat. Ens falta una certa pràctica del respecte a la pluralitat. L'error de molta gent de bona fe, això sí, és pensar que agnòstics i ateus no senten cap interpel·lació, que ho tenen tot segur i no experimenten cap sensibilitat de tipus espiritual. Gravíssim error. El teòleg Leonardo Boff té unes paraules que ens haurien de fer pensar a tots plegats: «És més digne ser ateu de bona voluntat, amant de la justícia i de la pau, que un religiós fonamentalista insensible a l'ètica de la vida». Vull dir amb això que sigui quina sigui l'opció emprada per familiars i amics sempre ens ha de merèixer respecte i comprensió i hem de col·laborar perquè l'acte esdevingui el més satisfactori possible.

En el nostre àmbit geogràfic el catolicisme ha monopolitzat la religió. En altres indrets les religions dels ciutadans han estat i són diverses i, per tant, la pluralitat es viu amb normalitat. Tothom està avesat a assistir a ritus diferents i el ritual civil té una llarga tradició que encaixa, com el ritual religiós, en el paisatge dels costums. Nosaltres tenim un dèficit en aquest sentit i una manca de pràctica que contrasta amb la llarga història del ceremonial catòlic. Moltes persones no practicants opten pel ceremonial religiós precisament

per la pompositat que té a l'abast sense haver-se de preocupar de res. L'Església ofereix marcs esplèndids (esglésies de diferents èpoques, monestirs idíl·lics, ermites en paratges singulars...), té un personal altament especialitzat en el ritu, en la transmissió del pensament oral, disposa de textos bíblics adequats, de qualitat i amb missatge adient... En fi, no és estrany que el cerimonial civil es trobi desprotegit, com si fos d'una categoria inferior.

És demostrable que hi ha cerimònies civils absolutament reeixides. Costa més la preparació, però no cal una simple còpia de la cerimònia religiosa per aconseguir uns bons resultats. La música i la poesia formen part del patrimoni creatiu de la humanitat i no han de ser substituïts de res. Qui opta pel cerimonial civil no significa que sigui *antires*. Ni aquest llibre vol ser *anti*, és *pro* de tot el que intenta ser autèntic, sincer i humà. Que aquest llibre vagi dirigit especialment a persones que es decideixen per un cerimonial civil no vol pas dir que estigui tancat, o que no pugui ser útil a aquells i aquelles que elegeixen una cerimònia religiosa, tot i que la llarga tradició religiosa ja proporciona moltes possibilitats.

El concepte de Déu pot estar present en un cerimonial civil i ningú hauria de trobar estrany que s'hi fessin mencions o es llegissin textos propis de ser escoltats a les esglésies. No pocs s'inclinen per cerimònies civils per un desacord amb la manera d'actuar de les jerarquies eclesiàstiques, més que no pas per un rebuig total envers la religió. Resulta notòriament ridícul, segons la meva opinió, el que passa al Regne Unit: està proscrit fer cap referència a Déu en les cerimònies civils, sigui en poemes, cançons o escrits. Una notícia recent indica que alguna cosa està canviant i és possible que es derogui aquesta llei, que no té en compte la possibilitat de referències incidentals a una divinitat. Així, per exemple, està prohibit llegir un poema d'Elisabeth Barrett Browning perquè en el seu darrer vers diu: «I si Déu vol, t'estimaré encara més després de la meva mort».

Un dels objectius d'aquest llibre és procurar que el cerimonial civil estigui revestit d'una espiritualitat i d'una presència constant del misteri de la vida, igual que en una cerimònia religiosa. Tot depèn de

les persones, dels protagonistes i dels qui presideixen la cerimònia. ¿O és que, per exemple, en els enterraments de ritu catòlic el sacerdot està sempre a l'altura? Hi ha de tot, repeteixo. Sacerdots que són sensibles –les cerimònies són esplèndides i no cauen mai en la rutina– i d'altres que no tenen ànima. Actualment, molts ajuntaments tenen cura de facilitar l'organització de les cerimònies civils en entorns adequats, i el cerimonial no és gens fred, al contrari, té càrrega emotiva i, a més, té la virtut d'acostar els ciutadans a les persones que els representen. Reconequem, però, que allò que s'ha aconseguit bastant satisfactoriament en les cerimònies de casament queda lluny d'estar resolt arreu quan es tracta de cerimònies d'acolliment i enterrament. No és estrany que Rosa Regàs en el seu llibre *Un món millor*, publicat fa pocs anys, s'exclamés del monopoli que de la mort té encara el catolicisme. Fins i tot el Centre Ecumènic Abraham, edificat a Barcelona amb motiu de les olimpíades del 92, no ha esdevingut un lloc veritablement ecumènic i obert; ara és una parròquia catòlica més de la ciutat.

En alguns països tenen el costum de celebrar la cerimònia civil encara que després se celebri una cerimònia religiosa, quan els contraents així ho desitgen. En realitat, tots els matrimonis religiosos tenen el casament civil previ, la qual cosa passa desapercebuda per als mateixos contraents quan es casen per l'Església perquè s'han de limitar a firmar l'acta de matrimoni. La pluralitat és absoluta perquè hi ha qui tria convertir-se en parella de fet, sense legalitzar formalment una nova situació, però opta per celebrar-ho i d'altres que no fan cap festa malgrat haver passat per un cerimonial. Hi ha tantes sortides com persones. En definitiva, després d'aquesta exposició no és difícil encertar que l'únic que us recomano és que sigueu autèntics amb les vostres decisions i, si us determineu per seguir un cerimonial, elegiu aquell que més estigui d'acord amb la vostra manera de ser i us poseu mans a l'obra per oferir un acte ple de sentit i d'humanitat.

Pensar abans d'actuar

La banalització de la vida ha fet i fa molt de mal i ha contribuït decisivament a la pèrdua de sentit de les celebracions dels ritus de pas; també la moda del *light*, en contra de qualsevol plantejament utòpic o de compromís fort, ha acabat afectant els lligams familiars i les celebracions individuals i col·lectives. S'explica, aleshores, la frivolitat actual d'algunes cerimònies que havien tingut un significat profund, de respecte, de pausa i de meditació. Per sort, moltes persones segueixen donant importància als actes solemnes de la vida i aquest llibre té la finalitat d'ajudar-les. Confio, a més, que engresqui a canviar de parer i a apostar per la sensatesa a aquells i aquelles que han menysvalorat fins ara la necessitat d'un cerimonial ben estructurat per als actes cabdals de la vida.

Podeu dir que aquest fenomen de la frivolitat no és pas nou i que constitueix un mecanisme de defensa per subsistir davant la duresa de la vida. No pensar gaire és una manera d'alleugerir el sentit tràgic que sovint té una part de les nostres existències. Sempre, doncs, i no ara, hauríem intentat xiular i cantar per amagar els nostres mals. Efectivament, John Donne, el poeta anglès del segle XVII, ja deia: «Ningú dorm a la carreta que el condueix de la presó al patíbul, però tots dormim des del bressol a la sepultura; o no estem del tot desperts». Considero que no estem pas tan mal informats com a vegades ens queixem. El que passa és que ens surt més a compte mirar cap a un altre costat perquè la realitat se'ns fa insuportable.

Malgrat tot, a mi em fa la impressió que el mal s'ha agreujat no pas perquè les dones i els homes d'ara siguem més estúpids que abans, simplement ho tenim més difícil. El marc que ens acompanya ens dificulta la trobada, la celebració i el fet d'assaborir, ni que sigui de tant en tant, la vida en profunditat. Els canvis mundials tan accelerats d'aquestes darreres dècades han estat de tal magnitud que ens han deixat sense capacitat de resposta. Són transformacions que afecten les nostres vides privades, les relacions laborals i que capgiren l'economia i l'estructura social. Els canvis ja no es produeixen periò-

dicament com fins fa poc, ara són continus. A més, aquests avatars ens han portat de manera imperceptible cap a una societat on la persona ja no és el subjecte i objecte de la història. Ha passat a ser un mer ingredient de la cadena perquè una minoria de la societat obtingui beneficis d'escàndol.

L'individualisme desmesurat porta a un consum forassenyat, compulsiu, amb múltiples repercussions familiars i ètiques, i incideix, paradoxalment, de forma molt negativa sobre el nostre grau de benestar. És molt greu que, segons els càlculs més prudents, actualment el diner procedent d'activitats il·lícites de les diferents organitzacions criminals suposi el 15% del comerç mundial! És el resultat de la nostra societat, que aplaudeix la competitivitat desmesurada i aspira a beneficis econòmics astronòmics amb la màxima brevetat encara que sigui en detriment de les persones. És el triomf de la privacitat sobre la col·lectivitat en un moment en què, lluny de reprovar els comportaments insolidaris, els hem aixecat en paradigmes de l'èxit i, a la vegada, sembla que criminalitzem la pobresa.

Al costat d'una societat opulenta, tenim que més de sis milions de nens moren de fam en el món cada any. Més de la meitat de la població de l'Índia i de l'Àfrica sofreixen desnutrició. Ser conscients dels avantatges, però també dels inconvenients, de la societat que ens toca viure és la primera premissa per detectar vers on ens hem d'adreçar. Ningú pot excusar-se. Tenim atenuants, però és injustificable que ens emparem en les crítiques a tot i a tothom i renunciem a les nostres responsabilitats individuals. Tenia tota la raó Albert Camus en dir: «Si els homes no sempre poden aconseguir que la història tingui sentit, sempre poden actuar de tal manera que les seves pròpies vides en tinguin». Per sort, hi ha rebels que no admeten l'estat del món actual i la seva força de la raó aconseguirà reconduir la humanitat vers posicions solidàries.

El nostre grau de llibertat és gran per decidir si la nostra vida ha de ser frívola i «feliç» solament gràcies a algun estupefaent que ens mig adorm i ens fa inconscients, o l'hem d'encarar com una celebració contínua, una manera de ser humanament feliç perquè també és la manera més eficaç de fer feliços aquells que ens envolten i esti-

men. A vegades ens fa vergonya manifestar-nos feliços i organitzar celebracions joioses. He trobat convenient reproduir la cita anònima que encapçala aquest capítol perquè clarifica de manera magistral què és felicitat i què és èxit. Si la felicitat l'entendem així, comprenem que el pitjor pecat és no haver estat feliços, com ens apunta Borges. Així mateix, la veritable felicitat és perfectament compatible amb la celebració de la vida i l'actitud compromesa per evitar i eradicar la pesta de la nostra ciutat, és a dir, tots els mals evitables que afligeixen tants éssers humans ara i aquí.

Hi ha un conte que s'explica a països orientals que diu que un executiu va preguntar a un savi quin era, al seu parer, el secret de l'èxit de la seva vida. El savi li va respondre que era fer feliç una persona cada dia. L'executiu va quedar un xic sorprès de la resposta i després de reflexionar-hi una estona li va fer una segona pregunta: «¿Fins i tot si aquesta persona ets tu mateix?» La resposta del savi va ser: «Sobretot si aquesta persona ets tu mateix». Hem de recuperar el que mai havíem d'haver abandonat: la voluntat de fer les coses bé, d'experimentar la joia i compartir la celebració de l'existència i particularment d'aquells esdeveniments que marquen les nostres vides.

Aspectes comuns a totes les cerimònies

✘ *El dimoni no és pas el príncep de la matèria, el dimoni és l'arrogància de l'esperit, la fe sense somris, la veritat sense ombra de dubte.* [UMBERTO ECO] ✘ *Quan el monjo va a la taverna, la taverna esdevé la seva cel·la; quan l'embriac va la cel·la, la cel·la es converteix en una taverna.* [ANTHONY DE MELLO] ✘ *Quan el permanent i el que canvia es casen, sorgeix una ètica veritablement humana.* [LEONARDO BOFF] ✘

Totes les cerimònies tenen les seves particularitats i, a la vegada, aspectes comuns. Per no repetir a cada capítol comentaris vàlids per a tot tipus de cerimònies, he cregut oportú dedicar-ne un a aquest tipus de reflexions. Ho faig –m’agradaria que el lector m’entengués bé– des d’una posició de recerca, per oferir la possibilitat de millorar les nostres celebracions i també des de la rebel·lia, per què no?, contra tant de conformisme a l’hora de preparar un cerimonial civil. Aquest no és un llibre des del qual es vulgui pontificar res, amb tot –i els lectors i lectores ja ho han *collit* amb el que he escrit fins ara– confesso que no evito pronunciar-me perquè no es pot fer res de bo des d’una pretesa indolora neutralitat. Quan prenc partit, no ho faig des de l’arrogància, sense cap ombra de dubte, perquè crec amb Eco que això és pervers. Són consideracions des del respecte envers totes les maneres de celebrar, o no celebrar, un esdeveniment interessant de la nostra vida. El que importa no és tant el lloc, el ritu, l’embolcall, com la qualitat de les persones. Queda clar amb el pensament d’Anthony de Mello, oi? És un intent de diferenciar l’essencial del secundari per aconseguir una ètica en la mateixa línia de Leonardo Boff.

Sovint la premsa ho espatlla tot. No dediquem prou temps a la preparació d’un cerimonial ni el preparem amb prou antelació. Quan arriba el dia també el temps ens traeix perquè estem educats a valorar més positivament la rapidesa, encara que sigui amb resultats superficials, que la sempre lenta realització d’una feina a consciència. No caiguen en aquest error: prepareu-ho amb antelació suficient, dediqueu-hi el temps que requereix. La cerimònia, per anar bé, no ha d’estar presidida pel neguit, l’angoixa, la premsa i els nervis. La calma, la serenitat, el repòs són la bona alternativa.

És clar que el cerimonial, particularment el del casament, ve acompanyat de tantes circumstàncies externes que poden pesar més els elements secundaris que no pas el que realment és important. Casar-se, sovint, vol dir també estrenar una llar, amb tot l’enrenou que això comporta, els tràmits de gestionar crèdits, els disgustos ine-

vitables de qui es construeix un pis o una casa, les múltiples gestions burocràtiques abans del casament, la feina que representa preparar el convit, elegir el lloc de la cerimònia i de la festa, possibles malentesos amb familiars i amics... Si no es va amb compte de prendre's la cosa amb calma és possible que algunes parelles es casin en plena crisi o, si més no, sense l'estat d'ànim desitjable.

Les Persones

Els protagonistes

Quan vulgueu preparar qualsevol tipus de cerimonial és preferible que, abans de res, us asseieu i us feu unes quantes preguntes que us ajudaran a aclarir-vos. Per què desitjo un cerimonial? Per què m'inclino per un tipus de cerimònia i no per un altre? Què pretenc? Com m'agradaria recordar la jornada quan el pas dels anys hagi esborrat el que és secundari i perduri, ben segur, l'essencial? Amb qui vull compartir aquest acte? Si ho garbelleu, arribareu a la conclusió que, de tots els ingredients de què podeu disposar per aconseguir una cerimònia de la qual guardeu un bon record, el més important són sempre les persones, siguin les que protagonitzen l'acte, les que hi estan convidades, les que l'apadrinen o les que el presideixen. La resta d'elements han d'estar al servei de les persones, no al revés.

El protagonisme en algun tipus de cerimònia és ben clar: nuvis, homenatjat, qui compleix anys... En la cerimònia d'acollida, el protagonista és habitualment un nounat, sense consciència del seu paper. En un funeral, el difunt sol rebre tot tipus d'elogis (justament aquell dia!), però hem fet tard per agrair-li res. Malgrat tot, les exèquies són en la seva memòria i per preservar els bons records que ha deixat.

Els convidats

Una de les primeres preguntes que us fareu en organitzar una cerimònia és òbvia: amb qui celebrar-ho?, a qui fer-ho saber? No resulta fàcil decidir a qui es convida perquè la llista de la família i dels amics, en lloc d'acabar-se sobtadament, es perllonga de manera difuminada i, tot i pretendre un nombre d'assistents reduït, us trobareu amb una llista que a vegades arriba a diversos centenars de persones. La família no és tan difícil de delimitar perquè es pot seguir un criteri idèntic per a tothom: el grau de parentesc. Cerimònia amb molts o pocs convidats: tot és respectable. Però, si opteu per convidar molta gent, és preferible apostar per la generositat i segurament val més elegir una celebració més sòbria amb més participants que no limitar el nombre i restringir-los excessivament. Un error en aquest sentit és irreversible.

Quan vosaltres sou els convidats a una celebració, per llaços familiars o d'amistat, feu festa i compartiu l'alegria dels protagonistes. En la cerimònia de dol acompanyeu una persona estimada de la qual teniu bons records. Si vosaltres sou els qui convideu heu d'evitar convidats de pedra, procurant la seva participació activa i convertin-los en veritables testimonis de l'acte celebrat. Tots hem assistit a cerimònies en què, gràcies a convidats creatius, s'han aconseguit resultats sorprenents.

El més corrent és que els assistents a una cerimònia siguin un grup bastant heterogeni. No caiguen en l'error d'organitzar una cerimònia sota el vostre estricte criteri. Per poca empatia que practiqueu descobrireu altres gustos, altres maneres de vibrar a causa de l'edat, de la procedència, del nivell d'estudis, etc. Heu de fer un repàs i preveure com s'hi poden sentir els convidats i convidades, tant en la cerimònia com en la festa posterior. Si hi dediqueu temps, trobareu el punt dolç per aconseguir una cerimònia personalitzada al vostre gust i que tothom s'ho passi bé.

Consideració a part mereixen les criatures. Per als més petits pot ser un veritable suplici l'assistència a un acte que a ells no els diu absolutament res. Normalment la gent té una bona disposició per comprendre els plors, les corredisses, les rialles i els jocs escandalo-

sos que s'organitzen entre els més petits. Però tots hem assistit a alguna cerimònia on el xivarri majúscul de la mainada ha eclipsat una excel·lent preparació de l'acte i la bona voluntat dels qui el presideixen i el protagonitzen. Totes les masses piquen i una cosa és el toc de color que dóna un bram infantil en un moment determinat i l'altra és que un cor de crits i fresses de tot tipus no deixi de sentir-se. Quan es preveu l'assistència d'un bon grup d'infants, és aconsellable que organitzeu un petit servei d'entreteniment –amb jocs, cançons i altres activitats– pensat tot per a ells. Si no us és possible, heu de buscar algun tipus de solució. Quan es tracta de pocs infants, heu de determinar si l'esvalot previsible pot molestar i pensar algun entreteniment, encara que sigui per temperar l'inevitable terrabastall. Tot, abans d'exposar-vos a arruïnar la cerimònia.

Els padrins i els testimonis

Fa uns anys els padrins d'un bateig catòlic elegien el nom de la criatura sense cap possibilitat d'intervenció dels pares. La mare s'assabentava del nom del seu fill o filla quan, ella encara convalescent al llit, la comitiva tornava de la cerimònia del bateig. El xoc de saber un nom desagradable, elegit per uns padrins de vegades sense tacte (fins i tot en ocasions cruels) havia donat lloc a més d'un comprensible disgust de la mare. Ara són el pare i la mare els que elegeixen el nom, tal com ha de ser, i els padrins tenen reservada la seva veritable missió: ajudar els pares en l'educació del fillol o fillola i garantir que vetllaran per ell o ella en cas de mort dels pares. Per aquesta raó, quan celebren una cerimònia d'acolliment d'un infant, és aconsellable pensar en la figura de padrins escollits entre persones de màxima confiança.

En la cerimònia de casament el protocol indica que els padrins lliuren els nuvis a l'altra part. Però actualment la figura dels padrins ha agafat protagonisme perquè van a casa de la núvia abans de la cerimònia per lliurar-li la toia i recitar-li un vers. De fet, les flors que portarà la núvia durant la cerimònia contenen un missatge de fertilitat. Es diu que els qui aconseguen el ram de la núvia tindran sort i seran els propers

a casar-se, per això els nuvis solen regalar el ram, després de l'àpat, a la parella que té el casament més proper. A vegades els padrins són els encarregats de portar els anells a la persona que presideix l'acte. A la cerimònia de casament es necessiten testimonis i, tot i que els convidats fan aquesta funció, oficialment es requereix un mínim d'una persona per cada contraent. Els testimonis firmen, acabada la cerimònia, la seva certificació conforme el matrimoni s'ha celebrat

La persona que presideix

Qui presideix l'acte no és el protagonista, però obté un paper rellevant; sovint marca les pautes i dona el to de la cerimònia perquè té una experiència acumulada que li atorga la possibilitat de tenir un paper de conseller que sovint és desaprofitat. Tot i que l'èxit o el fracàs de la cerimònia no estan totalment a les seves mans, pot fer tant i tant en bé d'un guió correcte i d'una atmosfera adient! El do de la comunicació és bastant innat i, si pot ser, els qui presideixen celebracions civils haurien de tenir aquesta qualitat. Si un sap que té bons dots de comunicador, solament ha de procurar treure el suc del seu potencial. Si s'és conscient de les pròpies limitacions i no hi ha més remei que presidir una cerimònia, s'ha d'intentar utilitzar un seguit de tècniques que contrarestin les mancances.

Les actuacions prèvies

Els preparatius

Una cerimònia d'acollida requereix una preparació menor que un casament, que és, en general, la cerimònia de més envergadura quant a nombre d'assistents, solemnitat de la festa i punts a tenir en compte per a una organització correcta. El casament té una dificultat afegi-

da: és la primera celebració amb participació conjunta de dues famílies, sovint absolutament desconegudes, amb tarannàs diferents i possiblement pretensions de celebració no coincidents. Els nuvis han de saber actuar amb tacte i esdevenir bons ponts entre les dues famílies. Cal iniciar tota l'organització amb diàleg fluid i amb calma a fi de no entrar en una crisi que podria afectar negativament la parella i la cerimònia.

Potser el primer punt que cal tractar, perquè se'n deriven altres decisions, és el grau d'etiqueta del casament. Hi ha casaments que esdevenen el ritual d'un protocol molt estricte i d'altres, a l'extrem oposat, tendeixen a la més pura de les anarquies. Heu de tenir la llibertat per gaudir del dia del vostre casament, intentant, això sí, que el que feu no causi un rebuig a una part dels convidats. Tot i que cadascú s'ha de sentir bé amb la manera de vestir, és convenient no desentonar. La discreció, passar desapercbut, és un signe de correcció i és bo que els convidats rebin algun tipus d'indicació dels nuvis per adequar-se al to general. Sobre aquest punt, vegeu el capítol «Elogi de les convencions», del llibre *Ben educats* de Salvador Cardús.

Si feu les coses amb temps, a més d'assegurar-vos les dates i els llocs preferits, us beneficiareu d'un bon estalvi. Preparar-ho tot amb anticipació, sense pressa, és la primera de les fórmules que heu de tenir en compte per reduir despeses. Si disposeu de temps per endavant estareu en situació de negociar millor els preus i d'escollir, si voleu, una data de «temporada baixa», o dies i hora econòmicament més assequibles. Darrerament ha nascut un nou problema a aquells que decideixen casar-se: la dificultat de trobar un bon lloc per a l'àpat sense haver de fer una cua de mesos. Hi ha qui està disposat a esperar i ajornar més d'un any el casament per tenir la satisfacció de fer el banquet en un indret determinat. Condicionar excessivament la data del casament a les conveniències d'un restaurant denota un pes exagerat a favor de la festa més que no pas de la cerimònia pròpiament dita. El que es realitza és un acte important en el marc d'una cerimònia i és el contingut del ritu el que justifica que hi hagi celebració, no al revés.

Penseu que la tramitació dels papers (certificats i documents diversos) us farà esperar, i val més començar les tramitacions tres

mesos abans del casament. Les invitacions s'han d'enviar amb temps suficient per donar un marge de maniobra a les agendes dels convidats. Aneu a la impremta tres mesos abans de la cerimònia i tireu les cartes quan faltin dos mesos. Encara ho fareu millor si porteu les invitacions personalment a tants familiars i amics com us sigui possible. Altres preparatius ja depenen més de les ganes de previsió: roba, viatge de noces, reportatge fotogràfic...

La invitació

Els familiars, si així ho determineu, podeu fer algun tipus d'invitació per a una cerimònia d'acolliment. No hi ha gaire experiència en aquest terreny, però el més probable és que molts ajuntaments disposin de tot el necessari i organitzin aquest tipus de cerimonial. No hi ha problema en el cas dels casaments, per l'ampli costum d'enviar una invitació per escrit als convidats. Cal distingir la participació de la invitació. Mentre la primera la dirigiu a les persones apreciades, la segona és la que fareu arribar al cercle més íntim, a aquelles persones a les quals convidau. Hi ha múltiples tipus de formats i continguts d'invitacions i no és estrany que els nuvis decideixin encarregar un disseny especial per a l'ocasió. Sigui més formal o més espontània, la invitació ha de mantenir una certa relació amb el caràcter que tindrà la vostra cerimònia. En els casaments clàssics, són els pares dels nuvis els qui participen i conviden, però cada vegada més es va a la fórmula menys solemne i són els mateixos nuvis qui conviden, sense oblidar mai les dades imprescindibles: data, hora i lloc del casament. També és bo que hi figuri algun telèfon o adreça de contacte per facilitar als convidats i convidades confirmar la seva assistència.

Com en tot el que he anat indicant, és convenient que descar-teu qualsevol disseny o fórmula que, en nom de l'originalitat, converteixi la invitació en una manifestació *kitsch*. El que elegiu us ha d'agradar a vosaltres, d'acord, però heu de saber elegir amb prou tacte perquè no desagradi als receptors, sempre de gustos, costums i sensibilitats ben diversos. La senzillesa i la sobrietat denoten elegàn-

cia i, al contrari, un excés d'originalitat és difícil que escapi del mal gust. Escollir bé exigeix un exercici que no us anirà gens malament com a aprenentatge per viure en parella, un estil de vida ben diferent del de viure sol. Un cop casats tindreu la possibilitat de compartir contínuament, i els vostres criteris, abans de decidir, han de ser contrastats amb el parer de la parella. La vida de matrimoni exigeix un diàleg continuat, sense pressa. Si ho feu així teniu moltes probabilitats de celebrar les vostres noces d'argent, les d'or i arribar més enllà encara, fins que la mort us separi.

Per als enterraments tot és més complicat a causa de la rapidesa amb què cal activar les invitacions. Hi ha poblacions en què una persona té cura de passar a convidar de paraula casa per casa. És un costum que garanteix que pràcticament tots els veïns tinguin accés a la notícia de qualsevol decés. Els hàbits de la vida actual dificulten emprar aquest sistema de difusió i a poc a poc molts pobles i viles el van perdent. A més, no fa gaire temps que a totes les parròquies era costum tocar les campanes; el toc trist característic era el millor avís per preguntar qui era el difunt. A vegades, el toc de morts era tan precís que es podien conèixer detalls com l'edat, la categoria social, el sexe, si era foraster, religiós, capellà, etc. A algunes poblacions s'enganxen avisos a les parets (costum molt arrelat entre els italians, per exemple) o es reparteixen unes invitacions per les cases i es col·loquen en llocs visibles dels establiments d'afluència diària: fleques, quioscs, etc., perquè tot i que els diaris d'àmbit comarcal publiquen les defuncions la notícia només arriba als seus lectors.

El quadern guió

Una cerimònia pot ser molt més meravellosa si feu l'esforç suplementari d'editar, encara que sigui en fotocòpies, un programa de l'acte. Acolliments, casaments, funerals, aniversaris, actes diversos..., totes les cerimònies poden anar acompanyades d'un llibret, un quadern, o un simple full amb el guió que serveix per seguir la cerimònia, però alhora n'és un record. Si us decanteu per un format de

diverses pàgines, millor que disposi d'unes cobertes amb un dibuix, una fotografia, uns dissenys, etc., i els noms i la data. En el cas del quadern de casament és aconsellable que hi constin textualment les paraules de compromís o consentiment i d'intercanvi d'anells, els articles del Codi civil (consulteu la pàgina 120) i els poemes o textos en prosa elegits. Si es prefereix que els assistents cantin alguna cançó en lloc d'escoltar música, és molt convenient que hi figuri la lletra. Si hi ha música en directe o per reproducció, val la pena especificar la música que s'escolta en cada moment. Heus aquí un esquema guió d'un quadern de vuit pàgines per a una cerimònia de casament, adaptable a altres tipus de cerimònies. Insisteixo que cadascú ha de fer-lo a la seva manera i al seu gust. A l'interior:

Pàgina 1: Casament de ____ i _____. Data i lloc del casament.

Pàgina 2: Música o cant d'entrada. Salutació. Paraules dels nuvis.

Pàgina 3: Articles del Codi civil que regulen els drets i deures dels contraents.

Pàgina 4: Música. Poema o text en prosa.

Pàgina 5: Poema o text en prosa.

Pàgina 6: Música. Paraules de la persona que presideix l'acte.

Pàgina 7: Compromís. Música. Intercanvi d'anells. Lectura de l'acta de matrimoni.

Pàgina 8: Comiat. Música.

Si el lloc de la festa és un xic complicat de trobar, és bo que penseu a incloure un esquema que indiqui com arribar-hi.

Els obsequis

És un costum social obsequiar aquells que celebren una cerimònia. El cas més emblemàtic és el dels casaments amb les imponents llistes de noces convertides ara en comptes corrents oberts, que han facilitat la

racionalització de la rebuda d'obsequis, no repetir-los i que siguin del gust dels futurs usuaris. No hi hauria res a dir si les coses no haguessin sortit de mare. Em refereixo a un afany desmesurat d'alguns nuvis per convertir la llista en un perfecte negoci o, com a mínim, en un intent de recuperar en espècies el valor de l'import de l'àpat i de la festa. Tot plegat denota la pèrdua de la carta de navegar per part de tots nosaltres. Obsequiar hauria de ser oferir un petit record nostre als que es casen, a qui fa anys, a qui es presenta en societat, etc. Els regals i records s'han de valorar, més que pel seu cost, pel seu significat. Quan s'arriba a les desmesures actuals és que alguna cosa no funciona prou bé en aquesta societat àvida d'excessiu negoci i especulació.

Quan obsequieu amb motiu d'un aniversari i altres festes per l'estil, penseu que sovint l'obsequiador d'avui es converteix en una altra ocasió en l'obsequiat. Obsequis desmesurats no fan més que comprometre aquells que els reben. Per poc que puguem, sempre és preferible oferir un obsequi fruit del nostre enginy, si el tenim, o de la nostra pròpia collita: un pastís que hem fet amb estimació, unes flors del nostre jardí o un ram feréstec, una fotografia que recorda una trobada, un escrit propi o d'un escriptor que ens ha fet bé... En fi, evitem despeses, sovint inútils, i si decidim regalar quelcom comprat que sigui del gust o afeccions de l'obsequiat. Un llibre, una música, una entrada per a una obra de teatre o per a un concert... És clar, em decanto per obsequis que comporten cultura i no tant la possessió de més i més objectes.

La cerimònia

No ens podem pas inventar un cerimonial, és el que és i s'ha d'evitar introduir-hi innovacions arriscades que poden derivar a resultats d'allò més vulgars. A partir d'un eix vertebrador comú (millor que estigui establert per un protocol de l'ajuntament), és convenient que

la persona que presideix l'acte, de comú acord amb els usuaris, personalitzi la cerimònia amb trets que ajudin a sentir-s'hi còmode, elegint uns continguts, un ritme i unes pauses que s'avinguin amb els gustos dels protagonistes i que previsiblement escaiguin als convidats. Els qui presideixen la cerimònia són els qui han de fer un esforç per no defraudar les expectatives. És possible celebrar qualsevol cerimònia civil en pocs minuts, però aquest llibre va dedicat a persones que desitgen continguts dignes.

L'èxit de la cerimònia, com insistentment he anat repetint, rau en bona part en la seva preparació. Particularment en el cas del matrimoni. President i contraents us heu de conèixer abans del dia del casament, us heu de veure sense pressa per parlar de l'acte, que ha de ser tan personal com es pugui. Això sol, una reunió relaxada i sense estar pendent del rellotge, a més de tranquil·litzar-vos, us motivarà i us posarà en la bona ona per tenir plena consciència de la solemnitat i el compromís del que fareu; serà una conversa informal, útil així mateix per preparar l'ordre del ritual. En definitiva, elegir les fórmules, les lectures, els temps, el quadern que s'edita de l'acte, etc. Però la trobada és, a la vegada, per recordar-vos, als contraents, la vostra responsabilitat. És com valorar, amb el suport d'un tercer, si la relació ja està a punt de concretar-se en un casament.

El marc

Les cerimònies civils exigeixen el marc més solemne i noble possible a fi de revestir tot l'acte de la dignitat adequada. Alguns ajuntaments reserven el representatiu Saló de Plens i d'altres han condicionat sales especials per rebre un nombre més gran d'invitats (hi ha persones que prefereixen hotels, espais a l'aire lliure, una casa particular...). La sala ha de ser càlidament acollidora i ha de fugir de la fredor d'un simple despatx o de l'aire d'oficina administrativa. No cal imitar els temples perquè disposem d'edificis civils solemnes de totes les èpoques que aconsegueixen les característiques idònies per celebrar-hi cerimonials i satisfer el nivell més alt d'exigència.

Qui tingui cura de condicionar sales per a cerimònies civils ha d'observar tots els detalls, no solament els que afecten l'estètica visual. Massa sovint ens quedem aquí, que tot quedi net, ordenat i plausible a la mirada, però i l'oïda? Quantes cerimònies queden arruïnades per haver oblidat la sonoritat de la sala? Hi ha edificis maleïts, de difícil rectificació per l'extraordinària reverberació o excessiva sequedat del so. Actualment els estudis per resoldre aquests tipus de problemes i assegurar una bona audició estan molt avançats. Val la pena que una sala destinada a cerimònies estigui condicionada per tal d'oferir una bona acústica: cortinatges, campanes acústiques i, evidentment, equips de so de primera qualitat. Si no és així, per més bé que prepareu la cerimònia, els assistents s'ho passaran malament i tots els preparatius que amb tanta il·lusió haureu realitzat no serviran de res.

La decoració pot ser sòbria i senzilla, però no mancada d'elements que hi posin el to de solemnitat. Hi ha llocs que es decanten per la presència de banderes, de flors, i crec que és bona idea situar damunt la taula l'escut del municipi, la vara de l'Alcaldia, la clau de la ciutat, vila o poble i el Llibre d'Honor per poder-lo signar en el cas dels casaments, tal com va disposar en el seu dia l'alcalde Salvador Sunyer a Salt.

El ritme

Una cerimònia ha de mantenir un ritme estudiat. El ritme no pot ser tan ràpid que transmeti sensació de tenir pressa, ni pot ser tan lent que porti a l'ensopiment; tampoc s'han de deixar espais morts que provoquin desconcert; ni pot semblar una línia recta monòtona, sense un moment per al respir; no ha de dominar la paraula ni la música. Els espais de silenci, sovint negligits, donaran més relleu als sons. Estones de recolliment han d'alternar amb d'altres de comunicació i de joia. Un bon ritme exigeix una cura especial perquè requereix moderació amb tot; és una manera elegant de consensuar amb els convidats, sense fer-ho explícitament, fórmules amb la suficient

màgia per produir el miracle de fer que tots s'hi trobin bé. Un acolliment, un casament, un aniversari, etc., són actes festius per excel·lència i s'han de viure amb naturalitat, sense fer teatre. L'autenticitat és el que donarà el to que desitgem; de cap manera heu de representar allò que no sentiu només perquè així quedarà millor a la pel·lícula o a les fotos.

Vaig insistint que el que realment és important és l'autenticitat. Si precisament ara la societat és més tolerant que fa uns anys, aprofiteu la circumstància positiva per fer el casament que més us agradi. No comparteixo el criteri d'algunes parelles de casar-se per l'Església només perquè «queda més bé».

Perquè es compregui on pot arribar el nivell d'imitació i gairebé de farsa, penseu que al Japó, on només l'1,4% dels habitants són cristians, tres de cada quatre casaments es fan a l'estil cristià. Tenen una visió molt particular sobre el cerimonial perquè ben sovint els japonesos elegeixen el sintoisme per a les cerimònies infantils, el cristianisme per als casaments i el budisme per als enterraments! Però els casaments a l'estil cristià no són pròpiament casaments cristians. Hi ha empreses dedicades a organitzar casaments en hotels que proporcionen un «sacerdot», que ni de bon tros ho és, que oficia un cerimonial cristià. Són simulacres de casament oficiats per persones que han assajat i han fet un petit curs sobre la manera de presidir la cerimònia, la qual cosa els permet exercir la feina com una professió a temps parcial (alguns arriben a un grau de teatralitat tan gran que aconseguen fer plorar nuvis i convidats). Els casaments sintoistes s'han reduït dos terços. Aquesta és la raó per la qual els hotels especialitzats en cerimònies de casament han desmuntat els seus temples sintoistes per substituir-los per capelles cristianes i així deixar de perdre diners. Alguns hotels officien 15 casaments en un sol dia, cosa que els obliga a estudiar una cerimònia que no passi dels 18 minuts, el temps just per permetre a les núvies lluir els seus vestits blancs. En fi, no cal que us digui que sou lliures de fer el que vulgueu, però us trobareu millor amb vosaltres mateixos i la cerimònia us oferirà la possibilitat d'un bon record si us deixeu de tanta aparença i procureu, tant el dia del casament com sempre més, tenir com a norma dir el

que penseu i fer el que dieu. Les cerimònies no són reeixides en funció de la seva durada, però possiblement es requereixen més de 18 minuts per celebrar un casament i aconseguir un ritme adequat.

La paraula

Al llarg de qualsevol cerimònia ens valem de molts signes per manifestar-nos, però no n'hi ha cap que hi sigui tan present com la paraula. La paraula, la facultat d'expressar el pensament mitjançant el llenguatge articulat, és el que ens va fer persones. *Paraula* és un mot que a Catalunya té connotacions molt positives. Solem dir: «Dono la meua paraula d'honor» perquè sabem que a Catalunya no cal firmar papers entre la gent de bé. L'expressió: *paraula d'home*, és com un jurament laic. El nostre refranyer és ric en dites que encoratgen a utilitzar la paraula amb prudència: «La millor paraula és la que es calla», o bé: «El bou per la banya, i l'home per la paraula» (significa que l'home, per a merèixer respecte, ha de mantenir sempre la seva paraula). «Paraula i pedra solta, no tenen volta» (convida a la precaució abans de parlar). De *paraula* se'n deriven *parlar*, *parlamentar* i *Parlament*, com el lloc suprem de representació ciutadana.

Donem, doncs, a cada mot el sentit profund que ha de tenir. El cerimonial ha de ser ric en matisos, però no hi poden tenir lloc paraules desentonants. De fet, en alguns cerimonials «emparaulem», és a dir, concertem de paraula un compromís, la paraula precedeix la signatura. Si repasseu els apartats corresponents als cerimonials específics, observareu que s'utilitza la paraula per manifestar un compromís: en el cas dels casaments, entre els contraents; en el de l'acollida d'infants són els pares i padrins els qui prenen el determini, de manera pública, d'educar segons els valors proclamats en els drets humans i altres disposicions que defensen la fragilitat del nou-nat. Paraules d'exhortació de qui presideix la cerimònia. Paraules que ens dibuixen a qui acomiadem definitivament. Paraules de poetes i de profetes que ens obren camí per anar caminant amb esperança i confiança. Paraules d'agraïment, d'enhonorabona i de condol.

Paraules fetes cançó. Paraules d'amor, sempre. S'han de mesurar les paraules perquè no en falti cap ni en sobri una. La paraula és tan bonica que val la pena preservar-la de qualsevol mal ús perquè és com trencar a martellades la millor de les escultures o tapar-se les orelles quan sona la millor de les melodies.

No hi fa res que les paraules de benvinguda, de comiat o del transcurs de l'acte, siguin improvisades o llegides. No té gaire importància aquest detall, el que sí en té és el d'evitar actuar maquinalment. Una persona que sovint presideixi cerimònies té el risc de convertir-les en un acte rutinari. S'ha de pensar que per a les persones que són les protagonistes de la cerimònia aquell és el seu dia, una cerimònia única i irrepetible. Cadascú ha de dir allò que sent i per aquesta raó no sóc gaire partidari de preparar paraules que han de pronunciar altres persones. Val la pena, això sí, fer menció de la sala on es realitza la cerimònia; si és el Saló de Plens, s'ha de recordar que és el lloc des d'on es governa la ciutat, vila o poble. És un punt normalment carregat d'història local, inquietuds, afanys i entusiasmes de generacions passades

És preferible que les lectures vagin a càrrec dels convidats i no poden ser tantes que arribin a cansar els assistents; probablement és més encertat optar per diverses lectures curtes que per una de molt llarga. Aquestes lectures s'escolliran amb antelació i els lectors les assajaran en veu alta, amb la presència d'algú que els dirà si s'ha entès. Llegir públicament no és fàcil perquè no hi estem avesats, però el secret és anar a poc a poc, fer bé les puntuacions, remarcar els punts i a part amb un silenci més llarg i, si pot ser, comunicar-se periòdicament de manera visual amb els oients.

La música

El do de la paraula ens ajuda a expressar els més bells sentiments, idees brillants, persuadir, animar, consolar... Amb tot, a vegades ens descobrim limitats i no trobem el mot oportú o no aconseguim articular la frase adequada que tradueixi el nostre sentir. Ens cal la

màgia dels poetes, dels músics o dels artistes en general per trobar-nos en comunió amb allò que volem dir. Com manifesta un personatge de Shakespeare, el duc d'Orsino, a *Nit de Reis*: «Si la música és l'aliment de l'Amor, si us plau, no pareu de tocar».

Hi ha molts tipus de música i tendim a fer-ne minucioses classificacions: clàssica, tradicional, pop, folklòrica, jazz, etc. En realitat, només hi ha dues classes de música: la bona i la dolenta. Vull dir amb això que no heu de pensar que perquè una música sigui clàssica ja és bona i de més categoria que una música popular. Hi ha gustos diferents i hi ha qui s'emociona amb una música i qui s'emociona amb una altra. Normalment, a tots ens passa que en un determinat moment ens ve de gust escoltar una peça i, no sabem ben bé el perquè, una altra estona ens decantem per una de ben diferent. Escollir bé la música d'un cerimonial no és tasca menor i val la pena que hi dediqueu un temps, o us assessoreu, abans no prengueu un determini.

Per preparar bé una música s'ha de procurar que sigui apta per a la més àmplia majoria possible dels assistents i, naturalment, sigui del gust de les persones que protagonitzen la cerimònia. Tret de reunions de gent molt homogènia, s'ha d'anar amb molta cura perquè hi ha músiques que poden ferir la sensibilitat d'unes persones encara que a d'altres els puguin agradar. Val més evitar les músiques més exagerades de cadascun dels estils i tenir predilecció per la moderació. Sigui quina sigui la música elegida, el volum del so no pot ser excessiu; no ens trobem en una discoteca.

El silenci ens molesta tant que necessitem un brogit constant de fons i sovint la música es converteix en l'eina innocent per assassinar la possibilitat del recolliment i la reflexió. Ara ens trobem amb massa música no desitjada: establiments, espais públics, oficines, etc., fan sonar melodies que no hem demanat, ben allunyades d'allò que el nostre estat d'ànim demana, a més, sense comptar amb les condicions adients. En organitzar una cerimònia heu de procurar que la música tingui el seu propi espai, però no podeu abusar-ne si realment voleu que allò que s'escolta tingui un significat.

En una cerimònia podeu optar per tres maneres diferents de fer present la música: en viu, interpretada per músics més o menys

professionals especialitzats en cerimònies, amb possibilitat de seguir amenitzant la festa. Si us inclineu per aquesta solució, cal parlar abans amb els membres del grup per posar-se d'acord sobre el tipus de música que interpretaran; no poden haver-hi sorpreses desagradables. Algunes colles d'amics regalen els serveis d'un conjunt musical que anima la jornada. Altres amics prefereixen tenir cura personalment, amb guitarres i altres instruments, de la part musical. Una segona opció és que els assistents interpretin cançons i una tercera manera de fer present la música és mitjançant un reproductor. Són tres possibilitats que no són excloents.

Quan us decidiu per una cerimònia amb música mitjançant un reproductor de so (l'opció més freqüent), heu de tenir en compte unes senzilles mesures per a tenir uns resultats positius.

En primer lloc, la qualitat del reproductor de so és totalment imprescindible. Una cosa és fer sonar dins una casa particular un CD i l'altra, reproduir música en una sala gran, amb molts assistents.

En segon lloc, programar amb cura les músiques que sonaran al llarg de la cerimònia. Una persona s'ha de fer càrrec de gestionar el reproductor i iniciar i acabar la música programada per la cerimònia. Qui presideix la cerimònia és molt millor que quedi alliberat d'aquesta feina per evitar interrupcions enutjoses. És bo que tots els assistents sàpiguen què està sonant en cada moment gràcies al llibret guió de la cerimònia. No cal que les músiques elegides siguin totes del mateix caràcter o estil, però és preferible que tinguin una unitat de plantejament. No n'hi ha prou de triar la música apropiada per a cada cerimonial; és indispensable fer una bona selecció per a cada moment. Una cosa és una suau música de fons i una altra un esclat d'alegria. Una música pot escaure com a entrada o sortida i ser poc adient en un moment solemne del cerimonial, etc. No és difícil fer un guió personalitzat, però he cregut que pot tenir interès detallar exemples per a cada cerimònia. Al final de cada cerimònia específica, a més del recull de músiques apropiades, hi trobareu exemples de guions a base de cinc moments musicals; però sempre sou vosaltres els que teniu la darrera paraula.

En tercer lloc, quan es posa música se n'ha de calcular bé la durada. Fa molt mal efecte i denota poca sensibilitat interrompre-la bruscament. Val la pena esperar que acabi la melodia, la cançó o la interpretació. Si el fragment musical que esteu escoltant resulta excessivament llarg, cal elegir el final d'una frase o d'un tema per abaixar suaument el volum.

Si teniu en compte aquestes tres recomanacions esteu en molt bones condicions per a obtenir una cerimònia del tot reeixida en l'àmbit musical.

El gest

Si abusem de la paraula, negligim la música, desestimem el gest i ignorem el silenci, obtindrem un ceremonial estrafet, insatisfactori. Es pot haver complert un tràmit sense haver-lo convertit en un dels instants auris de la nostra vida. No és una veritable llàstima? Sovint no valorem la importància del gest, les seves enormes possibilitats de comunicar i d'expressar els nostres sentiments. No tenir en compte la comunicació no verbal en una cerimònia és desaprofitar tot un ventall d'eines formidables que tenim al nostre abast i que podem utilitzar només pensant-hi un xic abans. No cal ser actor ni es demana a ningú que sàpiga utilitzar com un professional la riquesa de l'expressió corporal (penseu que només amb la cara tenim un repertori de més de mil expressions diferents anatòmicament possibles). El comportament ocular per si sol és una forma de llenguatge corporal riquíssima. No s'ha d'oblidar la mirada; la mirada és un factor de comunicació altíssim i amb les mans es poden aconseguir 700.000 signes diferents usant combinacions de moviments del braç, el canell i els dits.

És qui presideix qui ha d'afavorir que el gest tingui tota la seva significació possible. En una cerimònia cal que es respiri la sinceritat i l'espontaneïtat, factors que no estan renyits amb l'estudi del gest perquè només quan un sap què ha de fer, quan no ignora els símbols, quan va segur, té la possibilitat de sortir del guió sense perill. Hi ha brillants actors i actrius que saben donar a les seves

representacions diàries un to diferent, espontani i adaptable a esdeveniments de la jornada, al públic assistent o a una anècdota que passa a la sala. Per a aquells que hi estan acostumats són oportunitats creatives; l'eix de l'obra es manté, però saben fer les incursions espontànies que calen en bé d'un bon resultat final.

Un somriure és un gest i a vegades aquest simple gest de benvinguda pot donar la tranquil·litat a qui no té res més que nervis. Una encaixada de mans és un gest que massa sovint es converteix en un acte sense suc ni bruc; una encaixada a una mà morta és la pitjor de les comunicacions. Un petó, una abraçada són gestos. És tot el cos que gesticula. Qui no té cura de la posició del cos i ofereix un aire desmanegat comunica una impressió deplorable.

L'expressió corporal no queda reduïda als moviments, també és expressió la quietud. Un mateix gest el podeu realitzar de pressa i corrent o de manera solemne perquè tothom pugui seguir-lo i traduir-lo convenientment amb tot el seu significat. A més, podeu jugar amb les distàncies i les posicions. La proximitat crea confiança, complicitat i intimitat. Posicions elevades sobre els altres provoquen rebuig i desconfiança. Hi ha símbols que cal remarcar a partir dels gestos, n'hi ha d'altres que val més oblidar-los perquè els gestos no són neutres. Per exemple, el símbol, abans molt freqüent, d'intercanviar un cop casats la posició dels nuvis, cedint la núvia la dreta al nuvi, a la meua manera de veure és un símbol negatiu, perquè dona i home han de considerar-se en igualtat de drets, deures i dignitat.

Tenim necessitat de sentir l'empremta dels semblants; i ens proporciona una sensació de seguretat. Un nounat, habituat a trobar-se dins la placenta, rep una sensació brutal al moment de sortir-ne i entrar en contacte amb l'ambient profilàctic d'un hospital. Afortunadament, el nadó ja no és conduït com abans a sales condicionades, lluny dels braços de la mare i del pare, que tenen per a ell més bones vibracions. Aquests primers moments de vida fora de l'úter tenen una importància molt gran per al futur de la persona i no sempre els sabem aprofitar.

Si els nadons tenen aquesta necessitat d'acostament físic, què hem de dir dels moribunds! Donar la mà, sense parlar, és un consol

molt gran que podem oferir durant les darreres hores a l'ésser estimat. Però no ens hem de limitar als començaments i als finals de vida per demostrar la nostra proximitat física a aquells i aquelles que estimem. Afortunadament, ara hi ha el costum social de fer-se petons, abraçar-se, acariciar-se, etc., amb molta més llibertat i espontaneïtat que anys endarrere. Són gestos que ens humanitzen en saber manifestar sentiments o rebre mostres de reconeixement. Estudieu, doncs, aquests detalls dels gestos perquè no són pas menys importants que les paraules, la música o els silencis.

El silenci

El silenci ens molesta enormement, i això és un dels gravíssims errors de la nostra cultura actual. Per què en les cerimònies civils és poc freqüent trobar-hi ni que sigui un moment de silenci? El silenci ens espanta perquè ens posa davant el mirall que ens reflecteix la nostra real fisiologia interna. Hi ha una necessitat d'omplir-ho tot de paraules, música o fresses diverses, tot abans d'enfrontar-nos a preguntes somortes en el nostre interior que afloren així que deixem que el nostre cap no s'ocupi de banalitats. Els silencis en la música són també música i difícilment la paraula o la lectura poden fructificar si no acaben amb uns minuts de recolliment, de penetració, un breu moment sense cap entrebanc per generar una resposta positiva, d'acolliment, de voluntat, de compromís envers el que acabem d'escoltar, de llegir o de veure.

La festa i els complements

Tant els naixements com els casaments normalment tenen una segona part, és la festa que segueix habitualment en un altre espai. Altres festes, com els aniversaris, els homenatges, etc., solen transcórrer en un sol espai, habitualment el del mateix restaurant on se serveix el

banquet. Qui disposa d'una casa gran o de jardins adequats pot decidir organitzar la festa a casa mateix, però en la majoria dels casos s'ha de recórrer a un lloguer. Un element important que cal decidir és el tipus d'àpat o refrigeri que hom considera oportú oferir als convidats. La possibilitat va des d'un refrigeri a un dinar o sopar en un restaurant de luxe. Entaular-se suposa disposar d'un pressupost considerable, i algunes persones, abans de retallar el nombre de convidats, prefereixen optar per un àpat més informal on els convidats se serveixen ells mateixos. A vegades són plats senzills preparats per la mateixa família o per empreses especialitzades. Les festes d'aquest tipus solen donar un bon resultat perquè hom s'hi sent còmode, no hi ha malbaratament perquè cadascú escull el que li ve de gust i permeten als diferents convidats establir contactes sense la limitació que comporten els àpats formals.

Si opteu per un banquet cal que estúdieu bé la distribució de les taules per evitar ensurts de darrera hora. Les taules rodones tenen més avantatges que les rectangulars perquè ningú queda al cap i permeten més flexibilitat. Seguir un estricte protocol o anar més per lliure és qüestió del vostre gust o del ritme general que heu escollit per a la celebració. Per als casaments, la forma més tradicional indica que a la taula presidencial els nuvis estaran acompanyats pels pares i padrins, però també és habitual que els nuvis vagin a una taula amb amics. Aquesta qüestió del protocol cal deixar-la al bon criteri i sentit comú dels protagonistes. El que s'ha de prioritzar és que tothom se senti el millor possible a la taula que se li assigni i convenientment acompanyat.

Les festes en les quals el beure i el menjar no són l'únic pretext de trobada deixen bon record. Cadascú pot exercitar la seva imaginació i elegir quines activitats són les més adequades per realçar l'esdeveniment. És imprescindible algun tipus de benvinguda, que pot anar precedida d'una música escaient. Les imatges sempre són ben rebudes: una petita exposició de fotografies de la vida de la persona que entra al món dels adults, o un passí de diapositives o de *Power point*. Lectures o parlaments, més o menys improvisats, per part d'algunes persones significatives i pels protagonistes de l'acte. Petit concert a càrrec d'algun convidat o estudiant, lliurament d'al-

gun obsequi record als assistents, etc. La festa de casament és habitual que acabi amb un ball, de protocol, de danses tradicionals, etc. En una celebració podem tenir en compte tots els sentits i per aquesta raó les flors i plantes hi tenen un bon paper.

Val la pena calcular el temps. A vegades aquestes festes poden arribar a embafar i val més pecar per defecte que per excés. La festa d'una celebració no ha de ser estrident, ni hi ha d'haver la magnificència que alguns nourics, faltats de bon gust, posen sempre de relleu. Suavitat per a l'oïda i els gestos, defugint els ritmes trepidants encara que visquem en el segle de les presses. Estem tan degenerats en aquest sentit que fins i tot quan estem de vacances anem per feina. Una celebració que sembli que anem a apagar foc pot provocar més d'un rebuig per part dels assistents més educats en les bones maneres.

A tothom agrada que el sol surti el dia que celebra quelcom. Ara bé, el temps atmosfèric no pot esdevenir l'àrbitre que determini l'èxit o el fracàs d'una trobada de celebració. Cal comptar, en qualsevol cas, amb alternatives que mitiguin, en la mesura que sigui possible, les adversitats –una ventada huracanada, una pluja torrencial, etc. Si ho tenim previst, la segona opció no serà del tot improvisada i oferirà aquells mínims que el programa original incloïa. Un temps advers sempre ofereix la possibilitat d'exercir una ironia que els convidats tindran en compte a l'hora de valorar com s'ho han passat.

Estem habituats a associar els aniversaris i celebracions amb pressupostos elevats tant per als qui celebren com per als convidats. Que cadascú faci allò que vulgui o pugui; em limito a manifestar que trobo un desencert associar la diversió i la celebració amb la despesa forassenyada. Només gent molt primària confon el valor amb el preu. Ens hem de deslliurar d'aquesta obsessió d'aparellar preu i divertiment, preu i qualitat, valor i preu. Els aniversaris de la mainada solen esdevenir concursos de les famílies per veure qui ofereix més als pobres infants. Les famílies estableixen una competitivitat absurda i no per això els petits s'ho passen millor. Precisament, si ens organitzem la vida buscant pretextos per fer celebracions, haurem de reduir costos.

El record

El reportatge

El dia de l'acollida, del casament, d'un homenatge, etc., passa volant, però ens en quedarà el record. El record serà bo o dolent per sempre més i depèn del que fem durant un dia, però també de la dedicació a preparar-ho. El record pot esborrar-se, confondre's, perdre color... Ens salva la possibilitat de repassar un bon reportatge fotogràfic o fílmic. Quan parlo d'un bon reportatge no em refereixo a la quantitat, sinó a la qualitat. Moltes cerimònies es veuen sotmeses a una excessiva presència dels fotògrafs, que no saben limitar-se a unes quantes instantànies. Qui filma o fotografia ha de passar el màxim de desapercbut i ha d'actuar amb molta discreció; s'ha d'evitar que el fotògraf sigui el protagonista de la cerimònia. Millor que pacteu els moments que quedaran registrats i expliqueu bé el que us interessa; si no, us podeu trobar amb sorpreses desagradables. A l'hora de la festa, no ve tant d'aquí perquè l'ambient és ben diferent.

El recordatori

El disseny dels recordatoris més habituals, els d'enterrament, ha experimentat un canvi molt positiu. Penso que la qüestió dels recordatoris es pot solucionar prou bé amb l'edició del guió de la cerimònia, tal com hem indicat a la pàgina 39. Si decidiu no editar aquest fullet, aleshores és convenient pensar a substituir-lo per la clàssica cartolina, tant per al dia d'acollida, com per al casament o enterrament, sense oblidar altres festes que celebrem.

La targeta d'agraïment

És un bonic detall enviar una targeta a les persones que han assistit al vostre casament per agrair-los tant la seva presència i companyia en un dia tan especial i significatiu, com el seu obsequi, i oferir-los el

vostre domicili. És clar que aquesta targeta es pot donar a mà al final de la festa de casament juntament amb el petit detall de record.

Decàleg per a un bon cerimonial

- Prepareu la cerimònia amb temps.
- El més important són les persones. Els protagonistes, els convidats, qui presideix...
- Entrevisteu-vos amb la persona que presidirà la cerimònia i acordeu un guió dels diferents passos que tindrà.
- Escolliu amb atenció els textos i la música.
- Estudieu les paraules i els gestos i recordeu que no hi ha res que parli millor que el silenci.
- Elaboreu un quadern guió amb els principals moments de la cerimònia i amb els corresponents textos i músiques.
- Prepareu bé la llista de convidats. Tingueu-los en compte a l'hora de preparar la cerimònia. Intenteu que s'hi trobin a gust.
- Limiteu les despeses i aneu amb compte de no convertir una cerimònia en un negoci.
- Visiteu abans el lloc que serà el marc de la cerimònia. Estudieu la seva capacitat i feu previsions de la col·locació de les persones, de la decoració, etc.
- La cerimònia ha de tenir un ritme adequat. No tingueu pressa per acabar-la aviat.

Néixer a la vida

✧ *L'home és la mesura de totes les coses, de les que són en tant que són, de les que no són en tant que no són.* [PROTÀGORES] ✧ *L'educació no hauria de servir per a reforçar l'ordre existent, sinó per a crear un ordre alternatiu.* [BOGDAN SUCHODOLSKI] ✧ *Més enllà del que en diuen esperança / hi ha el foll delit de viure i no emmudir: / el reclam d'una vida tan aspriva / és més intens que el desig de morir.* [M. ROSA FONT I MASSOT] ✧

L'acte d'esperança més gran

Fins i tot la persona més optimista té un moment de dubte sobre l'esdevenidor, sobre la capacitat humana per aconseguir que les seves actuacions siguin més conformes a la raó. Aquesta raó perfecta, segons Sèneca, s'anomena virtut i és el mateix que l'honestedat. González Faus fa una interessant reflexió sobre aquesta qüestió: «L'home: aquest ésser limitat però amb afany d'il·limitació, i envilit però amb tresors de bondat, continua essent un etern desconegut per a ell mateix i un mal amo d'ell mateix. La seva vida és com una fuga musical de promesa i frustració. Tot just neix la melodia esplendorosa de la benaurança, comença a fer-se sentir, pocs compassos després, una tonada gairebé idèntica de frustració. Filòsofs i poetes han desemmascarat una infinitat de vegades, com si fossin miratges o bombolles de sabó, tots els presumptes arcs de Sant Martí en els quals l'home creia llegir un senyal policrom del cel. Però nous poetes i filòsofs continuaren cantant, com a arcs de Sant Martí celests, les iriscions d'altres bombolles de sabó.» Heus aquí, però, que el naixement d'un infant produeix el miracle i ens fa confiats. És la prova més evident de la fe en el futur que han proclamat de manera pràctica i contundent els pares del nounat.

La frase de Protàgores que encapçala el present capítol no té sempre una bona acollida. Uns consideren que la persona humana mai pot ocupar el centre que correspon a la divinitat. Recentment, rep una nova crítica per part dels que argumenten que l'espècie humana no té cap dret a subjugar altres éssers vius i arribar al malbaratament de la natura. Però defenso la idea de Protàgores perquè la dona i l'home són éssers dotats d'una intel·ligència capaç de crear meravelles i reflexions, sentiments i gaudi de tipus espiritual sense parangó. Tan perillós resulta tenir una visió de la persona autocomplaent que arriba a la divinització, com veure-la com un simple ani-

mal irracional. Som febles com una canya, però una canya que pensa, ens deia Blaise Pascal. Aquí hi ha la diferència, el pensament que ens porta a la recerca de la llibertat. Celebrar el naixement d'una criatura és celebrar una oportunitat de vida excelsa, de vida plena, de vida feliç compartida perquè és impossible ser feliç a soles (Camus).

El títol d'aquest apartat, «néixer a la vida», no és una aberració, simplement té tota la intencionalitat de petita provocació per posar en evidència que no tots els infantaments estan oberts a la vida. Quina vida els espera als milions de nens i nenes sotmesos a l'exploració del treball forçós? (Uns 50 milions només a l'Índia). Quin futur tenen els nens del carrer? (Uns 100 milions de menors es troben en aquesta circumstància, particularment concentrats a les grans ciutats dels països empobrits). I els milions de nens ferits i traumatitzats per la guerra? Altres són víctimes de segrestos i compra, de prostitució infantil (només a Tailàndia es calcula que pot arribar a 800.000 el nombre de menors que es prostitueixen)... Per què seguir? Aquests són, malauradament, casos molt evidents de vides que neixen pràcticament mortes, abocades a la malaltia més cruel i a morts prematures sense temps per gaudir ni d'un somriure.

En el nostre opulent món occidental una àmplia majoria de la població gaudeix d'unes condicions de vida materials més que suficients per garantir la vida física dels nounats i, en canvi, anem experimentant un retrocés quant a les possibilitats d'oferir una vida de qualitat. Els pares no disposen del temps mínim aconsellable per compartir amb els fills. Aquell nen o aquella nena que no rep des de nou mesos abans de néixer l'atenció exquisida dels pares, de l'entorn familiar més immediat i de tota la societat, tot i preservar la vida física, s'exposa a una mort de l'alt contingut que té la paraula «vida humana».

S'observen pares que se salven d'aquest despropòsit, com uns moderns herois i heroïnes que neden sorprenentment contracorrent. Cada vegada hi ha més pares que es neguen a treballar a un ritme propi d'un nou esclavatge per fer front a les innombrables adquisicions que la nostra societat ens fa creure imprescindibles. Són pares que han observat com els ha anat de malament a aquells que, sense

temps per dedicar als seus fills i filles, els han proporcionat tot allò que volien per tranquil·litzar la seva mala consciència. Assistim a una crisi educativa de considerables dimensions perquè, com he dit en el capítol precedent, no hem substituït els codis de valors religiosos per comportaments cívics. Els nous pares herois i heroïnes són gent jove que fa una vida més relaxada, sense pressa i sense estrès. Potser no gaudiran mai d'aquests perillous deu minuts de glòria pels qual tant han lluitat els qui han equivocat la vida. Els nous pares, que tanta esperança ens aporten, gaudeixen de vivències irrenunciabls que la vida ens regala constantment com a instants sublims.

Sóc afeccionat a llegir les pintades de les parets; malauradament, moltes no són més que simples gargots, sense missatge ni esperit creatiu, que només embruten el paisatge urbà, però hem de convenir que alguns grafitis són art i algunes frases contenen una saviesa que no es troba habitualment en els llibres. Doncs bé, en una pintada anònima es deia: «Cada persona neix original; la majoria mor com una còpia». Des del primer moment eduquem per «encarriolar», per «adaptar» i fent-ho així el que fem és malmenar la possibilitat de la creativitat, de descobrir la pròpia personalitat, de treure el millor que cadascú tenim dins, objectiu primordial de l'educació. Recordo que en una ocasió se'm va presentar al despatx una estudiant d'un postgrau sobre educació en els museus. Em va preguntar què entenia per educació i aquesta va ser la meua resposta, que va fer constar en el seu treball, paraules que encara subscric: «Per educar s'entén adaptar la gent a unes pautes que hi ha establertes, però per mi educar hauria de ser just al revés: posar en qüestió tot el que ja hi ha, tot el que es dóna per descomptat, cert i evident. Educar hauria de fer persones inconformistes, equilibrades, o sigui, acostumades a pensar, a reflexionar abans d'actuar, però sobretot rebels, persones en desacord amb un món que no està bé, persones que mentre no estigui bé, es rebel·lin.»

L'admirat renaixentista Pico della Mirandola, en el seu *Discurs sobre la dignitat de l'home*, va deixar escrites unes paraules bellíssimes sobre la persona humana: «No t'hem creat ni celestial ni

terrenal, ni mortal ni immortal, per tal que puguis ésser lliure segons la teva voluntat i el teu honor, per tal que puguis ésser el teu propi creador i constructor. Només a tu hem concedit creixença i desenvolupament dependents del teu lliure arbitri. Portes amb tu els gèrmens d'una vida universal». Si sou dels que penseu que val la pena posar un fill al món, us encoratjo a reflexionar sobre aquestes paraules i espero que us vinguin ganes d'educar bé i convertir l'educació en la feina més valuosa que teniu entre mans. No tindreu cap experiència equiparable a l'obra d'educar: ni reunir diners, ni aconseguir prestigi, ni cap satisfacció més gran que la que sentireu quan comprovareu que el fill o filla ha crescut i pot independitzar-se. Vosaltres, pares, en aquest moment observareu que és una persona autònoma per a volar sola. El secret, us el dic, és el que va deixar escrit A. Peterson en el seu llibre *L'Extrême-Orient*: «A les escoles de l'Occident, ensenyen a la joventut a guanyar diners; als monestirs birmanes, els ensenyen a viure feliços i contents». Si els pares, avis, padrins, familiars, amics i comunitat educativa ho teniu clar, hem d'estar molt contents d'un naixement i és bo que el celebrem.

No puc resistir transmetre aquí un fragment de la carta de quinze pàgines que vaig escriure al meu primer nét abans de néixer (el meu avi va morir quan jo tenia un any i mig i sempre m'ha recat no haver pogut conversar amb ell; si em passava el mateix, el meu nét o néta tindria una referència): «Fes en tot moment allò que creguis que has de fer o dir. Digues que no, encara que deu diguin que sí i sàpigues dir que sí, tot i que deu diguin que no si així sincerament ho creus. Respecta sempre les majories, però fes respectar el teu dret com a minoria quan així s'esdevingui». El gregarisme és la font de molts mals perquè sense esperit crític, sense autocrítica envers un mateix o el propi grup, sigui el que sigui, s'arriba a la intolerància, al fanatisme i a la perversió. Ningú va a dormir amb idees sòlidament democràtiques i es desperta, de cop i volta, fet un integrista; és un procés lent. Aquells i aquelles que no actuen com nosaltres, mentre respectin els drets humans, han de merèixer tot el nostre respecte.

Acollir els infants

En el nostre àmbit cultural el baptisme ha estat, fins fa ben poc temps, el ritual rebut per la totalitat dels infants acabats de néixer. Els pares es movien amb diligència perquè si aquella criatura moria sense ser batejada anava destinada als llimbs, un lloc ambigu que no era ni el cel ni l'infern; en canvi, si aquell ésser acabat de néixer moria batejat, la situació canviava radicalment perquè aleshores tenia el premi de la glòria eterna. Una situació que esperonava les famílies a no esperar, en cap cas, més de vuit dies per celebrar el sagrament del baptisme. Ara es donen situacions plurals: pares no practicants que, per coherència amb la seva manera de pensar, opten per no batejar ni seguir cap ritu religiós; però també hi ha pares que són practicants, o amb creences religioses, que prefereixen no batejar per no condicionar el futur del seu fill o filla. La decisió, diuen, correspon a l'afectat; un cop arribi a l'edat adulta podrà elegir segons els seus propis criteris.

Molt més lentament, més que no pas en el cas de casaments i enterraments, es comencen a celebrar cerimònies d'acolliment civil. No m'agrada quan es parla de cerimònies alternatives al bateig. Pot ser alternativa, però també compatible amb la celebració religiosa. No hem de traslladar el nom de *bateig* a les cerimònies civils. *Batejar* significa 'submergir' i s'ha de reservar al sagrament religiós. Com tampoc s'ha d'emprar el nom de *comunió* per a una festa laica que algunes famílies organitzen en substitució de la celebració religiosa. Aquesta sovint és una pura ostentació de petits vestits de núvia i mariner, amb dinar d'imitació dels àpats opípars i costosos dels matrimonis, sense oblidar les llistes de regals.

En una societat plural com la nostra, només el respecte ens pot salvar. Deixem que cada parella determini si bateja o no, si s'inclina per celebrar privadament el naixement, si opta per celebrar-lo públicament mitjançant el cerimonial que el seu ajuntament ofereix o si creu que el millor és celebrar primer la cerimònia d'acolliment civil i després el bateig religiós. El que és important i recomanable és que

la decisió sigui presa després d'haver sospesat les diferents alternatives. Gràcies a les noves migracions, observem altres maneres particulars de celebracions de naixements, per la qual cosa hem de mantenir una actitud respectuosa amb la manera de procedir de les múltiples cultures. Sense por d'equivocar-nos, podem afirmar que pràcticament tot és secundari i només l'amor, l'estimació, és fonamental. És allò tan encertat que deia Agustí, el més important pare de l'Església Llatina: «Estima i fes el que vulguis».

La celebració del baptisme permet, a aquells que així ho determinen, reunir entorn d'una festa familiars i amics. Però ja hi ha una part de pares que opten per no batejar i troben un cert buit a l'hora d'exterioritzar un fet tan esperançador com portar un fill al món. La celebració civil d'acolliment d'un infant pot ser merament particular o organitzar-la segons els criteris generals que s'exposen a l'apartat «Detall d'una cerimònia d'acolliment», de la pàgina 69.

Els ajuntament d'alguns països organitzen de manera regular, des de fa temps, cerimònies conegudes amb el nom d'«acolliment civil» o «apadrinament laic»; segurament estarem d'acord que ens sona millor la primera d'aquestes fórmules. Civil o ciutadà, del llatí *cive*, fa referència a tots els habitants de la ciutat, sense cap exclusió. És una paraula significativa perquè *ciutat* equival a pluralitat de gènere, d'edat, de creences, de costums, de cultura, de procedència... Tots som ciutadans i ciutadanes i tenim els mateixos drets i deures, al marge de les obligacions o drets que puguin néixer d'altres pertinences particulars. Si els pares estan contents d'un nou infant, els ajuntaments, com a representants legals de la ciutadania, també han d'exterioritzar festivament l'arribada d'un nou ciutadà o ciutadana. Té, doncs, ple sentit constituir una cerimònia de benvinguda per institucionalitzar la condició de «ciutadà» o «ciutadana» i fer visibles els drets i deures envers la comunitat.

Els primers ajuntaments catalans que han regulat l'acolliment dels nounats han estat els d'Igualada i Sant Boi de Llobregat, tot i que l'Ajuntament d'Alella ja havia fet el primer cerimonial d'acolliment civil de Catalunya, però sense disposar de cap reglament específic. Altres ajuntaments tenen establerts aquest tipus de cerimònia

laica a les famílies que ho desitgin. En tot cas, és una cerimònia on els nous ciutadans i ciutadanes són acollits simbòlicament a la ciutat pels seus representants, i serveix, a la vegada, per presentar-los en societat. El nen o nena pot tenir uns padrins o tutors per ajudar els pares en l'educació de l'infant i, si mai falten els pares, garantir que la criatura no quedi sense la necessària figura de tutors. Aquests cerimonials tenen una vella tradició republicana francesa perquè per primera vegada varen tenir lloc a Estrasburg el 13 de juliol de 1790. A la França revolucionària varen proliferar aquests cerimonials fins que es varen instituir per decret el 26 de juny de 1792. En èpoques més recents, alguns països, com Bèlgica, realitzen amb normalitat des de fa temps aquest tipus d'actes. A la ciutat anglesa de Liverpool reben el nom de *naming ceremony*, 'cerimònia per donar nom'.

L'Ajuntament d'Igualada disposa d'un reglament regulador del funcionament del registre municipal d'acolliments civils. És un reglament breu, però d'una sensibilitat exemplar i més tenint en compte que ha obert camí en aquest assumpte. A cap lloc del reglament apareix la paraula *bateig*, perquè és una altra cosa. En el seu preàmbul, aquest reglament presenta l'acolliment civil així: «Es defineix l'acolliment civil com un acte que té per objectiu iniciar els infants joves de la ciutat en el llarg camí de les actituds cíviqes que els portin a un esdevenidor pacífic basat en els valors indivisibles i universals de la dignitat humana, la llibertat, la igualtat i la solidaritat, expressat en el compromís dels pares i/o tutors envers aquests valors, i que els convertiran en ciutadans i ciutadanes lliures i iguals en drets i deures.» Remarca que l'acolliment té un caràcter civil i laic. No té res a veure amb el baptisme, tot i que, segons el meu parer, com ja he dit, seria perfectament compatible la celebració d'un acte d'acolliment amb la d'un bateig, de la mateixa manera que un casament religiós va precedir d'un casament civil. No es pot obligar ningú –i massa lleis tenim– a passar per una cerimònia d'acolliment, però solemnitzar-la denota un sentit cívic, un compromís vers tota la comunitat –no solament vers la comunitat específica de creients– per educar aquell infant en els valors dels drets humans.

L'ajuntament que posi a disposició de la ciutadania un acte d'acolliment ha de comptar amb un registre municipal, que no s'ha de confondre amb el del jutjat, en el qual sí que és preceptiu fer-hi la inscripció. En el cas de l'Ajuntament d'Igualada només fa falta que siguin infants o joves fins a 18 anys i que els sol·licitants (pares o tutors) estiguin empadronats a la ciutat.

L'adopció

El punt 1 de l'article 231 del Codi civil de Catalunya determina que la filiació pot tenir lloc per naturalesa o per adopció. El nombre d'adopcions s'ha incrementat de manera exponencial, tant per part de famílies sense fills com per d'altres amb fills (abans eren excepcionals aquests casos) i també per famílies monoparentals. La pluralitat és enorme; entre altres factors és important la procedència dels adoptats. Si a totes les variants possibles sobre les adopcions hi afegim els casos de parelles amb fills, naturals o per adopció, d'altres parelles anteriors, es comprèn immediatament que l'escenari de les famílies és immensament més ric en color, matisos, lligams que uns quants anys endarrere, quan tot era molt més uniforme i previsible.

Els vincles de sang faciliten d'entrada una estimació immediata, però els lligams amb un infant adoptat poden arribar a una profunditat idèntica a aquells que es creen amb els fills naturals, com ho demostren tants i tants pares generosos que en el seu dia apostaren per un camí de risc, però gratificant. El llibre de Marta Clos i Pepa Masó, *Jo sóc adoptat. Onze històries reals*, ens ofereix la possibilitat de saber l'opinió de persones que han viscut l'experiència de ser adoptats. Són onze biografies que ajuden a endinsar-se en el necessari coneixement per part d'aquelles persones que han adoptat o que pensen adoptar.

Josep Maria Espinàs, fa anys, va publicar un llibre que segueix sent una meravella: *Aprendre a conviure*. Entre altres temes, hi posa en

consideració el seu cas particular, amb dos fills adoptats. Ens diu: «[...] jo passo molt de temps sense pensar que dos dels meus fills ho són per adopció, estic convençut que ells també viuen habitualment sense recordar-ho.» Espinàs opina que és convenient dir-los la veritat des de ben aviat per evitar xocs dolorosos posteriors. El punt de vista d'una adoptada, Asha Miró, autora dels llibres *La filla del Ganges* i *Les dues cares de la lluna*, és el mateix: «Crec necessari que els pares adoptius expliquin la veritat als seus fills i els diguin, si ho saben, que tenen una família biològica perquè puguin cercar els seus orígens com més aviat millor.» Aquesta noia, adoptada quan tenia set anys, fa una crida perquè les adopcions no es limitin a bebès, sinó que s'adoptin també nens grans: «Els infants –diu– són com esponges, s'adapten a tot (als costums, a l'idioma, etc.) a canvi d'estimació. Els llaços de sang no són el més important; els pares adoptius són meravellosos perquè ens donen el més important: l'estimació.»

Pel que fa a les adopcions, és bo tenir en compte el que diu l'article 21 de la Convenció de les NU sobre els Drets de l'Infant, de l'any 1989:

«Els Estats membres que reconeixen o permeten l'adopció han d'assegurar que la consideració principal sigui l'interès primordial de l'infant i:

a) Han de vetllar perquè l'adopció de l'infant només sigui autoritzada per les autoritats competents, les quals han de determinar, d'acord amb la llei i les normatives aplicables, i tota la informació pertinent i fidedigna, que l'adopció es pot permetre en vista de la situació jurídica de l'infant en relació amb els seus pares, parents o tutors legals, i que, si n'és un requisit, les persones implicades hagin donat el consentiment informat per a l'adopció amb tot l'assessorament que pugui ser necessari;

b) Han de reconèixer que si l'infant no pot ser col·locat en una família d'acolliment o adoptiva, o no hi ha manera adequada d'atendre'l en el seu país d'origen, l'adopció entre països pot ser considerada com un mitjà alternatiu de l'atenció a la infància;

c) Han de prendre totes les mesures convenients per assegurar que l'infant objecte d'adopció entre països gaudeixi de totes les salvaguardes i garanties equivalents a les de l'adopció nacional;

d) En l'adopció entre països han de prendre totes les mesures necessàries per assegurar que l'adopció no proporcioni guanys econòmics deguts als que hi participin;

e) Quan escaigui, han de promoure els objectius d'aquest article pactant acords o convenis bilaterals o multilaterals i s'han d'esforçar a assegurar que la col·locació de l'infant en un altre país és duta a terme pels òrgans o les autoritats competents.

Legalitat vigent

■ Actualment és el Codi civil de Catalunya el que regula jurídicament tot el que fa referència a les qüestions de filiació, a les quals dedica el llibre segon, títol tercer, capítol V. A la secció primera, les disposicions generals estableixen les classes de filiació (natural i adoptiva), així com els seus efectes civils, que són els mateixos en ambdós casos, sens perjudici dels efectes específics de la filiació adoptiva. La secció segona preveu la determinació de la filiació per naturalesa amb aspectes propis de l'època actual, com la fecundació assistida. També s'hi regulen les accions de filiació, detallant punts com el de la reclamació, la impugnació de la filiació o els efectes de la filiació.

■ Finalment, la secció tercera es dedica a la filiació adoptiva, i s'especifiquen temes com els requisits, l'adopció internacional, els cognoms de l'adoptat o adoptada, etc. Aquestes disposicions han experimentat importants modificacions a partir de la Llei 3/2005, de 8 d'abril, actualment incorporada al Codi civil de Catalunya, ja que la legislació anterior deia: "Només s'admet l'adopció per més d'una persona en el cas del cònjuges o de la parella d'home i dona que con-

visquin maritalment amb caràcter estable”, mentre que la legislació actual estableix que “Les parelles que conviuen amb caràcter estable”. No es posa com a condició per a l’adopció que les parelles siguin de sexe diferent.

■ El capítol VI del mateix llibre i títol estableix el règim jurídic de la potestat parental, i és important ja que parla de la potestat del pare i de la mare i els deures del fill o de la filla, l’administració dels béns, la contribució a les despeses familiars o l’actuació del fill o de la seva filla emancipat. En fi, aquestes disposicions del Codi civil de Catalunya ens afecten a tots i per aquesta raó seria recomanable llegir-lo. No ens podem queixar si no som responsables.

La cerimònia d’acolliment

La cerimònia d’acolliment ha de destacar les particularitats del nou ciutadà o ciutadana, un infant feble que necessita els adults per créixer físicament i espiritual. L’infant necessita protecció, i així ho estableixen la Declaració de Ginebra de 1924 sobre els Drets de l’Infant, la Declaració Universal de Drets de l’Home de 1948, la Declaració del Drets de l’Infant de l’ONU de 1959, la Convenció de Drets de l’Infant de 1989 i la Constitució de 1978. Els infants tenen dret a una educació integral a fi de permetre un comportament cívic, un exercici dels drets i deures i una consciència oberta, sensible envers qualsevol brot d’injustícia soferta per un ciutadà o ciutadana.

Als pares els correspon la iniciativa d’acollir-se a les facilitats de l’ajuntament per celebrar aquest tipus d’actes. Els pares poden, a més, iniciar gestions perquè es creï el costum d’instituir cerimònies d’acollida en aquells municipis que no ho tenen regularitzat. A poc a poc la cerimònia d’acollida pot esdevenir un acte corrent i celebrat, sense que ningú el tingui com una espècie de baptisme laic.

Un acte de celebració d'acolliment civil pot tenir molts matisos, introduir particularitats pròpies de l'ajuntament on es realitza, o de la família o famílies que acullen un nounat aquell dia. Ara bé, cal partir sempre d'un eix vertebrador, d'uns trets que no poden faltar mai perquè quedaria desnaturalitzada la mateixa cerimònia. Us proposo una cerimònia d'acolliment seguint els sis passos següents, però cadascú pot aportar-hi els detalls accidentals per vestir la cerimònia segons el lloc, el moment i l'ambient familiar i d'amistats.

- Arribada de l'infant
- Benvinguda
- Lectures
- Textos
- Participació de pares i padrins
- Paraules de comiat de la persona que presideix la cerimònia

DETALL D'UNA CERIMÒNIA D'ACOLLIMENT

~ Música ~

● Arribada de l'infant

És bo que l'infant arribi acompanyat dels pares i dels padrins; els convidats, que ja seran a dins, es posaran drets.

Per a aquests moments d'entrada, és adient una música de fons, sempre suau. Vegeu la pàgina 99, on en trobareu algunes que són suggestives per a l'ocasió.

● Benvinguda

La benvinguda anirà a càrrec de la persona que presideix l'acte, que, en aquest cas, ha de ser un càrrec electe; si pot ser, l'alcalde o alcaldessa i, en tot cas, el regidor o regidora en qui hagi delegat.

Tant si la cerimònia de benvinguda és individual com col·lectiva, és bo que des del primer moment els infants quedin personalitzats i, com a mínim, al començament i al final de la cerimònia s'ha de sentir el seu nom. És recomanable que una cerimònia com la d'acollida sigui plena de reflexions esperançades. Si els pares han cregut en el demà, la persona que presideix la cerimònia ha de saber traduir aquesta esperança individual en esperança pública. Hi ha dificultats; el món, aquest món globalitzat, té tants motius de preocupació! No obstant això, els infants d'ara tenen totes les possibilitats de veure meravelles, no solament en el terreny de la ciència i de la tècnica, sinó també canvis que afectaran les condicions de vida social. L'afany de justícia, llibertat, solidaritat i bondat que tantes generacions han anhelat, mai quedarà satisfet del tot, però, si som molts els qui ajuntem esforços per canviar, estarem en el bon camí perquè les noves generacions gaudeixin d'un món on definitivament el seny s'imposi i hi hagi aliments, educació, sanitat i una vellesa feliç per a tothom. Un món

sense guerres que dediqui recursos suficients a la salvaguarda del planeta Terra. Aleshores s'haurà fet realitat la profecia de Johann Wolfgang Goethe: «Algún dia les coses belles seran veritat».

És una magnífica ocasió perquè els pares i padrins quedin xops d'esperança, d'alegria per comprometre's, no solament a educar, sinó a treballar perquè aquest canvi positiu s'esdevingui aviat i per fer evident que totes i tots som necessaris. Compromís també per educar conforme uns valors de solidaritat i intentar que el nou ciutadà o ciutadana estimi la ciutat que l'ha vist néixer, el país del qual forma part i aconseguir que res del que passa en el món li sigui indiferent.

~ Música ~

Després de la benvinguda es pot fer sonar música. Si fem les coses bé, escollirem una peça que suggereixi, sigui amb lletra o sense, els mateixos valors que s'han exterioritzat en la benvinguda.

● Lectures

Vegeu la tria a la pàgina 77, ampliable a la bibliografia, o elegiu altres textos disponibles i que són igualment adequats per a una ocasió com aquesta.

~ Música ~

● Textos

Qui presideix la cerimònia pot optar per fer un recordatori dels textos que emparen els drets dels infants. Encara que ens limitem a un fragment de cadascun, és excessiu. És millor elegir i, com en el cas de les lectures, potser val més no limitar-se a un de sol. A la pàgina 73, es transcriuen parts significatives d'aquests textos, i qui hi estigui interessat pot localitzar-ne sense dificultats les versions íntegres:

- **Participació de pares i padrins**

Qui presideix la cerimònia crida els pares i padrins pels seus noms i aquests es col·loquen al costat de l'infant.

~ Música ~

Els pares fan ús de la paraula. Pot ser un text preparat, vàlid per a totes les cerimònies d'acolliment, o bé escrit per a l'ocasió; evidentment que unes paraules espontànies resultaran també apropiades. No hi poden faltar els agraïments als padrins, als convidats, a l'ajuntament, etc., i és escaient manifestar la satisfacció pel naixement de l'infant i fer públic el compromís d'esmerçar tot el saber per educar-lo correctament. També és bo demanar la col·laboració a totes les persones presents per tal d'aconseguir aquest objectiu.

Un cop hi hagin intervingut els pares, tindran el seu torn els padrins, els quals hauran de manifestar, com a mínim, el seu compromís a col·laborar en l'educació de l'infant.

Una variant d'aquesta manifestació explícita dels pares i tutors és que qui presideix formuli unes preguntes als pares i padrins en uns termes semblants a aquests:

_____ *nom dels pares i padrins*, voleu contribuir a l'acompliment dels principis que hem llegit establerts en (nom del document que s'hagi triat per llegir: *Drets dels Infants, Convenció, Constitució, etc.*) procurant esmerçar la màxima cura en el procés educatiu de _____ ^{nom}.

- **Paraules de comiat de la persona que presideix la cerimònia**

L'alcalde o alcaldessa o, per delegació, el regidor o regidora, prendrà la paraula per dir alguna cosa semblant a la següent:

Jo, en virtut de l'autoritat que m'atorga la llei, i amb l'objectiu de contribuir a l'acompliment d'aquests principis i drets per mitjà dels quals aquest Ajuntament intenta promoure la solidaritat com a eina de protecció dels

drets, acullo _____^{nom} dins de la comunitat particular del poble (o de la vila o de la ciutat) _____^{nom del poble/vila/ciutat} la qual és part d'una comunitat universal regida per un ideal comú: la Carta internacional dels drets humans.

D'aquesta manera, aixeco acta del vostre compromís i us demano, pare i mare i padrí i padrina, que signeu l'acta de benvinguda a _____^{nom del poble/vila/ciutat}.

~ Moment apropiat per al silenci ~

La persona que presideix la cerimònia ha de pronunciar unes breus paraules abans i convidar a la meditació.

~ Música ~

Un cop signades les actes de la celebració de l'acolliment civil per part de la persona que ha presidit l'acte i pels pares i padrins, se'n lliurarà una còpia als pares de l'infant i l'altra servirà per a la seva inscripció al llibre de registre municipal d'acolliments civils i, finalment, s'incorporarà a l'expedient administratiu.

Declaració Universal dels Drets de l'Infant

Res. Núm. 1386 (XIV) de l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1959 (fragment)

PREÀMBUL

VI. L'Assemblea General proclama la present Declaració dels Drets de l'Infant a fi que tingui una infantesa sortosa i pugui desenvolupar-se per gaudir, tant en el seu propi interès com en el de la societat, dels drets i de les llibertats que s'hi enuncien, i insta els pares, els homes i dones individualment, i les organitzacions privades, autoritats locals i els governs respectius, a reconèixer aquests drets i a treballar perquè es respectin gràcies a mesures legislatives i altres mitjans adoptats progressivament, de conformitat amb els següents principis.

PRINCIPI 2

L'infant gaudirà d'una protecció especial i disposarà d'oportunitats i de serveis, dispensat tot això per la llei i altres mitjans, a fi que pugui desenvolupar-se físicament, mentalment, moralment, espiritualment i socialment d'una manera sana i normal, així com en condicions de llibertat i dignitat. En promulgar lleis amb aquesta finalitat, la consideració fonamental a què caldrà atènyer-se serà l'interès superior de l'infant.

PRINCIPI 7

L'infant té dret a rebre educació, que serà gratuïta i obligatòria almenys en la seva etapa elemental. Se li donarà una educació que afavoreixi la seva cultura general i li permeti, en condicions d'igualtat d'oportunitats, desenvolupar les seves aptituds i el seu judici individual, el seu sentit de la responsabilitat moral i social, i esdevenir un membre útil de la societat. L'interès superior de l'infant serà el principi que guiarà aquelles persones que tenen la responsabilitat de la seva educació i orientació; aquesta responsabilitat pertoca en primer lloc al pare i a la mare. L'infant gaudirà plenament de jocs i esbarjos, els quals hauran d'estar orientats vers les finalitats perseguides per l'educació; la societat i les autoritats públiques s'esforçaran a promoure la satisfacció d'aquest dret.

Convenció sobre els Drets de l'Infant

Adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989 (fragment)

ARTICLE 29

Els estats membre convenen que l'educació de l'infant ha d'anar adreçada a:

a) Desenvolupar tant com es pugui la personalitat, el talent i la capacitat mental i física de l'infant.

b) Infondre en l'infant el respecte envers els seus pares, la seva pròpia identitat cultural, llengua i valors, i envers els valors nacionals del país on viu, del país d'on podria procedir i envers les civilitzacions diferents de la seva.

c) Preparar l'infant a una vida responsable en una societat lliure, amb esperit de comprensió, pau, tolerància, igualtat entre els sexes i amistat entre tots els pobles, grups ètnics, nacionals i religiosos i persones d'origen indígena.

d) Infondre en l'infant el respecte a l'entorn natural.

Declaració Universal dels Drets Humans

Aprovada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948.

ARTICLE 25

2. La maternitat i la infantesa tenen dret a una ajuda i a una assistència especial. Tot infant nascut en el matrimoni o fora d'ell, frueix d'igual protecció social.

ARTICLE 26

1. Tota persona té dret a l'educació. L'educació serà gratuïta, si més no, en el grau elemental i fonamental. L'ensenyament elemental és obligatori. Cal que l'ensenyament tècnic i professional sigui generalitzat, i que s'obri a tot-hom l'accés als estudis superiors, amb plena igualtat per a tots amb atenció al mèrit de cadascú.

2. L'educació ha de tendir al ple desenvolupament de la personalitat humana i al reforçament del respecte dels Drets Humans i de les llibertats fonamentals. Ha d'afavorir la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i tots els grups socials o religiosos, i la difusió de les activitats de les Nacions Unides per al manteniment de la pau.

3. Els pares tenen, amb prioritat, dret a escollir la classe d'educació de llurs fills.

Constitució Espanyola

Aprovada per les Corts el 31 d'octubre de 1978 i ratificada per referèndum el 6 de desembre de 1978 (fragment)

ARTICLE 27

2. L'educació ha d'orientar-se cap al ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i dels drets i de les llibertats fonamentals.

ARTICLE 39

4. Els infants gaudiran de la protecció prevista en els acords internacionals que vetllen pels seus drets.

ESTATUT DE CATALUNYA

Aprovat en referèndum pel poble de Catalunya el 18 de juny de 2006

ARTICLE 17. DRETS DELS MENORS

Els menors tenen dret a rebre l'atenció integral necessària per al desenvolupament de llur personalitat i llur benestar en el context familiar i social.

ARTICLE 40

3. Els poders públics han de garantir la protecció dels infants, especialment contra tota forma d'explotació, d'abandonament, de maltractament o crueltat i de la pobresa i els seus efectes. En totes les actuacions portades a terme pels poders públics o per institucions privades l'interès superior de l'infant ha d'ésser prioritari.

Néixer a la vida

Selecció de textos

- ☒ NÓS us hem fet, us vam crear, d'un mascle i d'una femella.
NÓS us hem fet pobles i tribus diferents,
perquè reconeguem les diferències i la igualtat
dels uns i dels altres.

L'ALCORÀ, 49, 13

■ Camina tranquil enmig del brogit i la pressa i recorda't de la pau que pot haver-hi en el silenci. Tant com puguis, i sense defallir, estigues amb bona harmonia amb tothom. Digues sempre la veritat tranquil·lament i clara, i escolta els altres, fins i tot els obtusos i els ignorants; ells també tenen la seva història.

Evita les persones cridaneres i agressives; són una molèstia per a l'esperit. Si et compares amb els altres, pots tornar-te presumit i agre: sempre n'hi haurà de millors i pitjors que tu. Alegra't dels teus èxits així com dels teus projectes.

Interessa't per la teva feina, per senzilla que sigui, és una veritable possessió davant la variable fortuna del temps. Tingues precaució amb els negocis, perquè el món és ple d'enganys, però no deixis que això et privi de descobrir la veritable virtut; són moltes les persones que tenen grans ideals i, arreu, la vida és plena d'heroisme.

Sigues tu mateix. Sobretot no fingeixis afecte. Tampoc no siguis cíníc pel que fa a l'amor, perquè davant de totes les arideses i desenganys és tan perenne com l'herba.

Accepta amablement el pas dels anys, renunciant aïrosament a les coses de la joventut. Alimenta la força de l'esperit per defensar-te en la dissort inesperada. No t'espantis pel que et pugui passar; moltes pors neixen de la fatiga i de la soledat. Sota una sana disciplina, sigues benèvol amb tu mateix.

Ets un fill de l'Univers, igual que els arbres i els estels. Tens tot el dret d'habitar-hi. I, tant si ho veus clar com no, no dubtis que l'Univers està completament obert per a tu.

Estigues, doncs, en pau amb Déu, de qualsevol manera que el concebis i, siguin els que siguin els teus treballs i les teves aspiracions, en la turbulenta confusió de la vida conserva l'ànima en pau.

Tot i les penes, desordres i somnis fracassats, el món continua essent bell. Estigues alerta. Esforça't a ser feliç.

ANÒNIM TROBAT A
L'ESGLÉSIA DE SAINT PAUL, BALTIMORE

☞ Pau per a la terra i els espais aeris, pau per als cels i les aigües, pau per a les plantes i els arbres. Que tots els déus em donin pau. Per aquesta invocació de la pau, que la pau es difongui. Per aquesta invocació de la pau, que la pau porti pau. Amb aquesta pau apaivago ara el terror, amb aquesta pau apaivago ara tot el mal per tal que la pau i la felicitat prevalguin. Que tot sigui font de pau per a nosaltres.

ATHARVA VEDA, XIX, 9

☞ AQUESTS ULLS CLARS D'INFANT

Aquests ulls clars d'infant
donen sentit a tantes coses...
Cap núvol no ha entelat
el bell esguard confiat.
Perfum de roses
la innocència feliç
que ens retorna l'encís
d'hores joioses.

PILAR CABOT

■ EL GRAN DICTADOR

Em sap greu, però no vull ser emperador. No és el meu ofici. No pretenc governar ni conquerir ningú. M'agradaria ajudar –si fos possible– jueus i gentils, negres i blancs.

Tots desitgem ajudar-nos. Els humans som així. Volem viure per a la felicitat dels altres i no pas per a fer-los desgraciats. Per què ens hauríem d'odiar i de menysprear? En aquest món hi ha lloc per a tots. La terra, que és generosa i rica, pot subvenir totes les nostres necessitats.

El camí de la vida pot ser el de la llibertat i el de la bellesa, però, malgrat això, ens hi hem ben perdut. La cobdícia enverinà l'ànima dels homes... aixecà muralles d'odi en el món... ens està fent avançar a pas d'ànec cap a la misèria i la mort. Hem creat l'època de la velocitat, però ens hi sentim enclaustrats. La màquina que produeix abundor ens ha deixat en la penúria. Els coneixements ens han fet escèptics; la nostra intel·ligència ens ha fet mesells i cruels. Pensem massa i sentim ben poc. No ens calen màquines, ens cal humanitat. No ens cal intel·ligència, ens cal amor i tendresa. Sense aquestes virtuts la vida és violència i tot es va perdent.

CHARLES CHAPLIN

- Per viure en pau, intenta no dependre de ningú i al mateix temps intenta ajudar els altres a no dependre de tu. Ajuda'ls a ser independents, lliures i responsables de les seves vides. De la mateixa manera, assegura't de no causar tristesa a ningú i no permetis que d'altres siguin una causa de dolor per a tu.

DADIJANKI

■ CANÇÓ DE BRESSOL

*Al Martí,
amb cinc anys de retard.*

No escoltis el bum-bum
dels homes,
fill,
que juguen amb la mort
de la nostra alegria.
Dorm, fill, nin,
non, fill, dorm.

Mira, només, com dansen
la música i la llum
a la cirera roja
del meu pit olorós.

No escoltis els timbals
de guerra,
fill,
com ronquen pels carrers
de la nostra esperança.
Dorm, fill, nin,
non, fill, dorm.

Ja et vagarà, quan creixis,
de veure com el vent
et xiularà a l'orella
la cançó de la mort.

No escoltis el meu cor
com plora,
fill,
tancat a la presó
de la nostra tristesa.
Dorm, fill, nin,
non, fill, dorm.

MIQUEL DESCLOT

▣ La nit no és mai total.
Hi ha sempre, perquè jo ho dic,
perquè jo ho afirmo,
al final de la tristesa
una finestra oberta,
una finestra il·luminada.
Hi ha sempre un somni que vetlla,
un desig per saciar, fam per satisfer,
un cor generós,
una mà estesa, una mà oberta,
uns ulls atents,
una vida per compartir.

PAUL ELUARD

▣ NAIXEMENT

Del nen G. L. R.

«Perquè comença
una petita vida
entre nosaltres,
avui us ho anuncien
el meu plor i aquests versos.»

Vegeu com ja espatllàvem
la primera protesta.

SALVADOR ESPRIU

☒ A LUCIA, EN NÉIXER

Encara que la lluna blana et rebi
maternal, en la colla dels nounats,
cridant-te «Benvinguda!» cal que entenguis
que duu encara, a banda i banda, desfermats
el lasciu unicorn, el lleó cruel;
passegen pel país, fantasiosos,
estrèpits d'ossos i retruc de corns,
infectant els camins, cremant el blat.

Terrible gent entre qui néixer,
Ilunàtics d'un vell regne mort fa temps.
Mesura els anys pel que facis o siguis,
no per les guerres que propaguin ells.
Escolta'ls bramular, però no et giris.
Res no els canviarà: que no et canviïn.

ROBERT GRAVES

(Traducció de Josep M. Jaumà)

☒ El llop conviurà amb l'anyell, la pantera jaurà amb el cabrit; menjaran junts el vedell i el lleó, i un nen petit els guiarà. [...] Ningú no serà dolent ni farà mal en tota la muntanya santa, perquè el país serà ple del coneixement del Senyor, com l'aigua cobreix la conca del mar.

ISAÏES, 11, 6.9

☒ DEIXEU QUE US ENSENYIN

Als adults, voldria dir-los el següent:

Parleu amb els infants
i no pas simplement als infants.
Escolteu el que tenen per dir.
Respecteu el seu dret a ser escoltats.
Feu per a ells un lloc de justícia
en el nostre poble mundial.
Ajudeu-los a ser ells mateixos
en la nostra gran família.

I, per damunt de tot,
deixeu que us ensenyin
el que potser vosaltres ja heu oblidat:
la comprensió, la tolerància,
l'amistat, la pau, la fraternitat
i, sobretot, l'amor.

KENNETH KAUNDA

- ☒ La fama o tu mateix, què és per a tu més íntim?
Tu o les teves riqueses: què estimes més?
Guanyar o perdre: què et fa més desgraciat?
L'excés d'amor per qualsevol cosa porta a la prodigalitat.
Grans riqueses seran seguides de grans desferres.
L'home que s'acontenta no pateix desgràcies.
El que sap aturar-se evita el perill.
La seva vida serà llarga.

LAO TSE

■ SI AIXÒ ÉS UN HOME

A la vida tothom descobreix, més o menys aviat, que la felicitat perfecta no és assolible, però pocs es paren a pensar, en canvi, en la consideració oposada: que tampoc no és assolible una infelicitat perfecta. Els moments que s'oposen a la realització de tots dos estats límit són de la mateixa naturalesa: deriven de la nostra condició humana, que és enemiga de tota infinitud. S'hi oposa el nostre sempre insuficient coneixement del futur; i això s'anomena, en un cas, esperança, i en altre, incertesa del demà. S'hi oposa la seguretat de la mort, que imposa un límit a tota alegria, però també a tot dolor. S'hi oposen les inevitables preocupacions materials, que, així com enverinen tota felicitat duradora, també distreuen constantment la nostra atenció de la desgràcia que ens amenaça, i en fan fragmentària –i per tant suportable– la consciència.

PRIMO LEVI

■ Viure,
és confiar malgrat tot;
és esperar malgrat tot;
és somriure malgrat tot.
Però,
també és admirar-se, perquè val la pena;
també és il·lusionar-se, perquè val la pena;
també és somniar, perquè val la pena;
i és abraçar-ho tot,
perquè,
com podríem viure sense abraçar?

JORDI LLIMONA

▣ PATERNITAT

Els oronells, de fora estant, m'avisen
que és dia clar. I amb voladissa truquen
als vidres entelats de ma finestra.
D'un ciri fumen les escorrialles,
i veig l'albada tímida que espia
darrera les cortines de l'alcova.
Dorm la muller, mudada i perfumada,
bleixant de benaurança i de fatiga.

Devora seu, és el nadó pacífic.
Bada l'esguard i novament l'acluca,
i es fon tot ell en la materna ufana.
És tan petit que una rosada el delma;
mes tanca promences infinites,
com la llavor, que és arbre i és boscúria.
I duu la sang del Crist i duu la gràcia
com flamejant divisa principesca.

Quan sigui fort no empunyarà el gaiato,
sinó la palma inútil, gloriosa.
De son trepig els roserars esfulla
i els reguerols enterboleix. I passa.
Un àngel l'acompanya un pas enrera.
Acatament li reten les pacífiques
vaques, les hortes, el vent, les muntanyes...
I, el mateix cel que l'embolcalla, el besa.

GUERAU DE LIOST

▣ MANIFEST 2000 PER UNA CULTURA DE LA PAU I DE LA NO-VIOLÈNCIA

Conscient de la meva part de responsabilitat davant del futur de la humanitat, i especialment dels infants d'avui i de demà, em comprometo, en la meva vida quotidiana, la meva família, la meva feina, la meva comunitat, el meu país i la meva regió, a:

RESPECTAR LA VIDA i la dignitat de tots els éssers humans, sense discriminacions ni prejudicis;

PRACTICAR LA NO-VIOLÈNCIA ACTIVA, tot rebutjant totes les formes de violència –física, sexual, psicològica, econòmica i social–, sobretot envers els més desafavorits i vulnerables, com ara els infants i els adolescents;

COMPARTIR EL MEU TEMPS I ELS MEUS RECURSOS MATERIALS tot conreant la generositat, per tal de posar fi a la marginació, la injustícia i l'opressió política i econòmica;

DEFENSAR LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ I LA DIVERSITAT CULTURAL, tot donant sempre prioritat a la receptivitat i el diàleg, sense cedir al fanatisme, la maledicència ni el refús d'altri;

PROMOURE UN CONSUM RESPONSABLE i una forma de desenvolupament que tingui en compte la importància de totes les formes de vida i preservi l'equilibri dels recursos naturals del planeta;

CONTRIBUÏR AL DESENVOLUPAMENT DE LA MEVA COMUNITAT, en la qual participin plenament les dones i es respectin els principis democràtics, per tal de crear, plegats, noves formes de solidaritat.

▣ L'AMETLLER

A mig aire de la serra
veig un ametller florit:
Déu te guard, bandera blanca,
dies ha que t'he delit!
Ets la pau que s'anuncia
entre el sol, núvols i vents...
No ets encara el millor temps,
pro en tens tota l'alegria.

JOAN MARAGALL

▣ CONJUGAL

La flor de l'abraçada ja ha granat
i ets com el cep que duu la dolça carga:
tota tu t'has estès i reposat
com ple de pàmpols el sarment s'allarga.

Com en una visió misteriosa
ta mirada sovint fixa s'extàsia:
la teva mitja rialla és majestuosa
i en la boca et floreix plena de gràcia.

En el teu si fecond ¿què pot haver-hi
que et llença una llum viva pel semblant?...
Els dies són comptats del gran misteri.
Oh dona, do'm el fill que estimo tant!

JOAN MARAGALL

❑ FILL A L'HIVERN

Oviedo, 1970

El tren va deturar-se abans de l'alba
a la deserta estació.
Vam caminar sentint l'aire gelat
per uns foscos carrers sense ningú
fins que el primer cafè va encendre els llums.
Allí vam esperar que fos de dia
i que ens obrissin la Maternitat.
En una matinada vam ser rics:
encara podem veure dintre nostre
com surt el sol entre carrers estrets
i els bressols en filera a la penombra.
Avui aquell infant
és un músic de jazz. Mentre l'escolto
tocant el saxo a un club de Ciutat Vella,
al fons de l'escenari s'il·luminen
els vidres entelats d'un tren nocturn
o d'un cafè de l'alba: la llum tènue
que es manté encesa allí on va començar
tímidament el nostre amor per ell.

JOAN MARGARIT

❑ INFANT ADOPTAT

Tots hi venim de lluny, tant com el vent,
i són plens els carrers i les finestres
de missatges perduts.
Un deixa tantes portes tancades al darrere
i s'esborren tants rumbos. I cada albada
és com si s'encengués una altra llum
a les estances de la claredat
on jo sóc el teu pare i tu el meu fill.
Tots hi venim de lluny, tant com el vent.

JOAN MARGARIT

- ▣ Una dona va preguntar quan havia de començar a educar la seva filla.
«Quina edat té?», preguntà el Mestre.
«Cinc anys.»
«Cinc! Corre a casa! Ja fa cinc anys que fas tard!»

ANTHONY DE MELLO

▣ ADMISSIÓ

Benvinguda petita persona
dins el parc que promet fantasies.
Duus bitllet que has comprat a l'amor
i el revisa el porter del misteri.
Muntaràs cavallets que no avancen
o en el tren que fa via pels anys.
A la roda que repta el vertigen
aprendràs l'equilibri del cos
per combatre el zumzeig de la vida.
I, en el joc d'encertar veritats,
punteria amb els dards de la ment.
Dins la carpa del circ d'aquest món
hi ha els pallassos del riure
i els funàmbuls que creen perills.
I tots som els actors d'espectacles...,
i som públic fidel que aplaudeix
els miracles.

JORDINA NADAL

Ser
signe
d'un silenci
notes d'un concert d'estiu
temps fiblat
de remors
Ser

MONTSERRAT PEIRÓ VILÀ

 Estem massa disposats a prendre represàlies en lloc de perdonar o treure profit de l'amor i de la informació. I, en canvi, no podríem ferir cap ésser humà que creiem que ens estima. Provem, doncs, allò que l'amor pot fer: ja que si els homes van veure que una vegada els van estimar, immediatament ens hem d'adonar que no ens van fer mal. La força pot dominar, però només l'amor és capaç de vèncer: aquell que perdona primer, guanya el llorer.

WILLIAM PENN

▣ LLETRES A LUCILI

Ningú no rep de l'atzar la saviesa. El diner et vindrà tot sol, l'honor et serà ofert, el favor i la dignitat et vindran potser a la força, però la virtut no et vindrà per cap sort. No és amb lleu esforç, ni amb poc treball, com se n'heu la coneixença, però ¿quin treball serà excessiu per a qui ha d'heure la possessió de tots els béns alhora? Car l'únic bé és l'honest: res de veritable ni de cert no trobaràs en aquelles coses que la fama recomana. Et diré per què l'honest és l'únic bé, vist que no ho judiques prou explicat en l'anterior lletra, on, més aviat que un argument, en veus una lloança; el que allí vaig dir-te, ho resumiré en poques paraules. Tota cosa compta pel seu bé propi. La vinya es recomana per la fertilitat i pel bon gust del seu vi, el cérvol per la seva velocitat, dels animals de bast, preguntes quina força tenen a l'esquena, per tal com l'únic servei d'ells és portar la sàrria. La primera qualitat del gos és la finor de l'olfacte, si ha de seguir el rastre de les feres, la carreta si les ha d'aconseguir, l'ardidesa si ha de mossegar-les i assaltar-les: en cada cosa, el millor ha d'ésser allò per què ha nascut, per què és apreciat. ¿Què és el millor en l'home? La raó, puix que per ella avança els animals i segueix després dels déus. El bé propi de l'home és, doncs, la raó perfecta, les altres coses li són comunes amb els animals i les plantes. Si és forçut, també ho són els lleons; si és bell, també ho són els paons; si és veloç, també ho són els cavalls. I encara no dic que en tot això és vençut. No cerco pas què és el que té en major grau, sinó el que té de propi. Si té cos, també en tenen els arbres; si té impuls i moviment voluntari, també en tenen les bèsties i els verms; si té veu, quant més esclatant no la tenen els gossos, quant més penetrant les àguiles, quant més greu els braus, quant més dolça i flexible els rossinyols! ¿Què és el propi de l'home? La raó, la qual, en ésser recta i consumada, donarà a l'home la felicitat complida. Si, doncs, tota cosa, quan ha dut a perfecció el seu bé propi, mereix lloança per haver atès el fi de la seva natura, i si el bé propi de l'home és la raó, en perfeccionar-la, mereixerà la lloança d'haver atès aquell fi. Aquesta raó perfecta s'anomena virtut i és la mateixa cosa que l'honestedat.

LUCI ANNEU SÈNECA

▣ DE LA BREVETAT DE LA VIDA

Els únics ociosos són els que es consagren a la saviesa: són només aquests els que viuen, car no solament aprofiten el temps de llur existència, sinó que hi afegeixen totes les altres edats: tot el que abans d'ells s'ha esdevingut, ells ho adquireixen. Si no som summament desagraïts, hem de reconèixer que els il·lustres fundadors de les venerables doctrines per nosaltres nasqueren, per ells fou la nostra vida preparada. Nosaltres som iniciats pel treball d'altri en aquelles bellíssimes veritats que ells de les tenebres a la llum tragueren; cap segle no ens és vedat, a tots som admesos, i si la nostra grandesa d'esperit ens fa complaure a sortir de les estretors de la feblesa humana, molt de temps tenim en què espaiar-nos.

LUCI ANNEU SÈNECA

▣ EL JARDINER

Per què s'apagà la llàntia?

Jo la recobria amb el meu mantell, per guardar-la del vent, i és per això que la llàntia s'apagà.

Per què es marcí la flor?

Jo l'estrenyia contra el meu cor amb febrós amor, i és per això que la flor es marcí.

Per què s'assecà el rierol?

Volia embassar-lo per tenir-lo només per a mi, i és per això que el rierol s'assecà.

RABINDRANATH TAGORE

❑ OCELLS PERDUTS

Una vegada vàrem somniar que érem estrangers.
I veiérem, en despertar, que ens estimàvem l'un a l'altre.

No t'entretinguis a collir flors per guardar-les, ans bé segueix
caminant i les flors alegraran el teu camí.

RABINDRANATH TAGORE

❑ ARBOR MORTIS

*Al punt que hom naix comença de morir,
e, morint, creix e, creixent, mor tot dia.
Pere March*

Déu, al primer batec de cada cor que neix,
sembla dues llavors en una sola argila:
la vida remorosa que cada instant s'enfila,
la mort silenciosa que cada instant s'acreix.

En l'estança més closa de la nostra existència,
allà on només habiten l'esperança o l'horror,
viu l'Arbre de la Mort; i creix, interior,
de tot el que es marceix en la nostra vivència.

Quan ve, tumultuós, el gran vent del destí,
el seu brancatge, nu com un esquelet, vibra.
Arbre, en la primavera que tu trauràs de mi,

estreny, amb les arrels, el meu cos fibra a fibra.
Faran les teves fulles una ombra de repòs,
i un aspre perfum d'ànima vindrà a les teves flors.

MÀRIUS TORRES

- ☒ Un cercador de la veritat, deixant a un costat el bastó i l'espasa, viu una vida d'innocència i de gràcia, ple d'amabilitat i compassió envers tots els éssers vius. Saneja les diversions i construeix l'amistat, busca la pau i l'aconsegueix ja que en pau està la seva delectança i les seves paraules són sempre les del constructor de pau.

VINAYA PITAKA, 5, 20, 1

☒ EL NIÑO Y EL HOMBRE

A José A. Muñoz Rojas

I

El niño comprende al hombre que va a ser,
y callándose, por indicios, nos muestra, como un padre,
al hombre que apenas todavía se puede
adivinar.

Pero él lo lleva, y lo conduce, y a veces lo desmiente
en sí mismo, valientemente, como
defendiéndolo.

Si mirásemos hondamente en los ojos del niño, en
su rostro inocente y dulce,
veríamos allí, quieto, ligado, silencioso,
al hombre que después va a estallar, al rostro
experimentado y duro, al rostro espeso
y oscuro
que con una mirada de desesperación nos contempla.

VICENTE ALEIXANDRE

▣ TESTAMENTO DE UN EDUCADOR DE ESPERANZAS

La desesperanza es también una forma de silenciar, de negar el mundo, de huir de él. La deshumanización que resulta del «orden injusto» no puede ser razón para la pérdida de la esperanza, sino que, por el contrario, debe ser motivo de una mayor esperanza, la que conduce a la búsqueda incesante de la instauración de la humanidad negada en la injusticia.

Esperanza que no se manifiesta, sin embargo, en el gesto pasivo de quien cruza los brazos y espera. Me muevo en la esperanza en cuanto lucho y, si lucho con esperanza, espero.

PAULO FREIRE

▣ PALABRAS PARA JULIA

Tú no puedes volver atrás
porque la vida ya te empuja
como un aullido interminable.

Hija mía es mejor vivir
con la alegría de los hombres
que llorar ante el muro ciego.

Te sentirás acorralada
te sentirás perdida o sola
tal vez querrás no haber nacido.

Yo sé muy bien que te dirán
que la vida no tiene objeto
que es un asunto desgraciado.

Entonces siempre acuérdate
de lo que un día yo escribí
pensando en ti como ahora pienso.

Un hombre solo una mujer
así tomados de uno en uno
son como polvo no son nada.

Pero yo cuando te hablo a ti
cuando te escribo estas palabras
pienso también en otros hombres.

Tu destino está en los demás
tu futuro es tu propia vida
tu dignidad es la de todos.

Otros esperan que resistas
que les ayude tu alegría
tu canción entre sus canciones.

Entonces siempre acuérdate
de lo que un día yo escribí
pensando en ti como ahora pienso.

Nunca te entregues ni te apartes
junto al camino nunca digas
no puedo más y aquí me quedo.

La vida es bella tú verás
como a pesar de los pesares
tendrás amor tendrás amigos.

Por lo demás no hay elección
y este mundo tal como es
será todo tu patrimonio.

Perdóname no sé decirte
nada más pero tú comprende
que yo aún estoy en el camino.

Y siempre siempre acuérdate
de lo que un día yo escribí
pensando en ti como ahora pienso.

JOSÉ AGUSTÍN GOYTISOLO

▣ EL HIJO

Ay hijo, ¿sabes, sabes
de dónde vienes?

De un lago con gaviotas
blancas y hambrientas.

Junto al agua de invierno
ella y yo levantamos
una fogata roja
gastándonos los labios
de besarnos el alma,
echando al fuego todo,
quemándonos la vida.

Así llegaste al mundo.

Pero ella para verme
y para verte un día
atravesó los mares
y yo para abrazar
su pequeña cintura
toda la tierra anduve,
con guerras y montañas,
con arenas y espinas.

Así llegaste al mundo.

De tantos sitios vienes,
del agua y de la tierra,
del fuego y de la nieve,
de tan lejos caminas
hacia nosotros dos,
desde el amor terrible
que nos ha encadenado,
que queremos saber
cómo eres, qué nos dices,
porque tú sabes más
del mundo que te dimos.

Como una gran tormenta
sacudimos nosotros
el árbol de la vida
hasta las más ocultas
fibras de las raíces
y apareces ahora
cantando en el follaje,
en la más alta rama
que contigo alcanzamos.

PABLO NERUDA

Néixer a la vida

Músiques apropiades

ABBA: *Chiquitita*

AMSTRONG, Louis: *What a wonderful world* (Weiss/Thiele)

BACH, Johann Sebastian: *Ària de la Suite núm. 3 en re major, BWV 1068* (T)

BEETHOVEN, Ludwig van: *Adagio un poco mosso del Concert per a Piano núm. 5 en Mi bemoll major, Op. 73 «Emperador»* (T)

BOCCHERINI, Luigi: *Largo del Concert núm. 1 en mi bemoll major, G 474* (T)

BREL, Jacques: *L'enfance*

CASALS, Pau: (arr. per a violoncel i piano) *Cant dels ocells* (T)

CAT STEVENS: *Father and son*

CHERUBINI, Luigi: *Ave Maria*

CORAL SANT JORDI: *El noi de la mare* (tradicional)

ESQUIROLS: *Fent camí*

GARLAND, Judy: *Over the rainbow*

HÄENDEL, George Frideric: *I know that my redeemer liveth* d'El Messies

HAYDN, Joseph: *Els cels són testimoni de la glòria de Déu de La Creació, Hob. XXI:2*

(T) Indica que són músiques igualment apropiades per a altres cerimònies (casaments, enterraments, aniversaris, etc.)

IBÁÑEZ, Paco: *Palabras para Julia* (sobre un poema de J.A. Goytisolo)
McCARTNEY, Paul: *We all stand together*
MOMPOU, Frederic: *Jeunes filles au jardin d'Escenes d'infants*
MONTSALVATGE, Xavier: *Canción de cuna para dormir a un negrito*
MORRICONE, Ennio: *On earth as it is in heaven* de la pel·lícula *The mission*
MOZART, Wolfgang Amadeus: *Ave Verum Corpus, K 618 (T)*
RIBA, Pau: *Quan la Mercè està contenta*
RIBA, Pau: *Torronet*
RINCÓN, Eduardo: *Scherzo de la Tercera simfonia de Cambra (T)*
SOLER, Toti: *La més trapella*
SAINT-SAËNS, Camille: *El cigne d'El carnaval dels animals*
SCHUMANN, Robert: *Escenes de nens, op. 15*
TAVERNER, Sir John: *The song of the Angel (T)*
THE BEATLES: *With a little help from my friend*
THE CORRS: *Dreams*
VIVALDI, Antonio: *Allegro del Concert en mi major «La primavera», op. 8 núm. 1*

GUIONS MUSICALS

EXEMPLE NÚM. 1

- Entrada:
MORRICONE, Ennio: *On earth as it is in heaven* de la pel·lícula *The mission*
- Després de la benvinguda i abans de les lectures:
BOCCHERINI, Luigi: *Largo* del *Concert núm. 1 en mi bemoll major, G 474*
- Després de les lectures i abans dels textos que recullen drets dels infants:
ESQUIROLS: *Fent camí*
- Després de la lectura dels textos que recullen drets dels infants i abans que els pares facis ús de la paraula:
TOLDRÀ, Eduard: *Vistes al mar*
- Sortida:
HAYDN, Joseph: *Els cels són testimoni de la glòria de Déu de La Creació, Hob. XXI:2*

EXEMPLE NÚM. 2

- Entrada:
McCARTNEY, Paul: *We all stand together*
- Després de la benvinguda i abans de les lectures:
THE CORRS: *Dreams*
- Després de les lectures i abans dels textos que recullen drets dels infants:
BACH, Johann Sebastian: *Ària* de la *Suite núm. 3 en re major, BWV 1068*
- Després de la lectura dels textos que recullen drets dels infants i abans que els pares facin ús de la paraula:
AMSTRONG, Louis: *What a wonderful world*
- Sortida:
CASALS, Pau: (arr. per a violoncel i piano) *El cant dels ocells*

Casar-se

- ✘ *Poc sap de l'amor aquell que es cansa d'estimar.* [RAMON LLULL]
- ✘ *L'amor és un bonic paper que sovint és confiat a actors dolents.*
[MARIA STAR] ✘ *Amb una mà sola no n'hi ha prou per pujar a una
palmera.* [PROVERBI AFRICÀ] ✘

L'acte d'amor més gran

Necessitem estimar i sentir-nos estimats per mantenir el nostre equilibri psíquic, de la mateixa manera que ens és indispensable alimentar-nos per sobreviure físicament. La convivència és difícil, però aviat descobrim que la felicitat solitària no existeix i que, d'entre totes les possibles formes de relacionar-se amb els semblants, la d'aparellar-se per amor és la més sublim de les comunicacions. Llegiu, si us plau, el poema que es recull a l'antologia *Muerte en el olvido*, d'Ángel González; és una síntesi del que és l'amor i del que pot generar. L'amor de parella és incondicional i ben difícil d'explicar. Francesco Petrarca, un bon coneixedor de la condició humana, ja ho va deixar escrit: «Qui pot dir el que estima, petit amor sent». No és menys veritat que tota dona i tot home tenen set de sentir-se valorats i quan perceben que algú els estima de veritat queden transformats: «Saber-se estimat dóna més força que saber-se fort», deia Johann Wolfgang Goethe.

Al llarg de la història i de les cultures, es troben diversos tipus de matrimonis i es reconeixen altres varietats a més de la forma més habitual de matrimoni entre un home i una dona. Moltes societats permeten la poligàmia, malgrat que la monogàmia és la pràctica més comuna. El matrimoni no té un origen eclesiàstic perquè la figura del *matrimonium* ja estava recollida en el dret romà. Les coses han canviat en els darrers temps de manera ben significativa i dubto que es trobi algú que interpreti el matrimoni com un contracte fred i dirigit exclusivament a la perpetuació de l'espècie.

El casament va associat a una idea romàntica, de felicitat, d'amor per sempre... i tant de bo sigui així. Amb tot, si esteu preparant el vostre casament no oblideu que té uns efectes legals, ja que casar-se és sotmetre's al que diu la llei tant des del punt de vista personal com econòmic, independentment de la vostra voluntat d'actuar, com a cònjuges, amb veritable amor. Des del precís

moment que es forma el vincle de vida en comú, neixen uns deures d'ajuda mútua, de respecte, de guardar-se fidelitat, de convivència, de procurar pel bé de la família i també de contribuir a les despeses de la família. Són deures recíprocs. Un cop sabudes aquestes obligacions, el millor és procedir com si no existissin i actuar sempre per amor.

Tot i que la vostra voluntat és que el matrimoni duri per sempre, és bo que quan us caseu us plantegeu diverses possibilitats de temps venidors. Crec que us podeu estalviar molts enrenous si ho feu així. Quan s'adquireix l'habitatge, per exemple, hi hagi hipoteca o no, val més preveure diferents supòsits de futur. Poques persones es casen convençudes que formaran un matrimoni efímer. Hi ha bona voluntat de mantenir una relació duradora, però no sempre som prou capaços de fer durables les nostres relacions de parella. Val més tenir-ho tot ben arreglat i polit com imaginant el pitjor dels escenaris futurs i, si tot segueix bé, fantàstic, però, si alguna cosa es capgira, com a mínim que tingueu el consol de saber a què atènyer-vos, sense el desgavell que suposen algunes ruptures matrimonials, veritables calvaris per a dues persones que no varen imaginar que no sempre el matrimoni perdura amb el romanticisme amb què va començar. En el moment de contraure matrimoni es pot pactar el règim econòmic o pactar-lo posteriorment mitjançant el que es coneix amb el nom de capítols matrimonials. Si no s'ha pactat res, per als catalans el règim és el de separació de béns, que consisteix en el fet que cada cònjuge té la propietat i l'administració dels seus béns, tant dels que tenia abans de casar-se com dels adquirits durant el matrimoni, (art. 231.10 i 232.1 del Codi civil de Catalunya).

Efectivament, l'amor de parella no el fabrica cap paper; una llei i un ceremonial tampoc no en són el fonament. L'essencial és l'amor, i la resta és secundari i relatiu; crec que hem d'aprendre a valorar les cerimònies, les fórmules i altres elements com a oportunitats per donar bon fonament a l'amor i envigorir-lo. Que bé que ho deia el genial Joan Brossa!: «Ens besem com dos pans sota la gran arbreda,/ I així el sol senzill declara/ Que som marit i muller.» L'important és fer les coses amb coherència amb el que la parella

decideix que és millor i, a la vegada, ser escrupolosament respectuosos amb les decisions de familiars i amics, encara que la seva pràctica sigui el pol oposat del nostre criteri. Aquest llibre va dirigit especialment a persones que decideixen celebrar els rituals civils, però sense exclusions, sense establir fronteres clares, i està obert a tothom, independentment de la manera com decideixi viure la vida de parella.

L'any 2004, per primera vegada a Catalunya, el nombre de matrimonis exclusivament civils va superar el de catòlics. L'any 2012 els matrimonis civils a Catalunya representaven un 77,8% del total. L'edat mitjana al primer matrimoni l'any 2013 va ser de 33,6 anys en els homes i 32,6 anys en les dones (el no tan llunyà 1986 ens donava una mitjana de 26 anys per als homes i 24 anys per a les dones.) Hi ha diferents factors que expliquen el retard de l'edat que es contrau matrimoni: major accés de les persones a nivells d'estudis superiors, dificultat de trobar feina estable, encariment de l'habitatge i també que una part dels matrimonis han estat prèviament parelles de fet. Els casaments amb almenys un dels contraents d'origen estranger ja representaven el 19,4% l'any 2004 i ha baixat al 15,4% el 2013. El que posen de relleu les darreres estadístiques és que el matrimoni no és actualment una opció popular, i una bona prova d'això és que durant el mateix any 2004 solament un 4,8 de cada 1.000 catalans s'uniren en matrimoni i el 2013 només un 3,4. (L'any 1991 encara representaven un 5,4 per 1.000)

Els temps canvien i també les formes de relacionar-se, la manera d'aparellar-se, etc. Els nous hàbits socials fan que el període del festeig quedi diluït i les fronteres entre viure sol i viure en parella cada vegada resultin més borroses. El festeig, un període de temps raonable per permetre un tempteig de les personalitats, era fins fa poc una etapa prèvia a la convivència en parella. No dic que ara la gent no es relacioni, però tot el referent al sexe ha canviat d'una manera espectacular d'ençà que els mitjans de control de la natalitat estan a l'abast de les parelles. Un altre fenomen social que ha incidit en la vida de parella és la incorporació de la dona al món laboral. La dona que gaudeix d'una retribució econòmica és més lliure de tren-

car una relació de parella. Tenir a l'abast un divorci fa que les parelles decideixin casar-se amb una idea diferent de quan no estava legislat. Aquests factors, juntament amb una tendència general a una relaxació de les responsabilitats, han portat a alguns aparellaments excessivament ràpids, poc consolidats, que es viuen com a experiències provisionals.

Matrimonis homosexuals

Dedicar un apartat als matrimonis homosexuals no m'agrada perquè indica que no hem entrat en un període de normalitat. És el mateix que parlar de quotes femenines a les llistes electorals quan l'ideal seria que més o menys el 50% de les persones que formen part d'una candidatura fossin dones, perquè és aproximadament el percentatge que tenim socialment entre gèneres. Però no dir ni una paraula sobre els matrimonis homosexuals seria deixar al marge un tema que d'ençà de la tramitació i aprovació per part del Congrés de la reforma del Codi civil ha mantingut un viu interès social.

Hi ha interessos econòmics per diferenciar els casaments homosexuals dels heterossexuals. Ja han aparegut empreses que inciten a diferenciar-los per així obtenir uns bons negocis en organitzar cerimònies especials per a gais i lesbianes. Distingir, edificar barres, voler separar les cerimònies, com s'ha dit: «No s'ha de copiar una tradició que no és la teva; aquí no es tracta del masculí i del femení, no hi ha d'haver cap rol, solament dues persones». Són maneres de convèncer els homosexuals de fer coses diferents, segurament forassenyades, que comportin uns bons beneficis als espavilats que veuen mercat arreu. Però això farà mal perquè, en lloc de normalitzar, el que fa és separar.

La llei aprovada pel Congrés espanyol el 30 de juny de 2005 ha modificat el Codi civil, bàsicament l'article 44. Fins ara deia:

«L'home i la dona tenen dret a contraure matrimoni conforme a les disposicions d'aquest Codi». A aquesta frase, ara, en segueix una altra: «El matrimoni tindrà els mateixos requisits i efectes quan ambdós contraents siguin del mateix o de diferent sexe». La resta de modificacions es limiten a eliminar les referències a «marit» o «muller», «pare o mare», que són substituïdes per «cònjuges» o «progenitors». En total, han canviat 16 articles del Codi civil. No es fa cap referència explícita a la possibilitat d'adoptar per part de parelles homosexuals perquè el Codi civil ja permet que adoptin les persones casades, les solteres i les parelles de fet heterosexuals. La tramitació de la documentació és igual que la que es necessita per a les parelles de diferent sexe. Els punts 2 i 7 de l'Estatut de Catalunya fan referència a les diferents modalitats de família i la igualtat de les unions.

Dos de cada tres espanyols aproven el matrimoni homosexual i la majoria del terç restant que no accepta aquest tipus d'unió la rebutgen per principis religiosos o morals, però són respectuosos amb les decisions d'altres persones. Només una minoria ha estat bel·ligerant i vol que tothom es regeixi segons els seus propis paràmetres morals. Pensem que no fa més de trenta anys els homosexuals eren perseguits legalment i patien una exclusió social que els portava a la més dura de les marginacions. El camí recorregut, el canvi de l'opinió pública en general, ha estat espectacular en un temps relativament curt. No és estrany que quedin encara seqüeles dels vells temps, però a poc a poc s'arribarà a una acceptació de la realitat com sempre ha passat en aquests tipus de qüestions. L'any 2004 el Parlament espanyol va fer una declaració institucional, aprovada per tots els grups, com a reparació a totes les persones que durant el franquisme «varen patir persecució i presó per la seva orientació o identitat sexual». Encara avui les relacions homosexuals estan penades a 80 països i alguns governs apliquen la pena de mort.

La reforma del Codi civil aprovada el 30 de juny de 2005 possibilita l'adopció per part dels matrimonis homosexuals. Un jutjat de Vic ha estat el primer de Catalunya a autoritzar a una parella de lesbianes adoptar cadascuna d'elles els fills biològics de l'altra. No és missió d'aquest llibre encetar cap debat, però amb coherència amb el

que es va dient al llarg de tots els seus apartats, una vegada més em manifesto partidari de la sensatesa, la reflexió i el rigor. No totes les parelles heterosexuales són aptes per adoptar, i el mateix passa amb les homosexuals. No és tant el sexe, l'edat o la procedència el que determinen la idoneïtat per casar-se o adoptar, sinó altres consideracions que tenen més a veure amb l'estabilitat emocional, les actituds, les capacitats per educar, etc. Totes les circumstàncies tenen el seu paper a l'hora d'aconseguir un bon matrimoni i sortir-se'n airosament de la més que complexa tasca d'educar, però ben segur que molts nens i nenes creixeran feliçment en una llar de pares o mares homosexuals. Si s'està segur del sentiment d'estimació envers una persona o de la voluntat d'estimar tot formant un infant o adolescent, no ha d'haver-hi mai problema.

La jerarquia de l'Església catòlica ha estat combativa en la polèmica que s'ha generat amb motiu de la nova Llei, però no cal donar-hi gaire importància. L'Església catòlica és sàvia i experimentada en les adaptacions als temps històrics i en va donar una bona prova no fa gaire. Després d'una dura batalla contra el Govern central per la qüestió dels preservatius, va canviar d'opinió encara que només fos per unes hores. Fa uns anys, el portaveu de la Conferència Episcopal Espanyola, Juan Antonio Martínez Camino, en acabar una reunió amb la ministra de Sanitat, va afirmar que els preservatius «tenen el seu context en una prevenció integral i global de la sida». Una crida posterior a l'ordre per part dels guardians de Roma fou suficient perquè aparegués un comunicat contradient la clara opinió del portaveu. És un exemple de processos lents, amb passos endavant i endarrere, però que acaben amb sensatesa, tot defugint les temptacions d'integrisme. El catolicisme ha demostrat al llarg de la història que és una religió amb gran capacitat d'adaptació. Si no hagués estat així, hauria perdut la força de què encara ara gaudeix en tots els terrenys i no seria més que una secta minoritària, com els *amish* nord-americans, que no accepten l'automòbil, o els testimonis de Jehovà, contraris a qualsevol transfusió de sang, per exemple.

Separacions i divorcis

Aquest llibre aspira –i no com a objectiu secundari– a ajudar a prendre consciència de la responsabilitat dels actes de la nostra vida. La decisió de casar-se és una de les qüestions més delicades que una bona part dels humans emprenem un dia o altre. És clar que aquest llibre pretén donar pistes per a un cerimonial adequat, però de res serveix un cerimonial si no té com a fonament una relació amorosa. Aquest és el veritable cerimonial: hi ha matrimoni mentre hi ha amor.

Moltes de les parelles que decideixen, sigui quina sigui la causa, posar un punt final a la seva relació han tingut un bon començament i una cura especial per adobar el seu amor durant el temps de matrimoni. Cada parella, però, viu unes circumstàncies especials i úniques, i aquestes són d'una complexitat tan gran que ens obliguen a mantenir-nos respectuosos amb les decisions adoptades. Així doncs, posen fi a la seva relació de parella amb responsabilitat i diàleg i sovint perdura l'amistat i el compromís d'educar adequadament els fills quan n'hi ha.

El desitjable és practicar unes bones maneres per resoldre un conflicte irreversible de parella, però difícilment això és possible quan la relació ha estat presidida per la frivolitat des del primer moment. En aquests casos es veu venir, tard o d'hora, un trencament. John Gottman, en el seu llibre *What Predicts Divorce*, diu: «Puc predir si una parella es divorciarà després d'observar-la i escoltar-la durant cinc minuts». Un destacat membre del Tribunal Eclesiàstic em comentava no fa gaire temps la quantitat de matrimonis (en aquest cas catòlics) que duraven de Nadal a Sant Esteve, però el rècord, em deia, era el d'una parella que va presentar la sol·licitud de nul·litat just el dia després del seu casament! No era pas cap qüestió de tipus sexual el que va portar a trencar el que havien unit solemnement el dia abans, ja que feia temps que vivien junts; simplement alguna cosa els devia picar, precisament aquell dia, per determinar separar-se poques hores després del seu matrimoni religiós. Això és el que cal evitar.

Una parella que no tingui ni una sola inquietud per tractar-la i viure-la en comú, excepte el sexe, no crec que perduri gaire temps.

L'atractiu constitueix un ingredient bàsic en una relació de parella, però no pot pas ser l'únic punt de connexió entre dues persones que s'estimen. L'efecte ofuscador de l'enamorament sol durar dos anys, màxim tres. Si les parelles no ignoressin aquest detall no es confondrien i assajarien des del primer moment l'estimació com la base més sòlida d'una relació estable i duradora. Aquells que ho fan així, en arribar la data de caducitat de l'encegament, han consolidat la bona pràctica de l'amor autèntic i estan en condicions d'emprendre un llarg recorregut a velocitat de creuer. Està més que demostrat que persones ben diferents per qüestions d'edat, procedència, etc., han format parelles estables i consistents, i el seu èxit sol raure a tenir un, i millor tres o quatre, punts de coincidència forts. No hi fa res que les reaccions, el temperament o determinats gustos no coincideixin o, fins i tot, siguin oposats: sempre hi ha un territori comú on compartir, on lligar i on sentir-se membre d'una parella amb objectius compartits; les discrepàncies, aleshores, tenen l'oportunitat de convertir-se en complementarietats, en magnífics pretextos per exercir el diàleg i trobar solucions adients, matisades i reeixides per les parts.

Afortunadament, d'ençà de l'any 1981 disposem d'una llei que permet el divorci; el Congrés dels Diputats l'ha reformada l'estiu de 2005. La nova norma elimina els requisits de la separació prèvia per aconseguir el divorci; a més, no s'han de justificar causes (infidelitat, alcoholisme o la no convivència) per formalitzar la ruptura matrimonial. Les mesures aprovades permeten agilitar el procés i escurçar l'espera per aconseguir el divorci. La reforma també estableix que els jutges tenen la facultat de decretar la custòdia compartida dels fills tot i no haver-hi acord entre els pares.

La parella que decideix trencar la seva relació passa, en la major part dels casos, uns mals moments i ha de trobar el suport de familiars i amics. El temps té cura de cicatritzar ferides i les persones solen tenir noves oportunitats per iniciar una esperançada relació de parella, si així ho desitgen. Aquells que opten per casar-se novament després d'una experiència no reeixida, cal que ho facin amb l'ànim alt i la cerimònia no hauria de diferenciar-se d'aquella en què els contraents es casen per primera vegada.

La documentació

Alguns requisits varien segons el nombre d'habitants del municipi. A manera d'orientació, aquí teniu uns possibles passos per seguir:

Ambdós contraents han de comparèixer conjuntament davant el registre civil corresponent a un dels seus domicilis per fer la sol·licitud dels documents necessaris per contraure matrimoni civil. Els ajuntaments obren un expedient quan la parella presenta aquests papers. Alguns ajuntaments, particularment els de grans municipis, tenen establerts uns dies concrets per a la celebració dels matrimonis. Les taxes que es paguen varien segons els ajuntaments, tot i que habitualment són més reduïdes quan un dels nuvis està empadronat en el municipi. Les taxes solen ser més econòmiques si el marc elegit és el saló de plens que si els nuvis es decanten per un lloc alternatiu.

Documents necessaris:

- Certificat literal de naixement.
- Certificat de fe de vida i estat, que acrediti l'estat de solteria, divorci o viduïtat.
- Certificat dels ajuntaments de la localitat on s'ha residit en els últims dos anys que acrediti la residència durant el període esmentat.
- Quan presentin la documentació, els promotors hauran de presentar dos testimonis que verifiquin el contingut de la sol·licitud.
- A més a més, en el cas que els promotors hagin residit durant els dos últims anys en una població que tingui més de 25.000 habitants, hauran de presentar, també, un altre testimoni que sigui un familiar.

En el cas que un dels promotors estigui divorciat

- Certificat literal de matrimoni en el qual figuri l'anotació marginal de divorci.
- En el cas que un tribunal estranger hagi dictat la sentència de divorci, s'haurà d'acreditar l'obtenció de l'exequàtur per la sala primera del Tribunal Suprem.

En el cas que un dels promotors sigui vidu

- Certificat literal de defunció de l'espòs o esposa.

En el cas que un dels contraents sigui estranger

- Haurà d'adjuntar la mateixa documentació abans esmentada, però legalitzada i traduïda al català o al castellà per les autoritats competents.
- A més a més, haurà de presentar un certificat del consolat o l'ambaixada del seu país a Espanya, en el qual s'especifiquin els requisits de capacitat per contraure matrimoni que la seva legislació nacional exigeix.
- Si el promotor ha residit en el seu país en els últims dos anys, haurà de presentar un certificat del consolat o l'ambaixada que determini si, de conformitat amb la legislació del seu país, és necessària la publicació d'edictes que anunciïn la pretensió de contraure matrimoni.

En el cas que un dels promotors tingui declarada la nul·litat del matrimoni anterior per un tribunal eclesiàstic

- En aquest cas, s'haurà d'aportar un testimoniatge de la interlocutòria, dictada pel Jutjat de Primera Instància competent, que declari la conformitat de la resolució canònica marginal, en el certificat literal de matrimoni de la persona interessada.

En el cas que un dels promotors sigui menor d'edat

- Els menors d'edat només poden contraure matrimoni si estan emancipats (l'emancipació és possible a partir dels 16 anys).

- A partir dels 14 anys, els menors poden contraure matrimoni si ho autoritza el jutge de Primera Instància.
- Els menors de 14 anys no poden contraure matrimoni en cap cas.

Quan es lliura la documentació els compareixents sol·liciten que se'ls autoritzi contraure matrimoni civil. A partir d'aquest moment s'inicien un seguit de diligències, s'expedeix un edicte que queda exposat en els taulers d'anuncis del registre civil durant quinze dies, pel qual s'anuncia la incoació de l'expedient a totes les persones que puguin tenir-hi interès legítim, etc. Aquest procés de paperassa, tal com he dit anteriorment, significa iniciar els tràmits, com a mínim, tres mesos abans de la data prevista per al casament.

La cerimònia de casament

Cap celebració de la vida pot posar-se al costat de la del casament. Des de sempre i arreu, és motiu de festa gran i una magnífica ocasió que a vegades reuneix, entre familiars i amics, centenars de persones. No és estrany que aquells que començaren a pensar en una alternativa civil a la cerimònia religiosa trobessin aviat solucions.

Remeto a les consideracions generals del capítol ASPECTES COMUNS A TOTES LES CERIMÒNIES. En el cas dels casaments, cal redoblar l'atenció perquè és una cerimònia més complicada, amb molts convidats, i el nerviosisme que provoquen factors com la incògnita del temps atmosfèric, la incertesa de com anirà l'àpat posterior, el neguit pel més que possible llarg viatge de noces, les sessions fotogràfiques interminables, la sensació sense precedents de protagonisme dels nuvis, etc., poden tenir conseqüències negatives. Cal tenir molta cura en la preparació i procurar no deixar cap detall controlable a l'atzar.

En els primers anys de la democràcia ja hi va haver persones que exercien de jutges, d'alcaldes i de regidors, d'una solidesa humana ferma, responsables i disposades a fugir de maneres barroerament

burocràtiques. Un dels casos més exemplars va ser el de l'alcalde de Salt Salvador Sunyer. Precisament era un municipi annexionat a Girona, i fins que la població no va esdevenir independent, després d'una llarga reivindicació ciutadana, no va recuperar l'autogovern municipal. Salvador Sunyer, doncs, va començar a exercir d'alcalde l'any 1983 i des que se li va presentar l'ocasió va enfocar les cerimònies de casaments civils amb tota regla i dignitat. L'alcalde Sunyer va presidir una cinquantena de matrimonis fins l'any 1991, moment en què va posar fi al seu pas per l'alcaldia. Home meticulós, va guardar-se còpia de cadascuna de les exhortacions fetes als contraents, una veritable joia, tresor de bons consells i de bones maneres per fer que la festa tingués l'aire elevat que fins aleshores només l'Església sabia fer.

A poc a poc han anat sorgint persones competents per realitzar aquesta feina i actualment hi ha molts deixebles d'aquells precursors que varen saber traslladar a casa nostra les maneres encertades dels precedents d'Itàlia, França i tants llocs on els matrimonis civils eren possibles per tradició històrica.

Detallo a continuació deu possibles passos per a una cerimònia de casament. Alguns són de compliment obligat, d'altres són opcionals. Les propostes que ofereixo a continuació, en el detall d'una cerimònia de casament, tenen en compte el text publicat per la Generalitat de Catalunya, inspirat en el Protocol del Cerimonial del Matrimoni Civil de l'Ajuntament de Salt, elaborat per l'alcalde Salvador Sunyer.

- Entrada
- Benvinguda
- Paraules dels nuvis
- Lectura de textos jurídics
- Lectures
- Paraules de la persona que presideix la cerimònia
- Consentiment
- Anells
- Lectura de l'acta de matrimoni
- Comiat

DETALL D'UNA CERIMÒNIA DE CASAMENT

La cerimònia conté algunes referències a un casament entre una parella heterosexual. Les modificacions que suposa un casament d'una parella homosexual són mínimes. Que s'utilitzi aquí «núvia i nuvi» no té cap més significat que facilitar un exemple de cerimònia matrimonial. D'ençà de la modificació del Codi civil, tal com he explicat anteriorment, pot esdevenir núvia-núvia o nuvi-nuvi.

~ Música ~

● Entrada

Els nuvis entren a la sala on els esperen els familiars i convidats (els de la núvia se situaran a mà dreta i els del nuvi a mà esquerra). El més freqüent (el preferit pels qui es casen) és que entri primer el nuvi acompanyat per la seva mare i, en cas que aquesta falti, per una persona que la substitueix, a qui cedirà la mà dreta.

A continuació, entra la núvia a la dreta del seu pare. És un moment solemne molt apropiat per acompanyar-lo amb música. Abans era gairebé sempre la inevitable *Marxa nupcial* de Mendelssohn-Bartholdy; ara sol ser substituïda per alguna altra de no tan tòpica que es pot elegir entre les moltes d'apropiades per a aquest moment. Els convidats es posaran drets i seguiran la direcció del nuvi i de la núvia. Mai els donaran l'esquena. Quan el pare arribi amb la núvia saludarà el nuvi donant-li la mà. Després de fer-se els darrers petons de solters la núvia quedarà situada a mà dreta del nuvi.

Això és una manera de fer, la tradicional. El millor és que cadascú actuï de la manera que es trobi més còmode. L'única norma ha de ser no actuar a la babalà ni amb manca de dignitat.

- **Benvinguda**

(Quan no es diu el contrari, les paraules de la cerimònia són les que pronuncia la persona que la presideix.)

Bon dia. Sigueu benvinguts i benvingudes.

Som aquí perquè en / l' _____ ^{nom del nuvi} i la / l' _____ ^{nom de la núvia} desitgen contraure matrimoni.

Quan es parla en públic, allò que comunica millor és el que surt del cor. Donar un toc o un altre a la cerimònia dependrà, en gran manera, de la personalitat de qui la presideix. És aconsellable que no es limiti a donar la benvinguda a seques i faci algunes reflexions; per exemple, que manifesti la joia de tot el poble, vila o ciutat per un esdeveniment com és un casament.

- **Paraules dels nuvis**

Els nuvis ja poden prendre la paraula en aquests moments inicials per declarar personalment el motiu de la trobada: el seu desig de contraure matrimoni. Aquestes paraules de compromís és bo que vagin acompanyades d'altres explicacions interessants, sobre el seu procés de nuviatge i la voluntat d'unir les seves vides per sempre.

Si és la persona que presideix la cerimònia qui explica el motiu de la trobada, els nuvis poden remarcar que com a parella han vingut lliurement a la celebració i que l'amor va molt més enllà del que pugui establir el Codi civil.

EXEMPLE 1

D'UNES PARAULES INICIALS PER PART DELS CONTRAENTS

*Hola a totes i a tots,
Hem caminat molt durant aquests anys. No sabíem el camí, però pas a pas hem avançat: pujant muntanyes, ballant a les festes, xerrant hores i hores... Hem compartit, ens hem conegut, hem après a estimar-nos, però sabem que ens queda molt per compartir, molt per conèixer, molt per estimar... Per això hem decidit continuar el camí plegats i ens trobem aquí per celebrar el nostre compromís amb tots vosaltres com a testimonis. Moltes gràcies per ser aquí en un dia tan important per a nosaltres.*

EXEMPLE 2

Ens trobem aquí per celebrar el nostre casament i això és motiu d'alegria per a tots nosaltres.

Al llarg de les nostres vides hi ha moments de màxima intensitat en què la il·lusió de viure i estimar de debò se'ns fa més clara i més forta, moments que donen sentit al viure de cada dia, i per això avui volem manifestar-vos per mitjà d'aquest acte que:

Estimar-nos és acceptar-nos, és tenir fe l'un en l'altre, és compartir la nostra vida, és renovar-nos cada dia.

Estimar-nos és acceptar-nos tal com som, amb el nostre caràcter, la nostra manera de pensar i les nostres limitacions. És un caminar junts perquè ens acceptem profundament, com la terra accepta l'aigua de la pluja, amb senzillesa i humilitat.

Compartirem l'alegria i el dolor, els dubtes i els silencis i, sobretot, un mateix futur i una mateixa vida. Comptem amb vosaltres per aconseguir-ho. La nostra llar serà oberta a tothom i el nostre amor, compartit amb totes aquelles persones que ens envolten.

Aquestes són paraules a tall d'exemple, però cadascú ha de buscar aquelles que millor encaixin en el seu estil.

Qui presideix la cerimònia o els mateixos nuvis poden avançar els passos de la cerimònia. Si s'ha editat un quadern encara queda més arrodonit.

● **Lectura de textos jurídics (lectura obligatòria)**

Us llegiré els articles del Codi civil que regulen els drets i els deures dels contraents.

ARTICLE 66

Els cònjuges són iguals pel que fa als seus drets i als seus deures.

ARTICLE 67

Cal que es respectin, s'ajudin mútuament i que actuïn en interès de la família.

ARTICLE 68

Tenen l'obligació de viure junts, mantenir-se fidels i assistir-se mútuament. Hauran, a més, de compartir les responsabilitats domèstiques i la cura i atenció dels ascendents i descendents i altres persones dependents que estiguin al seu càrrec.

Aquests articles recullen drets fonamentals, drets que també reconeixen la Constitució espanyola i la Declaració Universal dels Drets Humans.

Així, l'article 16 de la Declaració Universal dels Drets Humans disposa:

- 1. A partir de l'edat núbil, l'home i la dona, sense cap restricció per raó de raça, nacionalitat o religió, tenen dret a casar-se i a fundar una família. Ambdós tenen drets iguals en el matrimoni i en el moment de la seva dissolució.*
- 2. El matrimoni només pot realitzar-se amb el consentiment lliure i ple dels futurs esposos.*
- 3. La família és l'element natural i fonamental de la societat, i té dret a la protecció de la societat i de l'Estat.*

～ Música ～

- **Lectures**

A continuació, els familiars i els amics volen dedicar-vos una lectura.

Com s'ha dit, és preferible la lectura de diversos textos curts que no pas d'un de llarg. Podeu trobar-ne a la pàgina 127 i a la bibliografia o elegir-los dels vostres reculls.

～ Música ～

- **Paraules de la persona que presideix la cerimònia**

No és una homilia, una prèdica. És un discurs que qui presideix la cerimònia pot haver preparat per escrit i llegir-lo. Si abans ha parlat amb els contraents li serà molt més fàcil encertar el to, encara que no siguin persones conegudes. Aquest discurs ha de ser un xic diferent en cada casament, malgrat que hi ha d'haver uns punts en comú. No és difícil, perquè n'hi ha prou a desenvolupar una idea amb una certa profunditat. Els nuvis agrairan aquest esforç i guardaran, ben segur, les paraules que els lliurarà la persona que presideix la cerimònia com un dels millors records del dia del seu casament. Els nuvis tindran l'oportunitat de rellegir-les sempre que vulguin i, per què no, poden ser motiu d'emotiva reflexió el dia de la celebració de les seves bodes d'argent o d'or.

～ Moment apropiat per a uns minuts de silenci ～

Ha d'anar precedit d'unes paraules d'invitació al recolliment i a la reflexió, posant en consideració la conveniència del silenci.

- **Consentiment o compromís (part obligatòria)**

I ara, assabentats dels vostres drets i dels vostres deures, farem la part més emblemàtica d'aquesta cerimònia, que és que doneu el vostre consentiment a contraure matrimoni.

Crida els testimonis.

Si us plau, poseu-vos drets.

EXEMPLE 1

_____ ^{nom del nuvi}, ¿consentiu a contraure matrimoni amb _____ ^{nom de la núvia} i efectivament ho feu en aquest acte i d'acord amb els articles llegits del Codi civil?

Respon el nuvi: *Sí, HI CONSENTO*

_____ ^{nom de la núvia}, ¿consentiu a contraure matrimoni amb _____ ^{nom del nuvi} i efectivament ho feu en aquest acte i d'acord amb els articles llegits del Codi civil?

Respon la núvia: *Sí, HI CONSENTO*

EXEMPLE 2

_____ ^{nom}, t'estimo.

*I vull ser orelles quan necessitis que t'escoltin,
vull ser ulls quan no hi vegis prou clar,
vull ser mans quan et calgui ajuda,
vull ser tot per a tu,
i amb tu aprendre a estimar els altres.*

_____ ^{nom}, t'estimo.

*I vull ser pa quan tinguis gana,
vull ser aigua quan tinguis set,
vull ser foc quan necessitis escalfor i claror,
vull ser tota per a tu,
i amb tu aprendre a estimar els altres.*

Et prenc per muller i em comprometo a fer créixer cada dia el nostre amor i a treballar conjuntament amb tu pel futur que esperem.

Et prenc per marit i em comprometo a compartir amb tu els camins de la vida i ser font d'amor, llibertat i pau.

EXEMPLE 3

L'amor nostre va començar amb una amistat que al llarg del temps hem anat descobrint i valorant més i més, fins a arribar aquest dia en què:

LLIUUREMENT hem decidit casar-nos per compartir del tot les nostres vides. I per això estem disposats a estimar-nos i a guardar-nos fidelitat i a acollir els fills amb amor i educar-los.

_____ nom de la núvia, vols ser la meva esposa?

–Sí, ho vull.

_____ nom de la núvia, jo et prenc per esposa perquè he après a estimar-te, perquè he crescut en l'amor. Avui i cada dia vull fer el mateix camí que tu, i et seré fidel tota la vida.

_____ nom del nuvi, vols ser el meu espòs?

–Sí, ho vull.

_____ nom del nuvi, jo et prenc per espòs perquè he après a estimar-te, perquè he crescut en l'amor. Avui i cada dia vull fer el mateix camí que tu, i et seré fidel tota la vida.

EXEMPLE 4

_____ nom, t'estimo molt i sóc molt feliç. Em comprometo a compartir tota la meva vida amb tu i a estar sempre al teu costat per fer del nostre amor un servei als altres.

_____ ^{nom}, t'estimo molt i sóc molt feliç. Vull compartir tota la meua vida amb tu i estar sempre al teu costat per fer del nostre amor un servei als altres.

~ Música ~

● Anells

L'anell significa consentiment entre la parella. L'anell amb forma rodona vol dir eternitat, amor per sempre. Ara, els contraents s'intercanviaran els anells. Dos anells enllaçats són la imatge més coneguda de la unió matrimonial.

L'anell, esposa, no és una cadena d'esclavitud, sinó un llaç de companyia. Aquest anell, espòs, no és pas el símbol del teu poder sobre l'esposa –ja que ambdós sou iguals, recordeu-ho, iguals com els anells– sinó que és l'expressió del teu, del vostre compromís.

Podeu posar-vos els anells.

EXEMPLE 1

– _____ ^{nom}, pren aquest anell com a símbol de la meua estimació.

– _____ ^{nom}, rep aquest anell com a present constant del meu amor.

EXEMPLE 2

– _____ ^{nom}, rep aquest anell com a signe de l'amor que ens ha d'acompanyar tota la vida.

– _____ ^{nom}, rep aquest anell com a signe de l'amor que ens ha d'acompanyar tota la vida.

- **Lectura de l'acta**

Tot seguit, el / la secretari / ària us llegirà l'acta del matrimoni.

~ Música ~

- **Comiat**

Doncs, vista la manifestació lliure i espontània que heu fet i per l'autoritat que m'ha estat conferida constitucionalment, quedeu units en matrimoni.

Sou home i dona; que el vostre comportament correspongui sempre a la vostra dignitat.

Estimeu la justícia i la veritat.

Feu dels vostres fills homes i dones lliures i generosos, ciutadans i ciutadanes compromesos i exemplars.

Moltes felicitats!

Durant el comiat, a més de les paraules de la persona que presideix la cerimònia, és interessant que se'n puguin escoltar d'altres, d'algun testimoni, dels padrins o d'un dels assistents.

EXEMPLE

Avui que _____^{nom d'ell} i _____^{nom d'ella} han volgut fer públic el seu amor, en nom de totes i tots els aquí presents els dono les gràcies per aquesta aposta esperançada. Formar parella és una clara afirmació de voler compartir solidàriament l'existència, l'aventura de la vida.

Us desitgem que aquesta nova etapa que comenceu avui sigui ben fructífera, oberta més enllà del vostre cercle de parella i del vostre món professional. Tant de bo tingueu visions àmplies per intentar sumar somriures i restar plors, engruixir les llibertats i aprimar les injustícies, enlairar la pau i reduir la misèria.

Serà en una terra ben adobada pels bons sentiments solidaris on brollaran noves ments disposades a compartir els béns materials, els valors afectius, socials i espirituals.

Us animem a mantenir-vos esperançats i a no claudicar dels vostres més nobles ideals. Confieuh en la vida!

Poden tancar la cerimònia els mateixos nuvis amb unes paraules d'agraïment als assistents, als testimonis, als padrins i a la persona que ha presidit la cerimònia, així com a totes aquelles persones que considerin que han fet possible la felicitat del moment.

~ Música ~

Primer sortiran els familiars i amics. En sortir del lloc on s'ha celebrat la cerimònia, hi ha el costum de tirar arròs als nuvis. Té un símbol de la sement, la descendència. Hi ha qui prefereix tirar-los pètals de flors perquè té el mateix significat i augura un futur dolç, a més, evita, ni que sigui simbòlicament, el gest de malmenar aliments.

Després de la cerimònia i la festa, els nuvis inicien un període conegut amb el nom de «lluna de mel». És un terme que sembla que té l'origen en la cultura gal·lesa, i data del segle XVI; fa referència al primer mes (primera lluna) posterior al casament. En aquest període els nuvis tenien per costum prendre hidromel perquè aquesta beguda suposadament augmentava la fertilitat. Per això, el primer mes després del casament va començar a ser conegut com el període de lluna de mel. Actualment, la lluna de mel ha quedat convertida en el viatge de noces.

Casar-se

Selecció de textos

❑ NO ÉS MILLOR NI PITJOR EL TEMPS...

No és millor ni pitjor el temps,
car tot el temps és temps d'amor,
d'una plaenta convivència
de sentiments i de persones,
de famílies i treball.

Tots els temps són el mateix temps,
perquè només hi ha un temps,
i és temps d'amor i de treball,
de contribuir, entre tothom,
i cadascú en allò que faça,
per a l'establiment d'un ordre,
la construcció d'un edifici,
allò que mirarem, feliços,
quan Déu vulga, fora del temps.

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

■ UN VESPRE QUE PASSEJAVA

Un vespre que passejava
per Bristol Street, sense tu,
la gentada que hi havia
era un camp de blat madur.

I vora el riu que s'escola
vaig sentir un enamorat
cantant a un pont de la via:
«L'amor és l'eternitat.

Jo t'estimaré, estimada
fins que el Sud no sigui al Nord
i els rius saltin les muntanyes
i els salmons cantin a cor.

Fins que la mar, estimada,
no l'estenguin a eixugar,
i, pel cel, les set estrelles
com ànecs puguin clacar.

Els anys correran com llebres
perquè als meus braços es fon
la Flor de les Flors dels segles,
l'amor més bonic del món.»

WYSTAN HUGH AUDEN
(Traducció de Narcís Comadira)

▣ Tant és, Amor, el bé,
que per tu sento, i la joia i el joc,
que sóc feliç cremant en el teu foc.

L'abundosa alegria que m'arbora
per l'alta joia i cara,
a la qual m'has portat,
com que no pot cabre-hi, em surt defora,
i en la meva faç clara
mostra el feliç estat;
que essent enamorat
en un tan noble i admirable lloc,
per a mi és lleu la brasa on em coc.

Amb el meu cant no sé pas demostrar
ni senyalar amb el dit,
Amor, mon sentiment;
i si en sabés, l'hauria d'amagar,
perquè un cop esbargit,
es faria turment;
però estic tan content
que el parlar fóra ben curt i renoc,
sense donar entenent tan sols un poc.

¿Qui podria, doncs, creure que el meu braç
hagués mai arribat
allà on l'he tingut,
i que jo hagués empès la meva faç
fins allà on ha estat
per gràcia i per salut?
No m'haurien cregut
aital fortuna; per això em recloc,
i per això, abrusat, m'és joia i joc.

GIOVANNI BOCCACCIO
(Traducció de Francesc Vallverdú)

▣ HIMENEU

El matrimoni està determinat
Per l'amor purament
I simplement,
I aquesta és la gran prova que imposem
Al nostre amor.
Ni per curiositat, amb orgull
Ho declaro,
No hem visitat cap església,
Però sí que ens parem en silenci
Davant aquests vells arbres.

El respecte al nostre amor
Fa abstenir-nos de tot
El que sigui un negoci
O un segell o un afront.

Ens aturem a l'entrada del bosc;
Ell acompanya, digne, la pregària.
Ens inclinem en entrar-hi;
Res no ens destorba el pas.

Ens besem com dos pans sota la gran arbreda,
I així el sol senzill declara
Que som marit i muller.

JOAN BROSSA

☒ BRINDIS

Perquè la llum de l'alba
ens il·lumini els dies;
perquè un capvespre màgic
ens doni ales de plata;
perquè els estels ens vinguin
a daurar la tendresa:

Brindem, que ara n'és hora!

PILAR CABOT

☒ EL CÀNTIC DELS CÀNTICS DE SALOMÓ

Que em besí amb besos de la seva boca!

Les teves carícies són més dolces que el vi.
Són embriagants els teus perfums,
aroma que s'escampa és el teu nom;
per això les donzelles s'enamoren de tu.
Atrau-me darrere teu! Correm!
El rei m'introdueix a les seves estances:
«Amb tu fruïrem i farem festa.»
Assaborim més que el vi les teves carícies!
Amb raó s'enamoren de tu!

CÀNTIC DELS CÀNTICS 1,1-4

▣ CANÇÓ DE LA INSTÀNCIA AMOROSA

Ara és el temps i l'hora benefactora,
ara és la nit, per a morir i amar.

¿Qui tindrà mai fermança ni penyora
de l'endemà?

Veurem potser la il·lusió desfeta;
potser l'afany d'aquesta nit d'estiu
com una flor dins una mà distreta
caigui en el riu.

A mitjanit, els penitents ferotges,
són, dotze cops, de trista sang remulls.
Dotze besars volen comptar els rellotges
sobre els teus ulls.

¿Qui sap si vers la delejant bandera
em cridaran trompetes matinals?

¿O si el doll de la teva cabellera
tempta la falç?

Ara és el temps, a punt de meravella.
L'estel ens diu que fem de la via ensems.
Ara és el temps que sou encara bella.
Ara és el temps.

JOSEP CARNER

▣ SERENA

T'he besat profundament
amb elemental tendresa.
Ai, amor, passió roent,
aquell que et besa, s'avesa
al teu gust bo, dolç, ardent!

CELDONI FONOLL

▣ UN PREC

En les noces de S. i M.

Ara que l'Amor us porta
l'un cap a l'altre i que sembla
que al món ja no hi ha res més
fora d'aquest obsessionar-vos
per poder tenir-vos sempre,
jo vull fer un prec als Celestes:
que ells us guardin de tancar-vos
al trist redós solitari
on l'Amor es desvirtua,
que ells us facin solidaris
del gran corrent de la vida,
generosos en la carn,
que a l'esperit dóna força,
i generosos de cor,
que a la carn dóna sentit.
Que allò que el Temps, que és voraç,
s'afanya a voler menjar-se
—fidelitat, alegria...—
vosaltres, amb força doble,
corrent més que ell, estimant-vos,
pugueu dur-ho al seu esclat.
Així el goig dels vostres cossos
en aquest juny tan pletòric
serà de l'Amor penyora
en un Juny solar etern.

NARCÍS COMADIRA

▣ DIANA

A Teia Sabater

Jo, trobador d'amor,
que trobo que no trobo
res, més enllà de tu,
i adoro, tan devot,
tot allò que no sigui
la dama de la fulla
ni el plany gemegadís,
et porto aquesta poma
amb la forma del cor
perquè el vent, o tu sola,
hi aneu clavant les fletxes.

MIQUEL DESCLOT

▣ POSSIBLE INTRODUCCIÓ A UN EPITALAMI

Bodes d'uns amics, a Sinera

Durant el llarg estiu hem vist cremar molts boscos
al nostre vell país tan desarbrat.
Quan tramuntava el sol, de l'incendi del vespre
s'alçaven focs que lentament obrien
les amples portes de la desolació de la nit.
Ronden garbí o migjorn: sempre, sempre
el sec alè del vent damunt els camps.
L'eixut estroncà dolls, arrasava collites,
endinsa en el record fressa de pluja
per vinyes i rials, camí de mar.
Però segueix, tristesa enllà, el disseny de vida,
car fou escrit que l'amor venceria la mort.
Ara un home i una dona joves resolien casar-se,
i nosaltres acollim somrients el coratge
dels qui confien que hi haurà demà.

SALVADOR ESPRIU

❏ EPIGRAMA AMORÓS

Cantaré per a tu himnes d'amor,
aquells que t'abelleixen quan t'adorms,
i tocaré la cítara amb tendresa
perquè les notes et vetllin els somnis.
Trenaré una corona amb lliris d'aigua
i amb roses blanques com núvols del cel
i et teixiré un vestit de lli i de seda
perquè el llueixis quan vingui l'estiu.

M. ROSA FONT I MASSOT

❏ NO VULL CREURE QUE NO PUGUEM TROBAR-NOS

No vull creure que no puguem trobar-nos
abans que no s'acabi la filera
de plàtans vora el tren. No puc admetre
que no siguis la dona que s'apropa
o (en veure que no l'ets) l'alta figura
que camina com tu i ve de més lluny.
Cap indret conegut no pot donar-me
el consol dels seus límits i mesures,
si tu no surts d'algun trencall que ignoro.
Tot m'és hostil, malgrat que tot ho omple,
car hi ha l'error dels ulls. Tot m'és cruel,
perquè la meva espera és fer camí.

Em faig un home nou per acollir-te.
Sé el que et diré. Si vols, ja pots venir.

FELIU FORMOSA

▣ L'ART D'ESTIMAR

L'amor no és pas essencialment una relació amb una persona específica: és una *actitud*, una *orientació del caràcter* que determina el tipus de relació d'una persona amb el món com a totalitat, i no solament amb un «objecte» amorós. Si una persona n'estima només una altra i se sent indiferent a la resta dels seus semblants, el seu amor no és amor, sinó un lligam simbiòtic o un egoisme ampliat. Malgrat tot, la majoria de la gent creu que l'amor està constituït per l'objecte, no per la facultat. De fet, fins i tot creuen que el fet d'estimar una sola persona és una prova de la intensitat de llur amor. Això és la mateixa fal·làcia de què parlàvem abans. Com que no comprenen que l'amor és una activitat, un poder de l'ànima, creuen que solament cal trobar l'objecte adequat –i que totes les altres coses vénen per si soles. Aquesta actitud pot ésser comparada amb la d'un home que vol pintar, però que en comptes d'aprendre aquest art sosté que ha d'esperar l'objecte adequat i que pintarà meravellosament bé quan el trobarà. Si estimo realment una persona, estimo totes les persones, estimo el món, estimo la vida. Si puc dir a algú: «T'estimo», haig d'ésser capaç de dir: «Estimo tothom en tu, a través de tu estimo el món, en tu m'estimo també a mi mateix».

ERICH FROMM

▣ Que bella l'esperança compartida
quan governa l'amor a la vida.
Que fàcils els camins
i quins palaus tan bonics
els somniats
pels enamorats.

GASPAR GARCÍA LAVIANA

DESIG

Dels teus ulls vull el bell somni.
Dels teus llavis, un petó.
De les teves mans, carícies.
I del cos, la passió.

I de dins, de dins el pit,
una espurna d'esperit.

ELVIRA GRÀCIA I TOMÀS

EL MAR ANGOST

Amb tu per pal, vela, bandera
i àncora que mai no s'arrossega,
l'angost i opressiu mar de la mort, ara
no em sembla pas innavegable.

ROBERT GRAVES
(Traducció de Josep M. Jaumà)

El més bonic del mar
és allò que no hem navegat.
El més bonic dels nostres fills
encara no ha crescut.
El més bonic dels nostres dies
no ho hem viscut, encara.
I allò de més bonic que tinc per dir-te
encara no t'ho he dit.

NAZIM HIKMET

▣ Ja no sabem ni què és la certesa;
l'error el vivim: és un cop, un avís:
no hi ha pas
—en vestim un tapís
i al darrera hi ha roca.

Certesa, però? No ens pertany. No ens pertoca.
Se'ns dona algun cop en l'efímer: tot vessa sentit,
s'obre una porta i es tanca.
Com ara en el cos dels amants: plenitud, joia franca,
fulgor.
Mirades i tactes eufòrics en bronzes i nacres.
Instants absoluts segellats sota sorres i lacres!
Quin altre saber que l'amor?

*Ja no sabem ni què és el real: / és l'observable o és la claror
/ que conté dintre seu l'observat / i li dona sentit i ens
el fa comprensible?...*

DAVID JOU

▣ DIADES D'AMOR

Tota ella és una flor molt delicada,
una flor, amb ulls de flor i ànima en ells;
la seva veu, com font en nit callada.
Jo us parlo d'ella com d'un vol d'aucells
que us fa mira' al cel blau sense violència
i us posa al front uns pensaments molt bells.
Jo d'ella no en vull més que la presència
ràpidament el bell atzar del dia;
cada cop, del seu pas a vora meu,
me n'enduc la fragància i l'harmonia.

JOAN MARAGALL

▣ «APPASSIONATA»

Darrera el teu somriure delicat s'endevina
la teva ànima ardent,
com a l'abril, una tarda de vent,
brilla la posta d'or enllà d'una glicina.

MARIÀ MANENT

▣ BUSCA UN TEMPS DE SILENCI

Tenir temps de no fer res. Tenir temps d'aturar la imaginació. Tenir temps de trobar-se a si mateix en el silenci. Recórrer a poc a poc l'espai misteriós que ens dóna vida.

Els orientals, des de fa segles, han indicat els itineraris del silenci. Nosaltres també hem buscat l'experiència del silenci, i per això hem construït catedrals i practicat la vida monàstica. Però no cal ser monjo per estimar el silenci, ni cal tenir les claus d'una catedral.

Es pot gaudir del silenci, paradoxalment, entre la gent. Es pot viatjar cap al silenci des del gregorià o des de la música actual. Es pot entrar en el silenci quan el temps es fa mandrós perquè estimem.

El silenci és el risc que ens acosta a nosaltres mateixos i que ens porta més enllà de nosaltres mateixos. Exploració en solitari. Dolça llunyania de tot i de tothom. Subtil presència de tot i de tothom.

S'havien pensat que esdevindríem robots, que no escaparíem del soroll i de la manipulació, i heus ací que sempre podem obrir la porta del silenci que ens fa lliures.

FÈLIX MARTÍ

☒ Compartirem misteris i desigs
d'arrel molt noble i secreta, en l'espai
de temps que algú permetrà que visquem.
Compartirem projectes i neguits,
plaers i dols amb dignitat extrema,
l'aigua i la set, l'amor i el desamor.

Tot això junt, i més, ha de donar-nos
l'aplom secret, la claredat volguda.

MIQUEL MARTÍ I POL

☒ L'AMOR

Tot en l'amor s'emplena de sentit.
La força renovada d'aquest cor
tan malmenat per la vida, d'on surt
sinó del seu immens cabal d'amor?
És, doncs, sols per l'amor que ens creixen roses
als dits i se'ns revelen els misteris;
i en l'amor tot és just i necessari.
Creu en el cos, per tant, i en ell assaja
de perdurar, i fes que tot perduri
dignificant-ho sempre amb amorosa
sol·licitud: així donaràs vida.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ AQUESTS PROFUNDS SILENCIS PLENS DE TU

Aquests profunds silencis plens de tu,
aquests silencis clars i vehements
tan plens de tu que ja tot hi és sobrer.
Aquesta solitud sense després
que compartim fins a esgotar-ne els sons.
Aquesta quietud que vulnerem
a penes amb els ulls o bé amb les mans
és un projecte i un acompliment.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ FESTEIG

Allà, a l'entrada, sense claror, els veig.
Viure i perdre's, això ho és tot;
com una música d'ambre acariciant la mar.
T'estimo, fa el cargol màgic;
t'estimo, amb so de seda fa la mar;
t'estimo, repeteix la sorra al captard...
No hi senten, ni hi veuen. No hi ha res.
Res no és en aquest món embadalit
—¡vet aquí el guany secret que té la vida!
Feliços, absents, enduts, desbordats
per aquest món on tot és fet de poca cosa.
Només al fons dels ulls ressona, insomne,
l'eco silent: t'estimo, t'estimo, t'estimo.

FRANCESC PARCERISES

▣ DUET

Jo no vull res, només saber que visc
a ple desig, a ple plaer de tu.
Jo no vull res, tan sols veure't als ulls
un guspireig intens d'excitació.
I acompassar el panteix, el teu i el meu.
I acaronar el teu cos amb el meu cos.

MARTHA MASLLORENS

▣ Beneït sigui el dia, el mes i l'any,
l'estació i el temps, l'hora i el punt,
i el bell país, i el lloc on, vagabund,
vaig trobar els ulls que em fermen en parany;

i beneït el primer dolç afany
que vaig conèixer en ser jo a Amor adjunt,
i l'arc i fletxa que em tirà damunt,
i les nafres que al cor porten el dany.

Beneïdes les veus que he alçat al vent,
per les quals el seu nom la terra sap,
i els sospirs, i el desig, i el planyiment;

beneïts els papers on meno a cap
la seva fama, i el meu pensament,
que és només d'ella, que altra no n'hi cap.

FRANCESCO PETRARCA
(Traducció de Miquel Desclot)

❏ NOCTURN

Mentre dorms el teu cos és navegable,
un riu d'aigües espesses i tranquil·les
on se'm banyen els ulls i les mans neden
buscant les gorgues, les escletxes: portes
a través de les quals calladament
em segrestes. Hi acosto els llavis, ara,
la teva olor no em parla de res més
sinó de tu, com fa la terra molla
només olor de terra molla o el fum
només de fum: la teva olor és completa
i és com si l'aigua del teu cos, obrint-se,
fes emergir la terra d'un illot,
uns cocoters, una cabana i prou:
hi sobra espai per enterrar-hi el temps
rera els murs de la teva fortalesa.

ANTONI PUIGVERD

❏ SOBRE UN TEMA DE VICENTE ALEIXANDRE

Sapigueu-ho, es volien
per no morir d'amor.
Dos cossos es nuaven
com un crit en dos noms.
Dues vides petites
responien pel món,
i el seu deute de flama
s'alleujava en dolçor.
S'estimaven: deixeu-los
sorpresos de llur goig.

Per servir-se de l'ànima,
que ha estat subtil el cos!
Quan l'ànima els desperti,
tornaran a voler-se
i a patir d'ésser dos.

CARLES RIBA

▣ APAGA AQUESTS ULLS MEUS...

Apaga aquests ulls meus: no deixaré de veure't,
si em tapes les orelles podré igualment sentir-te,
i podré sense peus anar vers tu
i sense boca podré encara conjurar-te.
Lleva'm els braços i t'agafaré
amb el meu cor com si fos una mà;
para'm el cor, bategarà el cervell;
i si al meu cervell tu cales foc,
llavors et portaré en la meva sang.

RAINER MARIA RILKE
(Traducció de Joan Vinyoli)

▣ És l'hora en què l'orgull sap abatir-se
l'hora del rossinyol enamorat,
i perquè brolli sense avergonyir-se
el tebi plor de la sinceritat.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

▣ FESTA MAJOR DE TU

Mil banderes de ginesta
guarneixen el meu terrat.
El dissabte ha fet neteja.
El diumenge campaneja
dins el cel esbatanat.

És festa perquè ets bonica,
i el món, tot sencer, somriu.
Se sent, qui sap on, música
d'un envelat d'estiu.

És festa perquè t'estimo
i em perdo dins els teus ulls
i, dins els teus ulls, camino
pels negres carrers curulls

de gent que riu i que canta
mentre balla la geganta
mig princesa, mig pagesa,
dins un blau de festa encesa,
amb el sol per tamborí.

És festa perquè m'estimes.
Cada balcó té un domàs.
Poms de clavells a les cimes
dels plàtans i als campanars.

JORDI SANSANEDAS

☒ A la unió de dues ànimes lleials
no admeto impediments. L'amor no és amor
si sofreix canvis amb els canvis temporals,
si, mancat de favors, es vincla al desfavor.

Ah, no: l'amor és com el sempre immòbil far
que mira les tempestes i mai no es desfigura.
De cada barca errant és l'estrella polar
d'insondable valor i sondejada altura.

L'amor no és la joguina del temps, ni que l'esclat
de rostre i llavis mori sota la seva falç.
No s'altera l'amor amb la fugacitat,
sinó que sobreviu fins als dies finals.

I si això és un error i em pot ser demostrat,
jo no he escrit mai, ni mai cap home no ha estimat.

WILLIAM SHAKESPEARE
(Traducció de Salvador Oliva)

☒ Hi ha qui es gloria de l'estirp, qui del talent,
qui de riquesa, qui de força muscular,
qui del vestir (seguint la moda del moment)
i hi ha qui és de falcons o de cavalls avar.

Cadascú al seu plaer (i cadascú al seu aire),
on troba l'alegria que està al damunt de tot;
pro a mi, tot el que he dit no se m'adequa gaire:
jo tinc un bé suprem millor que tot el lot.

El teu amor és molt millor que l'alt llinatge,
més ric que la riquesa, més preuat que el vestir,
més bell que cap falcó o cap cavall salvatge:
si et tinc, tinc més del que cap home pot tenir.

Puc ser pobre només en això sol: que tu,
si t'ho enduus tot, em fas més pobre que ningú.

WILLIAM SHAKESPEARE
(Traducció de Salvador Oliva)

▣ VÀREM EMPRENDRE UN LLARG, DIFÍCIL...

Vàrem emprendre un llarg, difícil,
perillós camí. I estimàvem les coses
fossin neu o fang,
rosada o constel·lació.
I les fèiem nostres per causa
de l'amor que ens havia ensenyat com anostrar-les.

JOAN VINYOLI

▣ CANCIÓN DE AMOR

Amor, deja que me vaya,
déjame morir, amor.
Tú eres el mar y la playa.
Amor.

Amor, déjame la vida,
no dejes que muera, amor.
Tú eres mi luz escondida.
Amor.

Amor, déjame mirarte.
Abre los ojos, amor.
Mis ojos quieren quemarte.
Amor.

Amor, déjame quererte
Abre las fuentes, amor.
Mis labios quieren beberte.
Amor.

Amor, está anocheciendo.
Duermen las flores, amor,
y tú estás amaneciendo.
Amor.

RAFAEL ALBERTI

AMOR ETERNO

Podrá nublarse el sol eternamente;
podrá secarse en un instante el mar;
podrá romperse el eje de la tierra
como un débil cristal.

¡Todo sucederá! Podrá la muerte
cubrirse con su fúnebre crespón;
pero jamás en mí podrá apagarse
la llama de tu amor.

ADOLFO BÉCQUER

SI EL HOMBRE PUDIERA DECIR

Libertad no conozco sino la libertad de estar preso
en alguien
cuyo nombre no puedo oír sin escalofrío;
alguien por quien me olvido de esta existencia mezquina,
por quien el día y la noche son para mí lo que quiera,
y mi cuerpo y espíritu flotan en su cuerpo y espíritu
como leños perdidos que el mar anega o levanta
libremente, con la libertad del amor,
la única libertad que me exalta,
la única libertad porque muero.

Tú justificas mi existencia:
si no te conozco, no he vivido;
si muero sin conocerte, no muero, porque no he vivido.

LUIS CERNUDA

▣ TÚ ME MIRAS

Tú me miras, amor, al fin me miras
de frente, tú me miras y te entregas
y de tus ojos líricos trasiegas
tu inocencia a los míos. No retiras

tu onda y onda dulcísima, mentiras
que yo soñaba y son verdad, no juegas.
Me miras ya sin ver, mirando a ciegas
tu propio amor que en mi mirar respiras.

No ves mis ojos, no mi amor de fuente,
miras para no ver, miras cantando
cantas mirando, oh música del cielo.

Oh mi ciega del alma, incandescente,
mi melodía en que mi ser revelo.
Tú me miras, amor, me estás mirando.

GERARDO DIEGO

❑ MUERTE EN EL OLVIDO

Yo sé que existo
porque tú me imaginas.
Soy alto porque tú me crees
alto, y limpio porque tú me miras
con buenos ojos,
con mirada limpia.

Tu pensamiento me hace
inteligente, y en tu sencilla
ternura, yo soy también sencillo
y bondadoso.

 Pero si tú me olvidas
quedaré muerto sin que nadie
lo sepa. Verán viva
mi carne, pero será otro hombre
—oscuro, torpe, malo— el que la habita...

ÁNGEL GONZÁLEZ

❑ PRIMAVERA CELOSA

A mi Josefina querida

Si a higuera tu beso huele,
suena y sabe a ruiseñor,
y abril con amor me duele
y mayo con flor y amor.

Beso y quiero, quiero y muero:
si nos parte en dos la ausencia,
pues con vehemencia te quiero,
me moriré con vehemencia.

MIGUEL HERNÁNDEZ

▣ MAÑANA

Si no fuera porque tus ojos tienen color de luna,
de día con arcilla, con trabajo, con fuego,
y aprisionada tienes la agilidad del aire,
si no fuera porque eres una semana de ámbar,

si no fuera porque eres el momento amarillo
en que el otoño sube por las enredaderas
y eres aún el pan que la luna fragante
elabora paseando su harina por el cielo,

¡oh, bienamada, yo no te amaría!
En tu abrazo yo abrazo lo que existe,
la arena, el tiempo, el árbol de la lluvia,

y todo vive para que yo viva:
sin ir tan lejos puedo verlo todo;
veo en tu vida todo lo viviente.

PABLO NERUDA

☒ SONETO AMOROSO

Es hielo abrasador, es fuego helado,
es herida que duele y no se siente,
es un soñado bien, un mal presente,
es un breve descanso muy cansado;

es un descuido que nos da cuidado,
un cobarde con nombre de valiente,
un andar solitario entre la gente,
un amar solamente ser amado;

es una libertad encarcelada
que dura hasta el postrero parasismo,
enfermedad que crece si es curada.

Éste es el niño Amor, éste es su abismo.
¡Mirad cuál amistad tendrá con nada
el que en todo es contrario de sí mismo!

FRANCISCO DE QUEVEDO

I

☒ En el florero blanco no quedan flores rojas,
pero a mi qué me importa si he de morir mañana.
La taza azul se ha roto, la última que quedaba,
pero a mi qué me importa si he de morir mañana.
El sol o no ha nacido o las nubes lo tapan,
pero a mi qué me importa si he de morir mañana.
La tinta se ha secado, las plumas están rotas,
pero a mi qué me importa si he de morir mañana.
¿No quieres ese beso que para ti guardaba?
Mujer, si tu me besas no moriré mañana.

EDUARDO RINCÓN

▣ Las estrellas se leen
con largas lentes claras
que descifran su tedio
de enigmas alejados.
Las tierras más remotas,
con colores azules,
verdes, rosas, entregan
su secreto en los mapas.
Y el pasado se ve
tan escrito en los ojos,
que mirar a alguien bien
es elegía o cántico
que brotan del azul,
del verde, de lo negro.
Tu nombre no se lee
donde se lee, con lo que se lee.

PEDRO SALINAS

Casar-se

Músiques apropiades

- AUTE, Luis Eduardo: *Quiero vivir contigo*
BACH, J. S.: *Presto del Concert núm. 4 de Brandenburg en sol major, BWV 1049*
BACH, Johann Sebastian: *Ressoneu timbals! Ressoneu trompetes!, BWV 214*
BACH, Johann Sebastian: *Tres corals de casament, BWV 250-2*
BEETHOVEN, Ludwig van: *Oda a l'alegria de la Simfonia núm. 9 en re menor, op. 125 (T)*
BERNSTEIN, Leonard: *Maria*, de la pel·lícula *West Side Story*
BOCCHERINI, Luigi: *Grave assai. Fandango del Quintet en re major, G 448*
BONET, Maria del Mar: *Abraça'm*
BONET, Maria del Mar: *Si vols que et deixi d'aimar* (sobre versos de Cerverí de Girona musicats per Jordi Sabatés)
BUBLE, Michael: *Put your head on my shoulder*
CLAPTON, Eric: *Layla*
ELGAR, Edward: *Marxa de Pompa i circumstància, op. 39 (T)*
STEPHAN Gloria: *Por amor*
FITZGERALD, Ella: *Misty*
GERSHWIN, George: *Bess, you is my woman now* de *Porgy and Bess*, II acte
GLUCK, Christoph: *Willibald Dansa dels esperits benaurats d'Orfeo ed Euridice*
GUERRA, Juan Luis: *Burbujas de amor*
HÄENDEL, Georg Friedric: *Al·leluia d'El Messies*
HAENDEL, Georg Friedric: *Ària Cara Sposa de Rinaldo*

(T) Indica que són músiques igualment apropiades per a altres cerimònies (acollida, enterraments, aniversaris, etc.)

HAYDN, Joseph: *Adagio del Concert per a violoncel núm. 1 en do major, Hob. VIIIb/1 (T)*

LENNON, John: *Imagine*

LIERHOUSE, Ben: *Just married*

LLACH, Lluís: *Amor particular*

LLACH, Lluís: *Que tingueu sort*

MACHAUT, Guillaume de: *Douce dame jolie*

MAHLER, Gustav: *Liebst du um Schönheit* (Si estimes la bellesa) del *Rückert Lieder*

MARTIN, Mayte: *Hecha a la medida* (Felipe Gil)

MASSENET, Jules: *Meditació de Thaïs*

MENDELSSOHN, Felix: *Marxa nupcial del Somni d'una nit d'estiu*

MERCURY, Freddie: *Crazy little thing called love*

MONTSALVATGE, Xavier: *Serenata a Lúdia de Cadaqués*

MONTSALVATGE, Xavier: *Sonatine pour Yvette*

MORALEDA, Josep Lluís: *Balls i festes de la gran victòria de Tirant lo Blanc*

MOZART, W. A.: *Laudate Dominum dels Vespres solemnes de Confessió K 339 (T)*

PACHEBEL, Johann: *Canon en re Major*

PÄRT, Arvo: *Salms russos*

PÄRT, Arvo: *Silentium de Tabula rasa*

PASTORI, Niña: *Contigo*

PIAF, Edith: *La vie en rose*

PI DE LA SERRA, Francesc: *Suau*

PRESLEY, Elvis: *Love me tender*

RAIMON: *Com un puny*

RAIMON: *Treballaré el teu cos*

SAU: *Boig per tu*

SCHUBERT, Franz: *Ave Maria, op 52 núm. 6 (T)*

SERRAT, Joan Manuel: *Paraules d'amor*

SINATRA, Frank: *Strangers in the night*

SINATRA, Frank: *From here to eternity*

SISA, Jaume: *Qualsevol nit pot sortir el sol*

SLEDGE, Percy: *When a man loves a woman* (Louis/Wright)

STEWART, Rod: *I only have eyes for you*

STRAUSS, Johann Baptist: *Marxa Radetzky*

SUBIRACHS, Rafael: *La meva amiga com un vaixell blanc* (sobre un poema de J. Salvat-Papasseit)

THE BEATLES: *Michelle*

TOLDRÀ, Eduard: *Vistes al mar (T)*

TRADICIONAL: *La coixa* (notació musical de Joan Tomàs)

TRADICIONAL: *Les tres ninetes* (arranjament de Ramon Manén)

VERDI, Giuseppe: *Marxa d'Aida*

WAGNER, Richard: *Marxa nupcial de Lohengrin*

GUIONS MUSICALS

EXEMPLE NÚM. 1

- Entrada:
SISA, Jaume: *Qualsevol nit pot sortir el sol*
- Després dels textos legals i abans de les lectures:
BERNSTEIN, Leonard: *Maria*, de la pel·lícula *West Side Story*
- Després del consentiment i abans de l'intercanvi d'anells:
RAIMON: *Com un puny*
- Després de la darrera lectura i abans de les paraules de la persona que presideix la cerimònia:
GLUCK, Christoph Willibald: *Dansa dels esperits benaurats d'Orfeo ed Euridice*
- Sortida:
HÄNDEL; Georg Friedric: *Al·leluia d'El Messies*

EXEMPLE NÚM. 2

- Entrada:
PACHEBEL, Johann: *Canon en re major*
- Després dels textos legals i abans de les lectures:
SINATRA, Frank: *Strangers in the night*
- Després del consentiment i abans de l'intercanvi d'anells:
MOZART, Wolfgang Amadeus: *Laudate Dominum dels Vespres Solemnes de Confessió, K 339*
- Després de la darrera lectura i abans de les paraules de la persona que presideix:
SERRAT, Joan Manuel: *Paraules d'amor*
- Sortida:
STRAUSS, Johann Baptist: *Marxa Radetzky*

Les exèquies

✧ *Quan els déus van crear la humanitat, / fou la mort la que van reservar-li; / la vida, la van retenir per a ells / entre les mans.* [POEMA DE GILGAMES. VERSIÓ ASSÍRIA, TAULETA X, 4-5 (2N. MIL·LENNI AC)] ✧ *La vida no és més que una ombra que passa.* [WILLIAM SHAKESPEARE] ✧ *Què és l'home en la naturalesa? Un no-res respecte a l'infinit, un tot respecte al no-res, un punt mig entre el no-res i el tot.* [BLAISE PASCAL] ✧

L'acte de pau més gran

Escric aquestes ratlles just quan es compleix el desè aniversari de la mort del meu pare. Tinc molts records positius d'ell, però cap com el de la seva mort. Em va donar una extraordinària i inexplicable pau quan poques hores abans d'expirar va pronunciar tres paraules: «Moro en pau». Des d'aleshores alguna cosa ha canviat a la meua vida; la manera que va morir és un referent constant i el que més desitjo és tenir motius per pronunciar aquestes mateixes paraules quan arribi la meua hora. Tenir pau quan un mor significa que la vida s'ha escrit amb una certa dignitat i que l'única assignatura important, la mateixa vida, s'ha aprovat.

A partir del mateix moment del naixement uns estan cridats a viure un veritable infern i d'altres a tenir oportunitats de vivències paradisiàques. Les nostres opulentes societats occidentals han aconseguit ajornar la mort; a Catalunya tenim una més que bona esperança de vida, l'any 2012: uns 79,5 per als homes i 85,3 per a les dones. Fer més anys no vol pas dir que siguem eterns, no es pot vèncer la mort i això crea un considerable desassossec, particularment a aquelles persones voltades de luxes i comoditats. Només la mort ens torna a igualar i, com diu un proverbi italià: «Un cop acabat el joc, el rei i el peó tornen a la mateixa caixa».

S'ha de desdramatitzar tot el que envolta la mort i intentar preparar-nos per afrontar-la amb dignitat. La pròpia experiència ens demostra que res del que planifiquem, a vegades amb tot detall i a consciència, té assegurada la seva execució. El canvi imprevist i inoportú d'una de les infinites variants de la vida fa caure tots els nostres castells imaginaris. Gairebé tot és insegur, menys la mort. Per què és la gran oblidada? Per què Occident l'amaga? Per què estem tan mal preparats per acceptar-la?

Envegem la joventut perquè la veiem lluny de la mort. Malgrat la seva mitificació és una etapa amb enormes problemes d'inseguretat i incertesa, de frustració i patiment dels primers desenganyats, etc. Habitualment no és un estat tan bo com aparenta. Com encertadament reflexionava Herbert Henry Asquith: «La joventut seria l'estat ideal si arribés una mica més tard», però arriba quan arriba, és clar, i tota ella és una espècie d'estat larval de la persona. Quan tenim la possibilitat de volar amb la llibertat de la papallona és justament quan ja estem en aquesta altra etapa de la vida que ens apropa a la mort.

Apunt històric

La reflexió sobre la mort ens interpel·la inevitablement sobre el sentit de la vida i és aquest motiu el que ha portat totes les societats a donar-se explicacions versemblants en forma de mites primer i revestir-les de religiositat després. La idea de la desaparició definitiva és insuportable per a moltes persones i el consol religiós esmorteix considerablement el drama.

Des de la prehistòria els humans hem celebrat cerimònies funeràries. Una de les proves més insòlites es va trobar a la cova de Shanidar, a la regió de Zagros, a l'Iraq. Se sap que un dia del mes de juny de fa setanta mil anys es va enterrar un home seguint un ritu. I ho podem afirmar gràcies a les restes de pol·len de flors diferents que, per la manera d'estar ordenades al voltant de les restes fòssils, es demostra que hi varen ser col·locades deliberadament. Milers anys després, els edificis funeraris del neolític i de l'edat dels metalls indiquen unes creences en el més enllà més elaborades: dòlmens i menhirs, les navetes menorquines, etc.

A poc a poc s'elaboraren explicacions més complexes sobre la vida d'ultratomba, que incidiren en el tipus de cerimonial que es celebrava. De Mesopotàmia no solament ens ha arribat la primera

legislació escrita, sinó també textos conservats bàsicament en tauletes d'argila gràcies a les quals sabem que parlaven de l'infern com d'un lloc sense possibilitat de sortir-ne. S'ha guardat l'epopeia de Gilgames, en la qual es demostra la preocupació per la immortalitat. Els ritus funeraris dels egipcis varen ser enrevessats; varen iniciar les tècniques de momificació i l'atenció envers la construcció de les imponents tombes. L'existència de déus relacionats amb la mort, la literatura conservada (com el *Llibre dels morts*, que tenia la missió d'ajudar els difunts davant dels déus després de la mort), els temples amb sacerdots especialitzats a mantenir el culte als morts i a oficiar rituals..., tot indica que la mort era motiu de cerimònies impressionants.

A la Grècia clàssica, enmig d'una rica gamma de divinitats hi trobem el déu dels morts, Hades. Els grecs es preocupaven per enterrar bé els seus difunts i els oferien ofrenes per fer-los feliços. D'igual manera es va fer a l'antiga Roma. Es creia que els morts seguien tenint una presència en les famílies. A principi de maig celebraven les festes de Lemuria per tranquil·litzar els difunts i tenir possibilitats de rebre'n beneficis.

Amb el cristianisme es va iniciar una nova doctrina que ha influït en gran manera arreu del món, especialment a Occident. El cristianisme es basa en la fe en la revelació de Crist, i al llarg de la història ha originat el desenvolupament de diverses esglésies. Nascut en el marc del judaisme, el cristianisme ha donat explicació al sentit de la vida, i el ritual dels funerals és el que han seguit i segueixen milions de persones. El cristianisme forma part de les religions del Llibre (la Bíblia) juntament amb el judaisme i l'islamisme. Cadascuna té característiques peculiars i específiques per a les exèquies. Els musulmans emboliquen el difunt en un llençol i el col·loquen directament a terra, sense caixa, i encarat a la Meca.

A totes les religions precolombines hi trobem mites i creences relacionats amb la mort. Asteques, maies, inques i altres comunitats de l'Amèrica Central i els Andes tenien creences de vida posterior a la mort. D'Orient, de la mà de l'hinduisme i del budisme, ens arriba la idea de la reencarnació: cicle de naixement, mort i renaixement.

Aquest cicle té la funció de permetre arribar a la perfecció, moment en què el cos aconsegueix alliberar-se del cicle. Els hinduistes tenen especial predilecció per ser incinerats a la ciutat de Benarés, per on passa el Ganges, riu sagrat. El ritual de la incineració dels cadàvers a la vora del riu es perllonga al llarg de diversos dies i està marcat per un estricte cerimonial.

Els ritus funeraris de les diferents cultures han donat forma a costums d'enterrar els seus morts, a vegades de manera individual i d'altres col·lectivament. Inhumar és el costum que ha predominat a la nostra àrea cultural, tot i que no han faltat èpoques en què els morts han estat incinerats. A partir de l'arribada dels romans varen coexistir les dues formes d'enterrament, però el cristianisme es va decantar clarament per la inhumació. Va sorgir una varietat ben gran de formes d'enterrament dins d'aquesta modalitat: sepultures directament a terra, a l'interior dels temples o als claustres, a casa i, el més corrent, als cementiris, normalment ubicats al costat de les esglésies. A Catalunya, els enterraments fins fa ben poc han estat pràcticament tots religiosos. Sempre han existit alguns col·lectius als quals se'ls ha barrat el pas als cementiris gestionats per l'Església: apòstates, maçons, suïcides, membres que no professaven la religió catòlica, etc. Tot i que alguns municipis disposaven de cementiris civils, en la majoria dels casos les restes d'aquelles persones que no eren acollides en el cementiri catòlic, o les d'aquelles que per la seva voluntat no volien ser-hi enterrades, restaven en llocs en situació lamentable.

A final del segle XVIII, fent servir el pretext de la higiene, la gran majoria de poblacions varen traslladar els cementiris a punts allunyats dels nuclis urbans, amagant-los: la mort començava a ser vista no com una qüestió quotidiana, sinó com una inoportunitat, en un moment en què el progrés feia pensar que la terra deixaria de ser la vall de llàgrimes que fins aleshores els devots proclamaven en les seves pregàries. Els nous cementiris varen donar lloc a una important tasca urbanística i esdevingueren llocs concebuts com a zones enjardinades amb bones mostres escultòriques. Tenim exemples importants del Noucentisme i Neoclassicisme. Però aquests

panteons solemnes només se'ls podien permetre les famílies adinerades de cada lloc; la majoria de la població s'enterrava i s'enterra encara ara en nínxols disposats en carrers i pisos que recorden la disposició d'una ciutat dels vius. Els cementiris rurals i mariners s'han conservat com a llocs esplèndids (és el cas del cementiri blanc de l'Escala, salvat de l'especulació gràcies a la reacció decidida d'escalencs responsables). Com més gran és la població més possibilitats té que el seu cementiri és converteixi en un lloc inhòspit i anònim.

El costum d'allunyar els morts dels vius no ha estat pas seguit per altres països on els ciutadans conviuen d'una manera molt propera físicament amb els seus morts. Els cementiris estan situats al mig de les poblacions, sense murs de separació i són llocs on la gent tranquil·lament hi va a passejar. Els cementiris enjardinats, amb tombes directament a terra, formen part del paisatge urbà i de la vida quotidiana.

Quan viatjo tinc especial interès de veure els llocs que fàcilment m'ofereixen una aproximació als costums, valors i creences de la societat visitada. M'agrada passejar-me pels mercats i pels cementiris per estudiar la seva visió de la vida i de la mort, respectivament. Són punts d'informació magnífics i es pot dir que els morts parlen com ningú sobre la història de cada poble.

Els cementiris han recuperat protagonisme en els darrers anys i ha estat a partir de renovar l'estètica tan poc gratificant pròpia del nostre àmbit cultural a base dels pisos de nínxols. Els governs municipals tenen cura de tenir-los impecables perquè els ciutadans i ciutadanes som molt sensibles als llocs on reposen els nostres avantpassats. Els cementiris de nova construcció estan lluny d'esdevenir un indret inhòspit i sense personalitat. L'arquitectura funerària actual té bons exemples de llocs on s'ha aconseguit plasmar l'emoció i el dolor; llocs aptes per al recolliment i la reflexió. Els tanatoris de Terrassa i de Lleó o el cementiri d'Igualada són exemples d'aquesta nova concepció de la relació de les persones amb la mort.

La bona mort

Etimològicament, *eutanàsia* significa 'bona mort'; tots hi aspirem. L'eutanàsia no significa l'eliminació de persones amb algun grau de deficiència, de persones d'edat avançada, etc. Això seria homicidi. El nom *eutanàsia* només és aplicable a una situació en què un professional sanitari, davant la voluntat expressa i reiterada d'un o una pacient que pateix un sofriment derivat d'una malaltia incurable que li resulta inacceptable, practica unes accions que porten com a conseqüència directa i immediata la mort del pacient. Si no hi ha una petició expressa del pacient, ens trobem sovint amb casos d'homicidis per compassió. En el conegut cas de Ramón Sampedro no es pot parlar d'eutanàsia, sinó de «suïcidi» o d'«ajuda al suïcidi». Altres vegades la mort arriba per «limitació de l'esforç terapèutic», és a dir, per la suspensió progressiva de tractament a malalts irrecuperables o amb pronòstic mortal a curt termini. Aquesta és una pràctica mèdica comuna a molts països per evitar que la tecnologia pugui anar contra la dignitat de les persones. Tampoc no s'ha de confondre l'eutanàsia amb la sedació pal·liativa. Aquesta consisteix a facilitar als pacients terminals en agonia la medicació que els adorm profundament mentre esperen la mort.

Hi ha una tendència molt generalitzada a considerar contraproductiu el fet de perllongar la vida en processos irreversibles que provoquen sofriments físics i morals cruels i inhumans. A més, si la persona ha deixat per escrit les seves voluntats, tal com s'indica en l'apartat de la pàgina 171, els familiars saben molt millor a què atedir-se quan ve el cas i s'estalvien dubtes feridors. És urgent la despenalització de l'assistència a aquelles persones que demanen la mort a causa dels seus sofriments perllongats i irreversibles.

Aquells que alarmen innecessàriament sobre la maldat de l'eutanàsia fan trampa. Proclamar d'una manera alegre que l'eutanàsia equival a l'eliminació dels improductius, dels que sobren, em sembla d'una extremada perversitat. Darrerament, es parla molt sobre aquest tema. La pel·lícula *Mar adentro*, del director Alejandro

Amenábar, ha tornat a l'actualitat el debatut cas de Ramón Sampedro. Un cas particular, perquè no es trobava en una situació terminal; era un cos tetraplègic, amb un cervell lúcid, que desitjava posar fi a una vida tan limitada. El que donava garantia a les paraules de Sampedro era que feia molts anys que deia sempre el mateix, no es tractava d'una idea passatgera. Ja he dit que ens trobem davant d'un cas que no es pot classificar com a eutanàsia. Quan la persona que desitja posar fi a la seva vida no està en una fase final, calen una sèrie de mesures que permetin constatar que aquella voluntat és persistent. Seria poc sensat actuar amb lleugeresa i ajudar a ben morir una persona que, pel fet de no trobar-se en risc de mort immediata, pot tenir moltes satisfaccions a la vida. ¿Quants suïcides frustrats no han tingut posteriorment una vida feliç i s'han penedit d'un acte fruit d'una desesperació passatgera? Ha de merèixer el nostre respecte aquella persona que després d'una meditació serena arriba al desig de posar fi a la seva vida; caldria no penalitzar l'acte de donar-li suport o d'ajudar-la si fos necessari, sempre que es complissin les mesures que la mateixa llei de despenalització establís.

És tan respectable el desig de viure –encara que sigui en unes condicions que per a d'altres es fan insuportables– com el desig de morir. El cas de Ramón Sampedro va resultar xocant per altres tetraplègics perquè algunes de les seves reflexions ferien en el més profund algunes sensibilitats de persones amb altres creences sobre la vida, o simplement aquells que volen viure malgrat tot. No es pot dir mai, generalitzant, que la vida d'un tetraplègic no té sentit. I tant que en té per aquell o aquella que li'n dóna! ¿Quantes persones amb un grau de més o menys dependència no irradien felicitat a tothom qui les envolta? A la pel·lícula *Mar adentro*, en dues ocasions –una només de començar– es fa dir a Ramón Sampedro paraules de comprensió i de llibertat per a aquelles persones que, estant com ell, opten per viure. Com totes les pel·lícules, tendeix a la idealització, i en la realitat no vaig saber trobar expressions d'igual sensibilitat. En tot cas, va ser un error per part de Sampedro, però per res treu el dret de demanar assistència per posar fi a la seva vida, que trobava sense sentit, tot i que tantes persones el desitjàvem viu per poder-nos transmetre tanta humanitat i saviesa.

Sempre ens quedaran les paraules sàvies de Tomàs d'Aquino: «La llei humana no pot prohibir tot el que és contrari a la moral, sinó que fa prou de prohibir el que destrueix la convivència social» (S.T., II-II, 9.77). També ens va ensenyar que la llei és l'ordenació de la raó i no la voluntat irracional del príncep. Hi ha cultures que no veuen malament que es pugui elegir el moment de morir. Els qui heu vist la pel·lícula *Los dientes del diablo* heu tingut l'oportunitat d'observar el costum dels esquimals; un cop arribats a la vellesa, quan constitueixen una càrrega en un medi absolutament hostil, es lliuren a la mort. Habitualment, en la nostra cultura, el suïcidi ha estat mal admès perquè la moral religiosa proclama que decidir l'hora de la mort correspon a Déu.

Voluntats anticipades o testament vital

Hi ha qui és partidari de deixar-ho tot molt ben lligat abans de morir, fins el darrer detall, no solament les disposicions de les darreres voluntats sobre el futur dels seus béns, sinó les condicions per a les exèquies. Recomano que quan això passi sigui de comú acord amb els hereus que hauran de realitzar les gestions. Facilitar la tasca a aquells que sabem que tindran la responsabilitat de dur-la a terme és un senyal d'inequívoca saviesa. En canvi, ben al contrari, hi ha qui no indica res i ho confia tot a l'arbitri dels que queden. El que és preferible, sempre que sigui possible, és evitar els casos extrems: ni deixar-ho massa predeterminat ni no haver-ne parlat gens. Algunes últimes voluntats són difícils d'acomplir, d'altres resulten absurdes o poden fer quedar en ridícul aquells que les han d'executar. Hi ha últimes voluntats, finalment, que per fortuna no s'han tingut en compte perquè són un despropòsit. Per exemple, Manuel de Falla va disposar que no es guardés la partitura *El sombrero de tres picos*. Les disposicions forassenyades tenen moltes probabilitats de no dur-se a terme; els criteris sensats i parlats, en canvi, són la millor garantia de rigorós compliment.

Els que queden i tenen la responsabilitat d'administrar certs tràmits resten molt més tranquils si abans han rebut indicacions sobre la voluntat de celebrar un cerimonial de funeral civil o religió, sobre el desig de ser incinerat, la preferència de ser enterrat junt amb uns o altres familiars, etc. En fi, val la pena fer servir el sentit comú i disposar-ho tot sense esperar el darrer moment perquè no sabem en quines facultats psíquiques i físiques ens trobarem. Per deixar aquest delicat assumpte prou bé, el millor és utilitzar la via del document. A continuació, faig uns breus comentaris a possibles disposicions molt útils.

El 29 de desembre de l'any 2000 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 21/2000 (modificada parcialment pel Decret legislatiu 3/2010), sobre el dret d'informació, la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica. No és una llei expressa per regular el testament vital, però té un capítol dedicat a les voluntats anticipades. És una disposició que constitueix la millor prova sobre si cal acudir a un tribunal perquè aquella persona que la signa expressa de manera clara i específica davant d'un notari o notària (no calen testimonis) o de tres testimonis (dos d'aquests testimonis no poden ser familiars de primer o segon grau, ni estar vinculats per relacions patrimonials amb l'atorgador del document), quines són les atencions mèdiques que desitja rebre o no rebre en el cas que pateixi una malaltia irreversible o terminal si aleshores l'estat de salut li impedeix expressar-se. El més desitjable seria que tothom disposés d'un testament vital.

El mateix document pot incloure el nom i les dades personals d'una persona representant i d'una de suplent, que tindran cura de defensar les darreres voluntats de la persona interessada. En el document queden detallades les mesures que es disposen per evitar patiments i l'allargament no desitjat de la vida. Cada persona és lliure de personalitzar aquestes mesures i pot escollir no fer-hi constar o ratllar aquells apartats amb els quals no està d'acord. En el mateix document, quan sigui el cas, es pot disposar el desig de donació dels òrgans per a trasplantaments, tractaments, investigació o ensenyament. Una darrera disposició recomanable és deixar clara la preferència d'incineració quan així sigui.

Voluntats anticipades/testament vital, donació d'òrgans i manifestació anticipada de voler ser incinerat són tres disposicions que poden anar juntes o per separat, independents l'una de les altres i sempre adaptables al desig de la persona que signa el document. Hi ha ajuntaments que proporcionen els fulls corresponents a les tres fórmules de disposició de voluntats en cas d'impediments greus o de mort. A més d'aquestes disposicions, un document que reculli les voluntats anticipades o testament vital d'una persona pot recollir altres punts d'interès com, per exemple, la manera com desitja que siguin celebrades les exèquies: textos per llegir, músiques, inscripció a la làpida, etc. Recordeu, però, el que ja he comentat: un excés de casuística pot generar incomoditat a qui ha de complir les darreres voluntats.

És del tot aconsellable que la persona elegida com a representant tingui una còpia d'aquest document, però també seria bo que la tinguessin altres persones de confiança, el metge o metgessa de capçalera que la incorpori a la història clínica, etc. Ha d'ésser un document fàcil de localitzar si una malaltia sobtada o un accident impedissin a l'interessat o la interessada expressar-se. Cal tenir en compte que és un document factible d'anul·lar sempre que la persona declarant canviï d'opinió.

Com que és un document prou rellevant, és convenient que vagi precedit d'una reflexió sense pressa i que tingui l'assessorament del metge o metgessa de capçalera. La Generalitat de Catalunya n'oferix un model, que trobareu copiat a continuació perquè encara és massa desconegut. Alguns ajuntaments s'ocupen de tramitar-lo al Registre pertinent.

MODEL DE VOLUNTATS ANTICIPADES O TESTAMENT VITAL

Jo,, major d'edat, amb el DNI núm. i amb domicili a al carrer, núm. i amb el telèfon amb capacitat per prendre una decisió de manera lliure i amb la informació suficient que m'ha permès reflexionar,

Expresso les instruccions que vull que es tinguin en compte sobre la meva atenció sanitària quan em trobi en una situació en què, per diferents circumstàncies derivades del meu estat físic i/o psíquic, no pugui expressar la meva voluntat.

I. Criteris que desitjo que es tinguin en compte

Per al meu projecte vital la qualitat de vida és un aspecte molt important, i aquesta qualitat de vida la relaciono amb uns supòsits que, a tall d'exemple, podrien ser els següents:

- La possibilitat de comunicar-me de qualsevol manera i relacionar-me amb altres persones.
- El fet de no patir dolor important, ja sigui físic o psíquic.
- La possibilitat de mantenir una independència funcional suficient que em permeti ser autònom/a per a les activitats pròpies de la vida diària.
- No prolongar la vida per si mateixa si no es donen els mínims que resulten dels apartats precedents quan la situació és irreversible.
-
- En cas de dubte en la interpretació d'aquest document, vull que es tingui en compte l'opinió del meu representant.

II. Situacions sanitàries

Vull que es respectin de forma genèrica els principis esmentats en l'apartat anterior, i en situacions mèdiques com les que s'especifiquen a continuació, entre d'altres:

- Malaltia irreversible que ha de conduir inevitablement en un termini breu a la meua mort.
 - Estat vegetatiu crònic.
 - Estat avançat de la malaltia de pronòstic fatal.
 - Estat de demència greu.
-

III. Instruccions sobre les actuacions sanitàries

El que s'ha assenyalat anteriorment, d'acord amb els criteris i les situacions sanitàries específiques, implica prendre decisions com les següents:

- No prolongar inútilment de manera artificial la meua vida, per exemple, mitjançant tècniques de suport vital: ventilació mecànica, diàlisi, reanimació cardiopulmonar, fluids intravenosos, fàrmacs o alimentació artificial.
 - Que se'm subministrin els fàrmacs necessaris per pal·liar al màxim el malestar, el patiment psíquic i dolor físic que m'ocasiona la meua malaltia.
 - Que, sense perjudici de la decisió que prenguin, se'm garanteixi l'assistència necessària per procurar-me una mort digna.
 - No rebre tractaments de suport i teràpies no contrastades que no demostrin efectivitat o que siguin fútils en el propòsit de prolongar la meua vida.
 - Si estigués embarassada i ocorregués alguna de les situacions descrites en l'apartat II, vull que la validesa d'aquest document quedi en suspens fins després del part, sempre que això no afecti negativament el fetus.
-

Igualment manifesto:

- El meu desig de fer donació dels meus òrgans per a trasplantaments, tractaments, investigació o ensenyament.
- La meua voluntat de ser incinerat o incinerada.

IV. Representant

D'acord amb l'article 8 de la Llei 21/2000, designo com a representant meu, perquè actuï com a interlocutor vàlid i necessari amb el metge o l'equip sanitari que m'atendrà, en el cas de trobar-me en una situació en què no pugui expressar la meua voluntat:

Nom i cognoms: amb
DNI núm., amb domicili al carrer
..... núm., població i amb
el telèfon

En conseqüència, autoritzo el meu representant perquè prengui decisions respecte a la meua salut en el cas que jo no pugui per mi mateix/a, sempre que no es contradiguin amb cap de les voluntats anticipades que consten en aquest document.

Limitacions específiques:

.....
.....

Data

Signatura del o de la representant

Representant alternatiu o substitut

Nom i cognoms: amb
DNI núm., amb domicili al carrer
..... núm., població i amb
el telèfon

Data

Signatura de la representació alternativa

Signatura del o de l'atorgant

Lloc i data

V. Declaració dels testimonis

Els sotassignats, majors d'edat, declarem que la persona que signa aquest document de voluntats anticipades ho ha fet plenament conscient, sense que haguem pogut apreciar cap tipus de coacció en la seva decisió.

Així mateix, els sotassignats, com a testimonis primer i segon, declarem no mantenir cap tipus de vincle familiar o patrimonial amb la persona que signa aquest document.

TESTIMONI PRIMER

Nom i cognoms..... DNI
adreça
telèfon
data

Signatura del primer o primera testimoni

TESTIMONI SEGON

Nom i cognoms..... DNI
adreça
telèfon
data

Signatura del segon o segona testimoni

TESTIMONI TERCER

Nom i cognoms..... DNI
adreça
telèfon
data

Signatura del tercer o tercera testimoni

VI. Revocació

Jo,....., major d'edat, amb el DNI núm., amb capacitat per prendre una decisió de manera lliure i amb la informació suficient que m'ha permès reflexionar, deixo sense efecte el document de voluntats anticipades signat en data ...

Signatura del o de l'atorgant

Lloc i data

Si és bo parlar de les disposicions de la mort i de l'enterrament, també ho és deixar ben resolta l'herència material. ¿Què ho fa que tantes persones intel·ligents l'esguerren en aquest punt? És natural que faci una certa ànsia afrontar aquest pas, però ¿quantes morts prematures, i a vegades sense ser-ho, no han deixat un embolic enorme que ha acabat enemistant familiars quan tot era perfectament evitable? ¿No es resoldria molt millor la situació si se'n parlés desapassionadament i s'intentés arribar a acords quan el titular dels béns és viu i es pot convertir en immillorable àrbitre davant dels hereus? El testament notarial és encertat fer-lo quan s'és jove i es pot modificar tantes vegades com cal. Hi ha poca gent que inclogui en el seu testament una part destinada a expressar sentiments i consells per als qui queden; si aquesta possibilitat es generalitzés, ens humanitzaria i ajudaria a observar que la millor herència és la immaterial.

Podem morir en pau també significa haver deixat en ordre totes aquestes qüestions, algunes de burocràtiques, d'altres de sentimentals, d'altres de reconciliació, etc. No ens és possible tornar enre i corregir escenes que no ens agraden de la nostra vida, però tenim oportunitat de reconciliar-nos amb nosaltres mateixos admetent-nos les imperfeccions com un senyal d'humilitat i reconciliant-nos amb aquells i aquelles amb qui sigui pel motiu que sigui, no hi estem en pau. Morir en pau és això.

La cerimònia d'enterrament

Malgrat els nous sistemes laborals, molt poc flexibles i amb horaris sense consideració per realitzar gestions privades, el costum d'assistir a comiats de familiars i amics es manté. També els que queden senten un desig de reconciliació i de dir adéu; més que un adéu constitueix una abraçada amorosa i fraternal. Sempre dic que una de les coses que lamento profundament és no tenir l'oportunitat d'assistir al meu propi enterrament. Ben segur que podria comprovar com les meves

evidents limitacions reben una comprensió sorprenent. És ben sabut que quan un ha mort es fan tot tipus de comentaris favorables que de viu se li van escatimar. ¿I si féssim l'esforç de comunicar-nos aquests comentaris en vida? ¿No seria molt millor per reforçar amistats? Som avars a l'hora de lloar sincerament les qualitats de les nostres amistats i de les persones conegudes. Estem sempre més ben disposats a les crítiques negatives plenes sovint d'incomprensió i som incapaços de sospesar els atenuants. Precisament una de les característiques que defineix el veritable amic o amiga és que sempre justifica les nostres limitacions i atzagaiades.

Les cerimònies d'enterrament han esdevingut cada vegada més breus. No fa gaires anys el dol es reunia a casa de la persona finada i es formava una llarga processó fins a l'església i d'allà al cementiri.

Tal com he dit comentant les cerimònies d'acollida i de casament, la d'enterrament civil tampoc ha de ser forçosament incompatible amb una posterior celebració religiosa. A més, potser seria el més recomanable en els enterraments de creients. Quan assistim a un enterrament religiós resulta un xic estrany trobar-se celebrant un ritual que, potser, ni el difunt ni els familiars més directes practiquen. L'ambient que es respira en un funeral catòlic sol ser artificial, encara que el difunt i la seva família siguin practicants. Als assistents, majoritàriament no practicants, els costa trobar sentit a enterraments que inclouen la missa de difunts. Hi ha sacerdots que el dia de l'enterrament segueixen el Ritual de les Exèquies, que és prou ric, i fan la missa exequial uns dies després, amb assistència de les persones practicants. En una societat tan plural com la nostra és probable, doncs, que en un futur proper els enterraments civils siguin l'opció de moltes persones i que les que ho desitgin celebrin un funeral religiós posteriorment.

Alguns ajuntaments disposen d'ordenances dels serveis funeraris per desenvolupar la Llei del Parlament 2/1997, de 3 d'agost (modificada parcialment pel Decret legislatiu 3/2010), sobre serveis funeraris i així poden garantir el desenvolupament correcte dels enterraments. Hi ha ajuntaments que s'han pres l'assumpte amb molta responsabilitat i han fet un pas més: han establert un

protocol especial per a les cerimònies de funerals civils. Reus és un model per seguir; els treballadors de l'empresa municipal encarregada dels serveis funeraris varen realitzar un curs de vint-i-cinc hores de durada, impartit per professors de la Universitat Rovira i Virgili, per esdevenir uns bons mestres de cerimònies. Els resultats són molt satisfactoris i esperançadors.

A més dels locals de les funeràries (sovint adaptats per celebrar-hi cerimonial civil o religiós), seria convenient que els ajuntaments disposessin d'un local prou ampli i digne per a les cerimònies de comiat. Encara ara, moltes persones que desitgen un cerimonial civil per a un funeral han d'improvisar perquè ningú els facilita alternatives a l'enterrament catòlic. Els enterraments civils difícilment superen el 5% del total, i això sol, tenint en compte els percentatges elevats de casaments civils, fa pensar que cal preparar-se per aconseguir un cerimonial d'exèquies ben exercit.

A diferència d'una cerimònia de casament, que té efectes jurídics, una d'enterrament no té cap part estrictament obligatòria per ser vàlida. És del tot aconsellable que s'estableixin protocols de la cerimònia que emmarquin convenientment els passos mínims, però el millor és parlar-ne amb els familiars i acordar com es desenvoluparà la cerimònia. Seria molt poc assenyat deixar que la improvisació fos la que determinés el desenvolupament d'un acte que moltes vegades té una càrrega afectiva i emocional que podria portar a situacions tenses i inconvenients. A partir d'un esquema, la persona que tindrà la responsabilitat de presidir la cerimònia ha de saber en tot moment què passarà, qui parlarà, quina música és l'elegida, etc.

Passos possibles per a un acte de comiat:

- Salutació
- Lectura
- Semblança del difunt o difunta
- Lectura
- Comiat
- Al cementiri

DETALL D'UNA CERIMÒNIA D'ENTERRAMENT

~ Música ~

La música pot començar abans de l'entrada dels familiars i amics a la sala de cerimònies.

● Salutació

Quan tothom és al seu lloc, qui presideix la cerimònia pot dirigir unes paraules que van molt més enllà d'una benvinguda als presents. En aquests moments tothom accepta bé sentir un parlament de consol, que, a més, ajudi a donar sentit a la vida encara que aquesta acabi en la mort. Parlar sobre l'interès de la vida, l'essencial d'una existència, allò de més valuós que heretem de la persona que la mort ens acaba de prendre, el compromís per seguir el mestratge de qui ens deixa, etc. Les al·locucions poden ser bastant diferents segons l'edat del difunt, la seva família i els seus amics i, naturalment, segons la persona encarregada de transmetre aquestes reflexions. Les paraules que es diuen en un funeral han de ser sempre molt mesurades i per aquesta raó és en la circumstància que més justificació té que es llegeixi un text escrit.

~ Música ~

● Lectura

Recomanaria que aquí un familiar o amic fes una lectura d'un dels escrits que es proposen al final d'aquest capítol o d'altres de semblants que agradessin al difunt o a la família i amics. Si no hi ha ningú decidit a llegir, la lectura anirà a càrrec de la persona que presideix la cerimònia.

~ Música ~

- **Semblança del difunt o difunta**

Una aproximació de record de la persona que ens ha deixat és totalment escaient perquè és el moment de la cerimònia que pot quedar més personalitzat. El millor és que la faci un familiar o amic. Si no pot ser, s'han de donar les dades a la persona que exerceix de mestre de cerimònies perquè sigui ella qui ho participi.

~ Música ~

- **Lectura**

Lectura d'un segon escrit. Hi ha tantes lectures adequades per fer, que no hem d'escatimar els pocs minuts que es tarda a escoltar paraules que ens reconcilien, que ens fan bé i que homenatgen la persona difunta. Si elegim realitzar una lectura abans de la semblança de la persona que ens ha deixat i una altra després, enriquirem enormement la cerimònia perquè escoltarem dos textos que poden ser ben diferents l'un de l'altre i hi haurà més participació de lectors.

~ Moment de silenci ~

El mestre de cerimònies pot convidar a fer uns moments de silenci per recordar tot el bo del difunt, per impregnar-nos de les seves millors qualitats.

- **Comiat**

Passats aquests instants de recolliment, el silenci serà trencat per unes paraules de comiat que poden anar a càrrec de la persona encarregada de dirigir la cerimònia, d'un familiar o amic, o bé hi poden intervenir diverses persones. Si és així –igual que de la resta de la cerimònia–, ha d'haver-se'n parlat abans i conèixer les paraules aproximades que cadascú dirà.

~ Música ~

En acabar, una música posarà fi a la cerimònia.

● Al cementiri

Habitualment els familiars més propers i els amics íntims acompanyen la persona difunta fins al cementiri i allà esperen una llarga estona mentre els paletes obren el nínxol corresponent. Mentrestant, han d'observar com es treuen i es recol·loquen restes de familiars; si el cementiri és vell, sovint el taüt entra amb dificultats. Finalment, els paletes tapien el sepulcre. Són moments tensos i enutjosos i per això la cerimònia de comiat hauria de continuar i omplir de significat aquests darrers moments, ara generalment nefastos.

Potser seria bo que el grup es mantingués a una distància prudencial d'on estan treballant els paletes i es llegís un poema, un escrit del mateix difunt, o potser el més encertat, tenint en compte que queda el cercle més íntim, seria que alguns dels presents expliquessin la relació que han tingut amb el difunt, el vessant més humà i, per què no, la part més humorística que ajudi a treure la tensió. Cadascú és com és, però prefereixo que el meu comiat no sigui gens trist, ans al contrari, que es converteixi en una festa (i ara no vull incomplir el que recomanava abans: no disposar tots els detalls per després de la mort; els que queden són els que tenen la paraula, i si els ve de gust plorar que plorin). He tingut el goig d'haver gaudit d'una vida afortunada, privilegiada, raonablement feliç i amb moments tan meravellosos que per si sols justifiquen una existència. Una vida qualsevol ofereix un ventall de fets que es prestin a l'humor i així ho deixo disposat: que s'ho passin bé explicant les mil i una situacions en què he quedat en ridícul, les despistades sensorials, les confusions i les casualitats còmiques. Desitjo que riguin

explicant anècdotes i acudits dels quals he estat protagonista involuntari. I vosaltres, no?

Evidentment no és el mateix l'enterrament d'una persona que ja ha complert el seu cicle vital que el d'una persona jove. Potser, en aquest darrer cas, són els amics i amigues els que han d'apostar fort per recordar aquesta faceta més íntima. Sigui com sigui, queda el record de qui acomiadem i aquests darrers moments són ideals per recollir el seu testament, el millor del difunt o difunta, i així fer-nos nostra la seva herència. Quan el paleta està a punt de tancar el nínxol, es pot fer com en els enterraments a terra: tirar-hi una flor o flors com a símbol i quan hi ha posat els maons, en els casos que no hi hagi encara la làpida enllestida, algú pot escriure el seu nom en el nínxol per evitar un sol moment d'anonimat. El nom a les làpides dels sepulcres ens identifica i permet a les persones que visiten el cementiri recordar. Cercar símbols que coronin bé la cerimònia és el més encertat, perquè hem d'evitar que el paleta es converteixi en oficiant involuntari d'un cerimonial desafortunat.

Les exèquies

Selecció de textos

■ PAPERS INÈDITS D'X. X. X.

No em deixes mai, pensament de la Mort,
car jo no vull que em sorprenga afaitant-me
o bé intentant resoldre un crucigrama.

No em deixes mai, pensament de la Mort,
car dec sortir a rebre-la a l'escala,
dir-li ¿què tal? i oferir-li la casa.

No em deixes mai, pensament de la Mort,
car he nascut per a morir només
i jo no vull perdre'm aqueix instant.

No em deixes mai, pensament de la Mort,
car em sostens llargament expectant
arran dels blats i el vol de les aloses.

No em deixes mai, pensament de la Mort,
que em tens tibant el cordell de la vida
fent-me servei sereníssim de plom.

No em deixes mai, pensament de la Mort.

No em deixes mai.

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

▣ BLUES FUNERAL

Fora tots els rellotges i el telèfon odiós,
doneu, perquè no bordi, un os sucós al gos,
tanqueu tots els pianos i, amb els timbals somorts,
traieu el taüt fora, que vinguin ploramorts.

Que els avions voltegin pel cel gemegant fort,
que hi guixin un missatge: El Meu Amor És Mort.
Que portin els coloms llaçades de crespó
i els guàrdies de tràfic guants negres de cotó.

Em va ser Nord i Sud i Llevant i Ponent,
la setmana de feina i el diumenge indolent,
migdia i mitjanit, la parla i la cançó,
jo em creia que l'amor durava sempre: no.

No em vingueu amb estrelles, no en deixeu cap ni una;
desmantelleu el sol i empaqueteu la lluna;
buideu els oceans, talleu el bosc arran,
perquè res ja des d'ara no podrà fer-se gran.

WYSTAN HUGH AUDEN
(Traducció de Narcís Comadira)

▣ EPITAFI

De tu res més que una mirada tendra
sobre el que he estat no vull, ni cap recança:
pensa'm mudat, del no res de la cendra,
en himne etern i oblidat de lloança.

NARCÍS COMADIRA

☒ Sóc aquell curs de sorra que llisca
entre el palet i la duna
la pluja d'estiu plou sobre la meva vida
sobre la meva vida que em fuig em persegueix
i acabarà el dia del seu començament.

Estimat instant et veig
en aquesta cortina de bruma que recula
on ja no hauré de trepitjar aquests llargs llindars movedissos
i viuré el temps d'una porta
que s'obre i es torna a tancar.

SAMUEL BECKETT
(Traducció de Maria del Mar Díaz i Amat)

☒ CASCADES DE RECORDS

Cascades de records
inconnexos;
cabellera del temps
escarpida;
veu de l'amic absent
enyorada;
espais immensos d'ombra.

PILAR CABOT

▣ THÀNATOS

Quan vinguis, et rebria
millor des de la cendra
d'un vell foc? O t'espero
amb el salvatge xisclé
del vent entre les canyes
o amb la cançó profunda,
monòtona, tranquil·la,
tan dolça, sempre nova,
del somni de la mar?
O potser m'has de prendre
de cop, enllà de buides
estances, entre blanques
parets que varen veure
com els meus morts et feien
acatament: glaçades
presons on deslliuraves
el desig d'altres vides
orbes, com jo, de Déu.
Quan arribis, si et sento,
hauré de saludar-te
amb un gran crit. Car moro
sense cap saviesa,
però molt ric de passos
de perdut vianant.

SALVADOR ESPRIU

▣ I arribaria l' hora més tranquil·la
que amb el màgic tresor d'un pols d'oblit
la son passa les portes de la vila
per cloure les parpelles amb el dit.

CARLES FAGES DE CLIMENT

▣ SÉ UN POBLE LLUNY DE PROVENÇA

A Concepció Martí

Sé un poble lluny de Provença
Blanc de pètals de matí,
No hi ha torres de defensa
Ni contrades de remença
Sense casa ni molí.
Ni enyorança, ni temença,
Ni l'ocell en roc marí:
La vinya pertot s'agença
I en ermots en defallença
Creix el blat d'etern nodrir.
Tot és llum a l' hora tensa
Amb frescors de monestir;
Per una Alta Complaença
El sol hi lleva semença
En rostolls de bon seguir.
Tot és do, tot recompensa
I l'Extrema Coneixença
Per qui en sap trobar el camí;
A l'Alba de la Naixença
Tu i jo hi voldríem morir.

JOSEP VICENÇ FOIX

▣ Com una branca d'heura delicada
que ofega l'om tan fort i tan altiu,
com una copa d'or sempre celada
en la vitrina i que del temps es riu,

així ets tu, breu cançó de la Mort dolça:
Estens les teves fulles cap al sol,
vidre vivaç i etern que al mar s'espolsa,
ombra buida de somnis, fals consol.

Si algú vetlla, l'adorms amb la remor
de la mar furient, sense el dolor
del viure que s'esmuny amb passa mansa.

Tens el posat d'una dona innocent.
Sento que véns: la música s'atansa
i sé què em diràs amb aire indulgent.

M. ROSA FONT I MASSOT

▣ VEURE LA PRÒPIA FI
no pas com una interrupció
forçosa,
sinó com una conclusió
lògica.

Cal plantejar-s'ho
com a objecte i procedir
a una preparació
no tan sols en la ment
sinó amb els actes.

I no deixar de contemplar
el món amb meravella,
amb una enriquidora
i constant estranyesa,
com enterrant tresors
que trobarà algú altre.

És realment possible?
No és demanar massa?

FELIU FORMOSA

■ EN LA MORT DE MELCIOR FONT

Ara ja sé quins àngels eren
els que volaven vora teu.
Rera un vel impassible
llengotejava, breu, el foc
amb una lluïssor de bandera secreta.

I el dolç coral de Bach,
trenant-se i destrenant-se,
obria un món a part
i ens feia batre el cor fins a les llàgrimes.

No, no era pas el plec
d'aquella música pregona:
àngels volaven vora teu.
Ara ja sé quins àngels eren.

A fora, fred i vent
arrasaven els ponts, els carrers i les places.
En el febrer glaçat
els ocells van fugir de la teva finestra.

Però cristalls de neu,
espurnes invisibles,
destrals de Sant Marçal,
dansaven per la cambra.

No, no era res d'això,
prou me n'adono:
àngels volaven vora teu.
Ara ja sé quins àngels eren.

TOMÀS GARCÉS

▣ L'ILLA DELS ESTELS

a Josep Mitjà

Quan l'hora és finida
i la vida acabada
quan dels llavis surt
l'última paraula
és després que veig la llum
i estic a punt per l'etern viatge.

La barca a port
les vitualles preparades
amb els meus millors vestits
i les joies més lluents
emprenc un camí sense retorns
amb el cap serè
i tranquil·la la mirada
pujo a la barca
que el vent empeny
a la mercè dels déus
que m'acompanyen.

No sento el pas del temps
ni el dolor de l'enyorança
ni tan sols sento el plor
dels que un dia m'estimaren.

Visc en plenitud aquest moment
res no em fa falta
ja que ben a prop m'esperen
l'Illa dels estels
i un poc de tot
el que he tingut fins ara.

Un llit de fulles de pàmpols
una pedra grisa
el frec de la tramuntana
el cel rogent del capvespre
l'oreig
la bonança
la salabror del mar
i el perfum de la marea baixa.

Quan l'hora és finida
i la vida acabada
manca el vent
i la lluna surt rere una cala.

INÈS GUMÀ

▣ L'ESGOTAMENT

De tota manera,
en aquests temps difícils,
que l'ànima exulta o plora,
que el cor sagna.

Que agonitzo lliure o presoner,
sobreeixit de desesperança
o rossolant cap a la joia,
tot és en va, en va.

Vivíem o moríem
en aquests temps desordenats,
hem oposat resistència a la vida,
però ella ens ha passat per sobre el cos.

SRECKO KOSOVEL
(Traducció de Miquel Desclot)

▣ CANT ESPIRITUAL

Si el món ja és tan formós, Senyor, si es mira
amb la pau vostra a dintre de l'ull nostre,
què més ens podeu dar en una altra vida?

Perxò estic tan gelós dels ulls, i el rostre,
i el cos que m'heu donat, Senyor, i el cor
que s'hi mou sempre... i temo tant la mort!

Amb quins altres sentits me'l fareu veure
aquest cel blau damunt les muntanyes,
i el mar immens, i el sol que pertot brilla?
Deu-me en aquests sentits l'eterna pau
i no voldré més cel que aquest cel blau.

Aquell que en cap moment li digué: «-Atura't»
sinó al mateix que li dugué la mort,
jo no l'entenc, Senyor; jo, que voldria
aturar tants moments de cada dia
per fé'ls eterns a dintre del meu cor!...
O és que aquest «fer etern» és ja la mort?
Més llavors, la vida, què seria?
Fóra l'ombra, només, del temps que passa,
la il·lusió del lluny i del a prop,
i el compte de lo molt, i el poc, i el massa,
enganyador, perquè ja tot ho és tot?

Tant se val! Aquest món, sia com sia,
tan divers, tan extens, tan temporal;
aquesta terra, amb tot lo que s'hi cria,
és ma pàtria, Senyor; i no podria
ésser també una pàtria celestial?
Home só i és humana ma mesura
per tot quant puga creure i esperar:
si ma fe i ma esperança aquí s'atura,
me'n fareu una culpa més enllà?

Més enllà veig el cel i les estrelles,
i encara allí voldria ser-hi hom:
si heu fet les coses a mos ulls tan belles,
si heu fet mos ulls i mos sentits per elles,
per què aclucà'ls cercant un altre *com*?
Si per mi com aquest no n'hi haurà cap!
Ja ho sé que sou, Senyor; pro on sou, qui ho sap?
Tot lo que veig se vos assembla en mi...
Deixeu-me creure, doncs, que sou aquí.
I quan vingui aquella hora de temença
en què s'acluquin aquests ulls humans,
obriu-me'n, Senyor, uns altres de més grans
per contemplar la vostra faç immensa.
Sia'm la mort una major naixença!

JOAN MARAGALL

☒ EN LA MORT D'UN JOVE

Te'n vas anar amb aquell ponent dolcíssim...
Caigueres, lluitador, al marxar a la lluita.
Somreies a la força dels teus muscles
i glaties per guerres i corones,
i tot de cop t'has esllanguit per terra
amb els ulls admirats...
Ai, la Mort, i que n'ets d'embellidora!
Aquell teu primer vel, quan el llançares
damunt de l'hèroe en flor, tots somriguérem
sota els plors estroncats, que una serena
va començar a regnar en el pit i el rostre
del moribund. L'alè anava i venia
suaument emperesit, fins que esperàvem...
I no tornà... Llavors esclataven
més alts els plors al Cel... Ell ja no hi era...
Pro a fora, al camp, era un ponent dolcíssim...

JOAN MARAGALL

▣ MUSEU

Parc enigmàtic de la Ciutadella:
en sortir el sol, un munt de fulles mortes
cremaven sense flama
i, al mig d'un llac, l'estàtua de marbre
d'aquella noia nua reclinada
–el Desconsol– tenia el rostre ocult
entre els seus propis braços. Tu prenies
unes ràpides notes en un bloc
abans d'entrar en el càlid abandó
del museu, a llegir enfront d'un Nonell
vora un radiador, el vell Hekatònim.
Ara demana al déu daurat dels contes
per què no vas sentir mai caminar
davant teu, al parquet, mirant els quadres,
la filla que mai més no tornarà.

JOAN MARGARIT

▣ ÚLTIM TREN

(Crematori de Collserola)

Si veiessis la pluja envernissant
la densitat verd fosc d'aquest jardí.
El teu vagó ara arriba solitari
a la cambra espaiosa, sense adorns,
ni llums encesos, ni mobiliari,
Estació de França de la mort.
No se sent més que la remor suau
del motor que arrossega amb lentitud
aquesta càrrega de la infantesa,
la joventut i els anys perduts i anònims
que no reclamarà mai més ningú,
cap a la boca incandescent del forn
que es reflecteix al finestrал de pluja.
Les llàgrimes adornen aquest lloc
tan lleig com un suburbi, i malgrat tot,
et recupero des d'un matí blau
dessota els plàtans, un hivern llunyà:
amb les mans al darrere i aturat,
mires la multitud entre els quioscos
de la Rambla, com un supervivent
que s'esforcés per identificar
al seu voltant les restes del naufragi.

JOAN MARGARIT

EM DECLARO VENÇUT

Em declaro vençut. Els anys que em resten
els malviuré en somort. Cada matí
esfullaré una rosa –la mateixa–
i amb tinta evanescent escriuré un vers
decadent i enyorós a cada pètal.
Us llege la meva ombra en testament:
és el que tinc més perdurable i sòlid,
i els quatre pams de món sense neguit
que invento cada dia amb la mirada.
Quan em mori, caveu un clot profund
i enterreu-m'hi dempeus, cara a migdia,
que el sol, quan surt, m'encengui el fons dels ulls.
Així la gent que em vegi exclamarà:
–Mireu: un mort amb la mirada viva.

MIQUEL MARTÍ I POL

A PLENITUD

I si de sobte algú tanca la porta
i tot és trist i hostil, què podem fer
sinó esperar en silenci que la vida
reprengui el curs de sempre, poderosa,
i ens alliberi d'aquell fosc domini?
És en la mort on aprenem de viure,
bevent-ne el licor fort a glops lentíssims,
sentint que ens incendia les entranyes
mentre ens revela tota la bellesa
d'aquell restar contra tots els designis.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ LLETRA A DOLORS

Em costa imaginar-te absent per sempre.
Tants de records de tu se m'acumulen
que ni deixen espai a la tristesa
i et visc intensament sense tenir-te.
No vull parlar-te amb veu melangiosa,
la teva mort no em crema les entranyes,
ni m'angoixa, ni em lleva el goig de viure;
em dol saber que no podrem partir-nos
mai més el pa, ni fer-nos companyia;
però d'aquest dolor en trec la força
per escriure aquests mots i recordar-te.
Més tenaçment que mai, m'esforço a créixer
sabent que tu creixes amb mi: projectes,
il·lusions, desigs, prenen volada
per tu i amb tu, per molt distants que et siguin,
i amb tu i per tu somio d'acomplir-los.
Te'm fas present en les petites coses
i és en elles que et penso i que t'evoco,
segur com mai que l'única esperança
de sobreviure és estimar amb prou força
per convertir tot el que fem en vida
i acréixer l'esperança i la bellesa.

Tu ja no hi ets i floriran les roses,
maduraran els blats i el vent tal volta
desvetllarà secretes melodies;
tu ja no hi ets i el temps ara em transcorre
entre el record de tu, que m'acompanyes,
i aquell esforç, que prou que coneixies,
de persistir quan res no ens és propici.

Des d'aquests mots molt tendrament et penso
mentre la tarda suaument declina.
Tots els colors proclamen vida nova
i jo la visc, i en tu se'm representa
sorprenentment vibrant i harmoniosa.
No tornaràs mai més, però perdures
en les coses i en mi de tal manera
que em costa imaginar-te absent per sempre.

MIQUEL MARTÍ I POL

☒ Potser ja seré lluny, però el camí
no voldria oblidar-lo perquè sempre
sigui benigne i fàcil el retorn.
Tancant els ulls veuré de nou la casa
i l'heura i el xiprer quan, a sol post,
fa de bon seure sota l'olivera;
tancant els ulls i obrint el sentiment,
com un vent molt suau, ens unirà
en una sorprenent esgarrifança.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ UN DIA SERÉ MORT

Un dia seré mort
i encara serà tarda
en la pau dels camins,
en els sembrats verdíssims,
en els ocells i en l'aire
quietament amic,
i en el pas d'aquells homes
que desconec i estimo.
Un dia seré mort
i encara serà tarda
en els ulls de la dona
que s'apropa i em besa,
en la música antiga
de qualsevol tonada,
o encara en un objecte,
el més íntim i clar,
o potser en els meus versos.
Digueu-me quin prodigi
fa la tarda tan dolça
i tan intensa alhora,
i a quin prat o quin núvol
he d'adscriure el meu goig;
perquè em sé perdurable
en les coses que em volten,
i sé que algú, en el temps,
servarà el meu record.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ ESTENC LA MÀ

Estenc la mà i no hi ets.

Però el misteri
d'aquesta teva absència se'm revela
més dòcilment i tot del que pensava.

No tornaràs mai més, però en les coses
i en mi mateix hi hauràs deixat l'empremta
de la vida que visc, no solitari
sinó amb el món i tu per companyia,
ple de tu fins i tot quan no et recordo
i amb la mirada clara dels qui estimen
sense esperar cap llei de recompensa.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ POETA MORT

M. T.

Sempre darrera
els ocells invisibles
de l'esperança,
¿fins on ha anat aquesta
vegada, que no torna?

CARLES RIBA

▣ SONET ESCRIT DE CARA A LA MORT

En els cercles concèntrics del teu iris,
com en l'aigua agitada per un roc,
jo veig la meva imatge entre deliris,
segur només d'haver arribat enlloc.

La diminuta arena dels martiris
i les pedres brillants de gebre i foc
encenen les ciutats de cementiris
que habiten les fondàries d'aquest lloc.

El dia que es farà l'aigua quieta
i el teu ull serà net com un espill
contemplaré la meva faç perfecta.

I després del moment del gran perill,
amb la boca negada, i capgirat,
vindré a raure al teu fons d'eternitat.

JOSEP PALAU I FABRE

PREVISIÓ

«*Tan transparent és viure com morir*»
CARNER

Quan m'encarcarí els membres l'aspra fredor de viure
i de tristesa inútil em sàpiga vençut
absort en el més lent silenci, decebut,
esperaré la mort amb estrefet somriure.

Quan s'aproximarà no intentaré reviure
ni fugiré per por de recaure retut
i sentir-me de nou a poc a poc prescriure,
ans el tast m'atraurà d'un plaer inconegut:

Quan d'esma i per descans reposarà adormida
besaré tendrament el seu cos ajagut,
l'abraçaré amb ardits d'atleta dissolut.

Quan del combat convuls restarà embadalida,
privilegis secrets pregaré amb delectança.
Viuré sols amb la mort potser sense recança.

JOAN MARIA PUIGVERT

SENYOR, DÓNA A CAD'U...

Senyor, dóna a cad'u la seva pròpia mort,
el morir que prové d'aquella vida
on ell tingué sentit, amor, fretura.

Car no som més que l'escorça i la fulla.
La gran mort que en ell porta cadascú
és aquell fruit entorn del qual tot gira.

RAINER MARIA RILKE
(Traducció de Joan Vinyoli)

▣ LA PIETAT DAU MATIN

Destacats dau sen de la nuòch
los mòrts espèran jos tas erbas
embriagats per lo sorne lach
qu'en riu li ven de las ensenhas.

Ni lo pavòt ni los encants
ni mai lo lassitge quand tomba
sus la carn fèra de vint ans
rajan espés coma aquel sòmi.

Los uòls duberts au gorg que los pivéla
sènsa relambi en sa vida an begut
lo lach de gèu que confia un sen d'estèla.

La pietat dau matin as parabandas
los recampava, enclausits e perduts,
entre qu'etèrna anava la nuòch granda.

MAX ROQUETA

EL CEMENTIRI DELS MARINERS

Perquè et resignes, perquè t'adones
del que és el sempre i és el mai més,
jo et vinc a veure moltes estones,
blanc cementiri dels mariners.

Jo et vinc a veure per la drecera,
seguint les vinyes, deixant el port;
i em vivifiques amb la manera
clara i tranquil·la de dir la mort.

La mort, com una gran companyia
neta de tèrbols crits baladriers...
La mort, com feina de cada dia,
mig de tristesa, mig d'alegria...,
blanc cementiri dels mariners!

JOSEP MARIA DE SAGARRA

NOCTURN A CIRENE

HERÒDOT, IV (157)

Joan Margarit

Ens feren travessar de negra nit
regadius i fruiters vora la mar.
Així arribàrem en aquesta terra
que hem de llaurar d'ençà que surt el sol
fins que munta l'oratge del capvespre.
Quan cau la fosca, des de la muralla
penso si aquesta vida que s'esmuny
no ha estat, també, com travessar de nit
un dolç oliverar que hem ignorat.

D. SAM ABRAMS

(Traducció de Francesc Parcerisas)

▣ ROMANÇ

Sense tu ja no tinc veu,
sense tu no tinc mirada.
El meu llavi, l'he perdut
perdent la teva besada.

JORDI SANSANEDAS

▣ CONDOL PER LA MORT DE METRONAX

Llarga és la vida si és plena; com s'omple és atorgant-se l'ànima el seu bé propi i assegurant-se el poder sobre ella mateixa. ¿De què serveixen a aquell tal vuitanta anys passats en la vagància? Aquest no ha viscut, sinó que s'ha atardat en la vida; no ha estat una mort tardana, sinó llarga. Ha viscut vuitanta anys. Caldria saber des de quin dia comptes la seva mort. Aqueix altre ha mort en la flor de l'edat. Però ha complert els deures de bon ciutadà, de bon amic, de bon fill: en cap punt no s'ha emperesit. Per bé que la seva edat sigui incompleta, la seva vida és completa.

LUCI ANNEU SÈNECA

▣ L'ÚLTIMA LLUM

El temps no passa, passen les coses.
Homes, dones, arbres, nens
que s'acosten, s'allunyen i s'obliden,
i ens adonem que tot s'ha esdevingut
semblantment des d'un remot inici.
Però el temps no que no passa;
passen les coses i creix dins nostre el dolor
i nosaltres també passem, i d'altres arriben
que porten la joia i després se l'enduen.
Així passa tot, i la vida i la mort,
i allò que més estimem
(només passa el que s'estima).
Res no passa, doncs, tret de nosaltres,
de tu i de mi que ens fem vells i mandrosos
i voldríem creure que tot segueix igual
però cada dia el cos és més feble,
la memòria més fràgil,
i sembla que tot, inevitablement,
coneix la tardor i el seu últim hivern.
Però no passa res, o gairebé res:
només nosaltres passem
i perduraran, en canvi, les cases,
les cambres on vam despendre tantes hores
llegint i parlant, bevent, rient,
estimant-nos i dormint...

ÀLEX SUSANNA

▣ L'ÚLTIMA VISITA

Àvia, ens has deixat una casa buida,
massa buida per passejar-s'hi impunement
a la recerca d'objectes útils
o simplement bells:
cada cop que n'obrim les portes
grinyolen com mai no ho havien fet,
i de nosaltres s'apodera
un flagrant sentiment d'intrusió...

Llavors sortim al jardí
i tampoc res no ens hi acull:
cap rosa, cap begònia, cap petúnia,
cap olor sobtada ens assalta;
tan sols un escampall de taronges amargues
ens frena el pas
i ens mostra com, amb nosaltres,
moren també la casa i els objectes,
el jardí que amorosament la cenyia...

I així, de tot aquest petit regne
ja només perduren uns pocs objectes
esparsos a la nostra cuina,
al saló, dins algun calaix.
Cada cop que me'ls trobo,
impensadament a les mans,
m'entrebanco en el record
i t'ofreno uns instants de memòria,
de fràgil memòria apesurada,
car res del que ens ha estat arrabassat
no ha mai tornat encara,
i això és dur, molt dur,
i cal acceptar-ho només en silenci,
amb muda indignació.

ÀLEX SUSANNA

☒ AIXÒ ÉS LA JOIA

Això és la joia –ser un ocell, creuar
un cel on la tempesta deixà una pau intensa.
I això és la mort –tancar els ulls, escoltar
el silenci de quan la música comença.

MÀRIUS TORRES

☒ DOLÇ ÀNGEL

Dolç àngel de la Mort, si has de venir, més val
que vinguis ara.
Ara no temo gens el teu bes glacial,
i hi ha una veu que em crida en la tenebra clara
de més enllà del gual.
Dels sofriments passats tinc l'ànima madura
per ben morir.
Tot allò que he estimat únicament perdura
en el meu cor, com una despulla de l'ahir,
freda, de tan pura.
Del llim d'aquesta terra amarada de plors
el meu anheli es desarrela.
Morir deu ésser bell, com lliscar sense esforç
en una nau sense timó, ni rem, ni vela,
ni llast de records!
I tot el meu futur està sembrat de sal!
Tinc peresa de viure demà encara...
Més que el dolor sofert, el dolor que es prepara,
el dolor que m'espera em fa mal...
I gairebé donaria, per morir ara,
–morir per sempre– una ànima immortal.

MÀRIUS TORRES

▣ EL TEMPLE DE LA MORT

Com un poble d'ocells, fills de la llum eterna,
des dels pòrtics del temple d'un déu abandonat,
o cos meu, la meva ànima, sedent de claredat,
guaita enfora, a l'espai on la vida governa,

no pas dins teu, al trist recinte humit i gras
on regna, entre la fosca que glaça les palpebres,
la Mort, la immunda Mort, oferta en els altars
a un culte corromput de runes i tenebres.

La Mort –tots els camins que arriben fins a Déu
passen sota els teus arcs, o portal de misteri–.
Ah, qui pogués morir sense agonia, lleu,
cara a la sola llum, a l'esplendor aeri,

alegre, lliure, net com el vol d'un ocell,
travessant l'arc més alt a frec de capitell!

MÀRIUS TORRES

▣ LA MORT, EN UN MATÍ D'ABRIL

La Mort passava en un matí d'abril. Tan alta
sobre un món desvetllat amb tots els noms florits,
que els núvols s'esfullaven, arran la seva galta,
i als cims nevava la carícia dels seus dits.

Però un fresc perfum de llorer s'elevava
com una veu del món a l'implacable pas.
–Altiva segadora, que per beure'n la saba
segues el camp més fèrtil amb una falç de glaç,

¿de què et val afollar les espigues sens nombre
si et cau una llavor de cada brot que culls?
Quan has passat, el món rebrosta a la teva ombra,
i orenetes vivents s'escapen dels teus ulls!

Orgullosa, ¿no saps que sota el teu caprici
la veu dels moribunds és molt més que un sanglot?
Una vida s'encén a cada sacrifici.
Potser ni tu mateix no pots morir del tot.

MÀRIUS TORRES

PARAULES DE LA MORT

Tu, jove moribund que ara m'has dit Amarga,
amargs són els teus llavis per comprendre el meu gust!
Si em trobessis al fons d'una vida més llarga,
quan em diries Dolça també fóres injust.

El meu sabor és fet de milions de vides
que ha apagat el meu bes, obscur en la fredor:
Astres, ànimes, déus. I ara que ets tu que em crides,
seré un instant amarga de la teva amargor...

Gran ocell de silenci, indiferent i muda
germana de la Nit, sobre la carn vençuda
el meu vol és profund i pà·lid, però breu.

Calmo, amb dits de repòs, la seva última alarma;
però, més que l'angúnia, m'allunya d'aturar-me
la llum d'alba de l'àngel que ve darrera meu.

MÀRIUS TORRES

☒ ROSA

Com si em diguessis
Mentre t'esfulla l'aire:
–Morir és tan fàcil!
I tot en mi et contesta:
–Tan fàcil, a una rosa!

MÀRIUS TORRES

☒ La joia de la vida
no l'han feta per a mi.
Si una veu dolça em crida,
l'altra no puc sentir.

Quan més hi avanço, ella
més dura i greu es fa.
Sempre es fon una estrella
sempre un ocell se'n va.

Camino vers la fossa
que guarda l'amor meu,
me'n separa una llosa
i un temps que serà breu.

La joia de la vida
no l'han feta per a mi.
Si una veu dolça em crida.
una altra em vol ací.

MARIA ÀNGELS VAYREDA TRULLOL

☒ Després que em mori, serà així, la tarda,
blava i encesa, d'un granat intens,
lenta i tranquil·la sobre un mar tan dens
que cap mirada no s'hi enfonsa.
No hauran encès els llums a la muralla
i passarà una noia sense pressa
que no sabrà que em sobrevis.

No sé si enyoraré aquest mur tan aspre,
ara que es fon per mi, sense calor, en silenci,
que fuig sense sentir, sense ser vist
sinó per un poeta que el va escriure
per donar fe del goig d'haver viscut
alguns anys contemplant-lo de passada.

No sé si enyoraré la noia anònima
que veig avui per última vegada
mentre camina pel carrer,
muralla amunt, pensant la vida.

La tarda serà bella com el somni
del cos sobre la pedra.

OLGA XIRINACS

▣ LA MORT

Ni por ni esperança acompanyen
un animal agonitzant;
l'home espera la seva fi
tement-ho i esperant-ho tot;
ha mort moltes vegades,
moltes vegades s'ha aixecat de nou.
Un gran home en el seu orgull,
fent cara als assassins,
llança l'escarni sobre
l'alè que es paralitza;
coneix la mort a fons
—l'home ha creat la mort.

WILLIAM BRITLER YEATS
(Traducció de M. Villangómez Llobet)

☒ BERTUGA

En tu agonía, amor

¡Cuánto le costó a la muerte apagarte los ojos!
Sopló una vez,
dos veces,
tres veces –¡bien lo vi!–
y tus ojos siguieron encendidos.
Alguien dijo:
Ya no tiene ni sol ni sal en las venas
y los ojos no se le apagan.
Yo llegué a pensar que no se apagarían nunca,
que quedarían encendidos
para siempre
como las alas de una mariposa de oro
eternamente abiertas
sobre los despojos de la muerte.
Al fin todo se hundió...
y tu mirada se torció y se deshizo
en un cielo turbio y revuelto...
Y ya no vi más que mis lágrimas.

LEÓN FELIPE

☒ EPITAFIO PARA LA TUMBA DE UN POETA

Toqué la creación con mi frente.
Sentí la creación en mi alma.
Las olas me llamaron a lo hondo.
Y luego se cerraron las aguas.

JOSÉ HIERRO

▣ COMO SE FUE EL MAESTRO

A don Francisco Giner de los Ríos

Como se fue el maestro,
la luz de esta mañana
me dijo: Van tres días
que mi hermano Francisco no trabaja.
¿Murió?... Sólo sabemos
que se nos fue por una senda clara,
diciéndonos: Hacedme
un duelo de labores y esperanzas.
Sed buenos y no más, sed lo que he sido
entre vosotros: alma.
Vivid, la vida sigue,
los muertos mueren y las sombras pasan;
lleva quien deja y vive el que ha vivido.
¡Yunques, sonad; enmudeced, campanas!

ANTONIO MACHADO

▣ COPLAS A LA MUERTE DE DON RODRIGO MANRIQUE

Nuestras vidas son los ríos
que van a dar en la mar,
que es el morir;
allí van los señoríos
derechos a se acabar
y consumir;
allí los ríos caudales,
allí los otros, medianos
y más chicos,
allegados son iguales
los que viven por sus manos
y los ricos.

JORGE MANRIQUE

☒ Si muero sobrevíveme con tanta fuerza pura
que despiertes la furia del pálido y del frío,
de sur a sur levanta tus ojos indelebles,
de sol a sol que suene tu boca de guitarra.

No quiero que vacilen tu risa ni tus pasos,
no quiero que se muera mi herencia de alegría,
no llames a mi pecho, estoy ausente.
Vive en mi ausencia como en una casa.

Es una casa tan grande la ausencia
que pasarás en ella a través de los muros
y colgarás los cuadros en el aire.

Es una casa tan transparente la ausencia
que yo sin vida te veré vivir
y si sufres, mi amor, me moriré otra vez.

PABLO NERUDA

▣ EL VIAJE DEFINITIVO

...Y yo me iré. Y se quedarán los pájaros
cantando;
y se quedará mi huerto, con su verde árbol,
y con su pozo blanco.
Todas las tardes, el cielo será azul y plácido;
y tocarán, como esta tarde están tocando
las campanas del campanario.
Se morirán aquellos que me amaron;
y el pueblo se hará nuevo cada año;
y en el rincón aquel de mi huerto florido y encalado,
mi espíritu errará, nostálgico...
Y yo me iré; y estaré solo, sin hogar, sin árbol
verde, sin pozo blanco,
sin cielo azul y plácido...
Y se quedarán los pájaros cantando.

JUAN RAMÓN JIMÉNEZ

Les exèquies

Músiques apropiades

- ALBINONI, Tomaso: (arr. Giazotto) *Adagio per a corda i orgue*
BACH, Johann Sebastian: *Sarabanda de la Suite núm. 2 en re menor, BWV 1008*
BARBER, Samuel: *Adagio per a corda*
BEETHOVEN, Ludwig van: *Molto adagio del Quartet per a corda núm. 15 en la menor, op. 132*
BEETHOVEN, Ludwig van: *Marxa fúnebre: Adagio assai de la Simfonia núm. 3 en mi bemoll major, op. 55*
BERLIOZ, Hector: *Part final de la Gran missa de morts (Rèquiem)*
BONET, Maria del Mar: *La balanguera* (tradicional)
BRAMHNS, Johannes: *Primer moviment del Rèquiem alemany*
BREL, Jacques: *Ne me quitte pas*
CERVELLÓ, Jordi: *Adagio de Gemini*
CLAPTON, Eric: *Tears in heaven*
CHOPIN, Fryderyk: *Marxa fúnebre de la Sonata en si*
COHEN, Leonard: *In my secret life*
DAVE GRUSIN: *It might be you (T)*
DEBUSSY, Claude: *Syrinx*, per a flauta sola
DUNCAN MCGUILLIVRAY: *Lament for the children*
DVORAK, Antonín: *Largo de la Simfonia núm. 9 «Del Nou Món»*
ELGAR, Edward: *Variacions Enigma, op. 36*
ELTON JOHN: *Candle in the wind*
ELTON JOHN: *Circle of life (T)*
ESPIRITUAL NEGRE: (Adapt. Joan Soler) *La vall del riu vermell*

(T) Indica que són músiques igualment apropiades per a altres cerimònies (acollida, casaments, aniversaris, etc.)

FARRENY, J.: (Harm.) *L'alegre adéu-siau*
 FAURÉ, Gabriel: *In Paradisum* del *Rèquiem*, op. 48
 FAURÉ, Gabriel: *Pie Jesu* del *Rèquiem*, op. 48
 GLUCK, Christoph Willibald: *Què faré sense Euridice?* d'*Orfeo ed Euridice*
 GOUNOD, Charles: *Sanctus* de la *Missa de santa Cecília*
 HAYDN, Joseph: *Sonata VII* de *Les set darreres paraules del nostre redemptor a la creu*
 HORNER, James: *My heart will go on* de la pel·lícula *Titànic* (T)
 IBÁÑEZ, Paco: *Coplas a la muerte de mi padre* (sobre un poema de Jorge Manrique)
 KEITH JARRET: *The Köln concert, part II c* (T)
 LLACH, Lluís: *Itaca* (sobre un poema de Kavafis) (T)
 MAHAVISHNU ORQUESTRA: *A lotus on Irish streams* (T)
 MAHLER, Gustav: *Adagietto* de la *Simfonia núm. 5 en do sostingut menor*
 MENDELSSOHN, Felix: *Andante* del *Concert per a violí en mi menor*, op. 64
 MESSIAEN, Olivier: *Louange à l'éternité de Jesus* del *Quartet per a la fi dels temps*
 MONTLLOR, Ovidi: *Les meves vacances*
 MORRICONE, Ennio: *Brothers* de la pel·lícula *The mission*
 MORRICONE, Ennio: *The Mission* de la pel·lícula *The mission*
 MOZART, Wolfgang Amadeus: *Andante* del *Concert per a piano núm. 21 en do, K 467*
 MOZART, Wolfgang Amadeus: *Lacrimosa* del *Rèquiem en re menor*, K 626
 MYERS CAVATINA: *El caçador de cérvols* (T)
 NELSON RANGELL: versió de *Let it be* (T)
 NIRVANA: *Jesus doesn't want me for a sun beam*
 PINK FLOYD: *Wish you were here*
 QUARANTOTTO, Lucio: *Ha arribat l'hora dels adéus*
 RACHMANINOV, Sergei: *Adagio* de la *Simfonia núm. 2 en mi menor*, op. 13
 RAIMON: *Com una mà*
 RAIMON: *Per ser cantada en la meva nit* (sobre un poema de Salvador Espriu)
 RAIMON: *Petita cançó de la teva mort* (sobre un poema de Salvador Espriu)
 SCHUBERT, Franz: *Sanctus* de la *Missa alemanya, D 872*
 SCHUMANN, Robert: *Adagio* de l'*Adagio i Allegro en la bemoll major*, op. 70
 SHOSTAKOVITX, Dmitri: *Romance* de la pel·lícula *El tábano*
 SIMON AND GARFUNKEL: *The sound of silence*
 STUPENDAMS: *L'alè dels avantpassats* (Ysage Bamwell)
 THE DOORS: *The end*
 THE POLICE: *Roxanne*
 VERDI, Giuseppe: *Va pensiero* de *Nabucco*
 VIVALDI, Antonio: *Largo* del *Concert funebre en si bemoll major, RV 579, Foà 32, cc. 349r-359v*
 WAGNER, Richard: *Preludi* de *Parsifal*
 WEBER, Andrew Lloyd: *Pie Jesu*
 WILLIAMS, John: *La lista de Schindler*

GUIONS MUSICALS

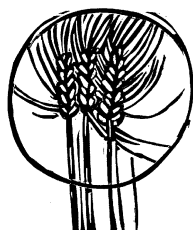
EXEMPLE NÚM. 1

- Entrada:
ALBINONI, Tomaso: (arr. Giazotto) *Adagio per a corda i orgue*
- Entre la salutació i una lectura:
BEETHOVEN, Ludwig van: *Molto adagio* del *Quartet per a corda núm. 15 en La menor, Op. 132*
- Entre una lectura i la semblança del difunt o difunta:
FAURÉ, Gabriel: *In Paradisum* del *Rèquiem, Op. 48*
- Entre la semblança del difunt o difunta i una lectura:
QUARANTOTTO, Lucio: *Ha arribat l'hora dels adeus*
- Sortida:
LLACH, Lluís: *Itaca*

EXEMPLE NÚM. 2

- Entrada:
BARBER, Samuel: *Adagio per a corda*
- Entre la salutació i la lectura:
PINK FLOYD: *Wish you were here*
- Entre una lectura i la semblança del difunt o difunta:
SHOSTAKOVITX, Dmitri: *Romance* de la pel·lícula *El tábano*
- Entre la semblança del difunt o difunta i una lectura
THE DOORS: *The end*
- Sortida:
BONET, Maria del Mar: *La balanguera* (tradicional)

Altres moments d'una vida plena

✂ *Els homes són com els vins: l'edat fa agrejar els dolents i millorar els bons. [CICERÓ]* ✂ *Jo també m'apunto als moments de plenitud efímers, m'apunto a l'escalf del vi que comparteixo amb els amics [...]. M'apunto amb els que hipotequen rendes per un somni de la infantesa... [MONTSERRAT ROIG]* ✂ *Tres cosas hacen a los hombres discretos: letras, edad y camino. [MIGUEL DE CERVANTES]* ✂

Els actes que ens fan persones en societat

Tots naixem i morim, molts ens aparellem o ens casem, però, a més, procurem adornar-nos la vida amb altres moments cabdals. És bo de preparar-los amb cura: aniversaris diversos, comiats de jubilació i homenatges a persones de qui, per una o altra raó, ens sentim deutors per algun tipus de servei o aportació social notable. A aquest tipus d'actes hi dedico unes breus reflexions i textos per utilitzar si ho creieu convenient.

Hi ha gent a qui molesta qualsevol gernació i a l'hora d'una celebració prefereix no sobrepassar el cercle més íntim de familiars i amistats. Però, fins i tot aquests, excepte si pateixen de veritable fòbia social, admeten que part de la seva vida es teixeix amb els altres. Vivim en societat i aquest fet comporta una vida ben diferent de la d'en Robinson Crusoe. *Celebrar* és una paraula bonica perquè té una càrrega positiva, de joia i de festa. *Celebrem* quan estem contents i encara que ni en el millor dels casos és possible estar sempre content, si fem un repàs descobrirem sense dificultat que podríem estar molt més sovint contents del que realment ho estem. Amb la qual cosa vull dir que ens està perfectament permès multiplicar el nostre temps dedicat a les celebracions i a la festa, temps plaent per excel·lència.

Rafael Argullol, en el seu llibre *El caçador d'instantes*, remarca amb raó que anys enters de les nostres vides queden enterrats i oblidats a causa de no haver-los sabut proveir de moments prou màgics, esplèndids i inoblidables. En canvi, sorgeixen a la nostra memòria estones fulgurants; són els moments essencials de la nostra existència, són aquells que podem qualificar com els nostres *moments auris*. Es tracta que, al final de les nostres vides, el plat de la balança amb els nostres instantes esplèndids pesi més que no pas el que conté els moments estèrils.

Algunes celebracions tenen un fonament molt íntim, d'altres demanen la complicitat de diferents persones. Tanmateix, qualsevol celebració és saludable i allarga la vida. El secret és tenir la capacitat d'observació i la voluntat ferma de ser generosos a l'hora de dedicar estones festives a commemorar. Pretextos no en falten si un vol i, amb un xic d'imaginació, és possible intensificar aquests moments bons de la vida. Per exemple, personalment, a partir d'una determinada edat he decidit no limitar-me a celebrar els meus aniversaris..., ara celebro cada mes!, cada 27 de mes sé que haig d'inventar-me una petita celebració. I així ho faig en altres dates que m'evocuen records amb resultats satisfactoris perquè revisc bons moments pretèrits i visc el goig de la celebració present: una vetllada amb amics, el plaer d'una sortida, d'un gelat o d'un bon cafè... No oblidem que la felicitat no ens la vendran pas a tones en un gran hipermercat. S'adquireix a petites dosis i sense defallir en la tasca d'aconseguir els petits plaers que la vida regala a qui no s'oblida de contemplar, de cercar i d'experimentar.

A més, fins i tot hem de saber convertir els mals moments passats en bons moments actuals. Una operació quirúrgica, per exemple, sempre és un mal tràngol, però si és superada satisfactòriament, per què no celebrar-la quan s'esdevé l'aniversari corresponent? Algú em pot retreure que ara m'inclino a favor de la frivolitat de la qual em queixava més amunt. La frivolitat en aquest cas seria condemnar la vida a la grisor més persistent, a l'ensopiment, a la queixa i al retret... La sort o desgràcia ens la fem nosaltres mateixos i massa sovint mirem més la part negativa que la positiva de les situacions que ens toca viure. Estem en la cultura de la queixa i ens queixem de tot: de la calor a l'estiu, de la fred a l'hivern... la qual cosa no fa més que empitjorar la sensació de calor i de fred! Ens queixem de petits entrebancs, però som avars a l'hora de celebrar, d'estar contents i de gaudir dels plaers que la vida ens ofereix a vessar.

Oportunitats d'organitzar celebracions, doncs, en tenim a dojo i no cal recórrer a res postís. Les celebracions, és clar, poden esdevenir frívols, però una celebració en la intimitat de la parella, amb els fills, amb els amics estimats, etc., és intensitat de vida i és

sumar experiències que emplen el plat de la balança que tan bé ens descriu Rafael Argullol. Veurem, tot seguit, alguns dels bons pretextos per celebrar.

A diferència dels apartats sobre l'acollida, el casament i el funeral, per a les celebracions diverses que aquí es detallen no indico cap guió. Cadascú ha de buscar la manera peculiar de celebrar-les, però és convenient dedicar-hi el temps que es requereix per aconseguir uns bons resultats. No és difícil estudiar un guió en què no faltin ni lectures apropiades (en trobareu algunes al final d'aquest capítol i a la bibliografia), ni música (són també escaients totes les més festives pròpies del casament). Si a aquests dos recursos insubstituïbles hi afegim els altres que suggeria en el capítol ASPECTES COMUNS A TOTES LES CERIMÒNIES, la festa no quedarà reduïda a un àpat.

El primer vol solitari

L'educació d'un infant és una tasca tan àrdua i tan costosa que de sempre i a molts llocs s'ha celebrat solemnement –tal com ja he dit a l'apartat, ELS RITUS DE PAS– el trànsit cap al món adult. A les societats modernes també escenifiquem aquest canvi d'estatus, que no sempre coincideix a la mateixa edat ni és tractat igual segons el sexe. A molts països americans, sobretot, quan una noia arriba als quinze anys es presenta en societat i s'organitza una gran festa, solament superada pel matrimoni. Aquest costum de presentar-se en societat també té alguns seguidors a casa nostra, però hi ha poca tradició.

L'adolescència es perllonga, a vegades de manera exagerada, i pot provocar la impaciència dels pares. Els divuit anys, més o menys, a mi em sembla que és una edat apropiada per culminar l'etapa de dependència i crec que una persona a aquesta edat és bo que tingui els criteris prou madurs per volar sola. Tenir criteri vol dir, també, saber que és molt sa demanar opinió a persones de con-

fiança abans d'emprendre determinacions delicades. Alguns pares ho fan al revés: quan els fills són petits els deixen fer el que volen i quan ve el moment de la primera crisi de l'adolescència aleshores els volen tenir del tot collats. L'educació ha d'apuntar, des del primer dia de vida, a aconseguir arribar a aquest moment feliç de donar el passaport del vol lliure, sempre arriscat, però meravellosament bell. ¿Quin regal més fantàstic ens pot oferir la vida que el d'observar que hem educat una persona amb capacitat per valorar la llibertat?

¿Un moment així d'interessant, no s'ha de celebrar? Sempre és bo celebrar-lo si hi ha la sensatesa de fer-ho sense una gran despesa. L'essencial és el final d'un procés educatiu i el fet de tenir una persona orientada al món; els signes externs d'aquesta celebració són més secundaris. *Celebrar* no significa gastar, ni que estigui prohibit fer-ho. Es pot celebrar sempre; en canvi, malgastar, mai.

El final d'un procés educatiu requereix una celebració encertada, que no desmenteixi allò que hem estat fent per arribar a bon port. És perfectament imaginable sortir dels tòpics per organitzar una festa solemne, festiva, divertida, però emotiva i significativa. Les celebracions duren poca estona, però el seu record marca tot el nostre futur.

Els aniversaris

Qui no tingui bona memòria per a les dates es pot proveir d'una agenda que li serveixi de recordatori per celebrar les moltes oportunitats que la vida ens dóna. Celebrar aniversaris ens satisfà a nosaltres mateixos, però ens permet regalar bones estones a altres persones. Recordar-nos dels aniversaris dels familiars, amics i coneguts és la més encertada manera d'indicar-los que estan presents en les nostres vides. Que poques vegades pensem que no hi ha res pitjor que la indiferència!

No fa gaires anys que la nostra societat celebrava les onomàstiques, i l'aniversari de naixement passava desapercebut. Ara és tot el contrari, amb la creixent laïcitat de la societat s'ha imposat la celebració de l'aniversari i, sobretot, quan s'escau un aniversari rodó, especialment els quaranta i els cinquanta, és costum que colles d'amics i amigues el celebrin conjuntament.

Les persones, a partir d'una certa edat, pràcticament cada dia poden recordar un fet ocorregut en anys passats. No sempre el que commemorem és per fer-ne festa i no per això ho passem per alt. Hi ha qui es reuneix anualment al lloc on es van escampar les cendres d'un familiar difunt. El costum de visitar els cementiris el primer de novembre té una llarga tradició i és per complir el desig de no oblidar, de fer presents en la nostra vida aquells que ja ens han deixat per sempre. No volem caure mai en el més absolut anonimat i així s'explica que molts actes commemoratius consisteixen a organitzar veritables memorials per recordar col·lectius de difunts morts en catàstrofes, atemptats, guerres, etc. En alguns d'aquests memorials es pronuncien els noms dels difunts, un per un. Igualment, en els monuments de Washington als morts de la Guerra de Vietnam, els milers de noms gravats a la pedra sorprenen a qui passeja per aquell indret i conviden a la meditació, a la memòria de vides absurdament perdudes. Va causar un gran impacte la publicació, a la premsa dels Estats Units, dels noms dels primers mil soldats americans morts a l'Iraq, amb més de 2.000 soldats americans morts. ¿I quants iraquians i iraquianes civils?

S'estan intensificant les celebracions de fets passats fa vint-i-cinc anys, cinquanta, o més, quan és possible. Aquestes efemèrides tenen ple sentit i si busquem pretextos per a la trobada i la festa, ¿com podem desaproveitar esdeveniments tan significatius com aquests? Hi ha empreses que celebren aquests aniversaris rodons de treballadors veterans; d'altres commemoren l'existència d'una fàbrica, associació, etc., però la celebració de les noces d'or i d'argent del casament és la més habitual. Hi ha poblacions que organitzen una celebració conjunta de totes les parelles que es varen casar en un determinat any. Tot i que les celebracions con-

juntes aporten elements ben positius, també cal tenir en compte les dificultats. La diversitat dels assistents és tan gran que algú o altre queda fora de joc, excepte que hi hagi alguna persona que tingui la màgia suficient per preparar una festa ben pensada. La complicació de celebrar de manera multitudinària aquests moments clau fa que la majoria els celebri reunint els seus familiars i amics més propers.

Les jubilacions

El ritme de treball que s'ha seguit durant els anys laborals ha estat inhumà en la majoria dels casos i la jubilació és una magnífica oportunitat (moltes vegades desaprofitada) per replantejar-se la vida i modificar, rectificar, iniciar un nou pelegrinatge. Les obligacions familiars solen ser menors que quan hi ha fills per educar o pares per acompanyar. Podem observar com moltes persones manifesten que passen els seus millors anys de la vida a partir de la jubilació.

Solem celebrar les nostres jubilacions, i l'èxit d'aquests tipus de festivitats sol anar molt lligat a la qualitat humana de la persona jubilada. Ni en la celebració de la pròpia jubilació un no ha de voler acaparar tota l'atenció. La discreció és bona fins i tot en aquestes ocasions. El més freqüent és que les festes de jubilació es facin amb els companys de feina, la qual cosa no sempre és fàcil perquè en els llocs de treball, excepte en equips relativament petits, s'estableixen jerarquies, grups tancats i amb el temps neixen inevitables competitivitats, recriminacions, rancors, crítiques i, malauradament, fins i tot enemistats. Jubilar-se enmig de tensions és molt mala cosa i, a vegades, la persona homenatjada aprofita per llançar dards enverinats dirigits a alguns companys i algunes companyes de treball que deixa en aquell moment.

La jubilació, en canvi, hauria d'esdevenir una magnífica ocasió per passar pàgina i arribar a reconciliacions. Tothom ha de

demostrar tacte exquisit: el jubilat o jubilada i els assistents a la festa. Qui hi té un paper molt important és qui representa la direcció de la institució, empresa, etc. de la qual formava part la persona jubilada. La direcció té la clau per organitzar l'acte sense presses, havent solucionat els problemes que hi ha (si no n'hi ha, fantàstic) i encarrilant amb cura i delicadesa un acte especialment significatiu, amb molta càrrega emotiva, sobretot per a qui es jubila.

Jubilar-se és constatar l'inevitable pas del temps i el relleu generacional. No sempre el jubilat admet el que per a ell o ella significa una humiliació, un passar a una situació en què «ja no serveix per a res». Segons la meua manera de veure, aquesta és una visió totalment equivocada, però que té un fonament, és clar. Hem basat tant la nostra vida en el treball, que així que el perdem ens sembla que morim. Fins fa ben poc no es podia fer una distinció clara entre vida laboral i oci. Hi havia la festa setmanal del diumenge i moltes festes religioses entre setmana, però calia treballar de manera continuada sense descans, sense vacances, sense jubilació, de sol a sol, gairebé sempre en feines agrícoles, per garantir la subsistència familiar. No es podien encaparrar en disquisicions filosòfiques perquè no hi havia temps i la preocupació de la gent era alimentar-se i aconseguir l'imprescindible per a subsistir, res més.

En les societats on les necessitats bàsiques han quedat resoltes se segueix treballant de manera esbojarrada, sense temps per a l'educació dels petits, ni per dedicar a la parella, ni als ancians. Abans –tampoc fa tant–, la dona treballava sovint en feines del camp o de la llar, sense cobrar. Ara, amb dos sous, no s'arriba còmodament a final de mes, perquè cal pagar la hipoteca que s'amortitzarà a una edat en què ja no es tindrà gaire humor de res. El treball es converteix en l'eix vertebrador de la vida i per això sentim dir: «la realització a través del treball», com si una persona no es pogués realitzar fora del treball! El treball és una desgràcia i una maledicció bíblica. Tot i que tots fem el possible per exercir feines que ens agradin, molta gent, la majoria, no ho aconsegueix i, moltes vegades, quan agraden, tampoc són gratificants a causa de la situació social, del cap, dels companys, etc. En tot cas, per més que ens agradi una feina, difi-

cilment ens pot agradar més que les activitats de lleure si ens hem sabut educar. En el millor dels casos, el treball té sentit si repercuteix en bé social. Un jubilat, en aquest camp, pot fer molt!

He observat en molts jubilats una certa preocupació per la situació en què quedarà l'empresa o la institució a la qual servien; els sembla que no podrà seguir sense ells, que s'ensorrarà. Ho deia molt bé George Clemenceau: «Tots els cementiris del món estan plens de gent que es considerava imprescindible». Ens hem de mentalitzar des de joves que som perfectament substituïbles, que és bo canviar d'empresa periòdicament perquè és una magnífica gimnàstica per observar humilment com altres segueixen la nostra feina i no passa absolutament res. També és cert que l'empresa que jubila un dels seus treballadors faria molt bé de mantenir-hi relació: una consulta, un assessorament, una trobada informal fan més bé que una celebració de jubilació si aquesta queda reduïda a un formalisme. La qualitat humana de les direccions s'ha de demostrar també després de l'absència dels treballadors. Els americans tenen per norma un canvi sovintejat d'empresa i de domicili. Els japonesos segueixen el costum d'una gran fidelitat empresarial. A les seves presentacions, ja solen dir: «Sóc Hitachi», «Sóc Sony», etc. La seva empresa és la seva vida. En aquest cas, la meva preferència és clarament americana.

Els homenatges i altres celebracions

Els homenatges són actes enormement delicats. Massa sovint és la persona homenatjada qui s'ho ha preparat tot i posa en un compromís evident els qui teòricament l'homenatgen. Constatem que hi ha persones amb un afany de protagonisme malaltís i que serien capaces de qualsevol cosa per tenir reconeixement social. En el millor dels casos, homenatjar algú sempre té el risc de convertir-se en un laudatori sense fi. En dues ocasions he assistit a homenatges en els quals l'homenatjat, durant el seu discurs, ha renyat els homenatjants per

haver trigat tant temps a reconèixer-li els seus pretesos mèrits. Paraules així de desafortunades són una prova evident de com n'ha estat, de desencertat homenatjar una persona que no té clar l'elemental sentit de l'agraïment.

Per evitar aquests homenatges prefabricats que les institucions ja es troben fets, hi ha organismes que han creat premis, medalles, etc., per homenatjar els seus afiliats, convilatans... És una sortida per evitar tants homenatges sense sentit. En aquests casos els premis han de passar per un jurat, que segueix uns criteris establerts i dictamina si els candidats i candidates tenen les característiques que calen. Quan els homenatges es resolen d'aquesta manera, es treu tensió a les decisions que recaurien sobre una única persona, però no queda garantida, ni de bon tros, la idoneïtat dels premiats.

La veritable desgràcia del que estem comentant és que aquelles persones més mereixedores d'algun tipus de reconeixement social solen ser les més discretes, les que han actuat precisament pel bé comú i no pel seu bé particular. Això fa que passin desapercubudes i que ningú els agraeixi res. És una llàstima que no utilitzem un xic més de bon criteri a l'hora de seleccionar les persones homenatjades i premiades, perquè desaprofitem magnífiques ocasions de donar-los les gràcies. També evitaríem el risc d'assistir a actes on només la vanitat de la persona homenatjada queda satisfeta.

Els homenatges (i els premis en general), tot i ser tan partidari de les celebracions, els trobo difícils de resoldre. Elegir una persona significa descartar-ne d'altres, amb la qual cosa sovint s'estableix una competitivitat desagradable. El millor premi i reconeixement és el de la pròpia consciència; saber que s'ha fet el que s'ha pogut. Hi ha casos evidents en què l'homenatge és merescut, però normalment entrem en un terreny summament difícil. Un encert és homenatjar un conjunt de persones que tenen unes determinades condicions. El reconeixement hi és, però sense el risc de les personalitzacions.

Hi ha pobles que han mantingut la tradició, abans molt estesa, d'homenatjar els ancians. És un costum lloable, que no deixa ningú al marge. No és discriminatori perquè la persona homenatjada és simplement qui ha arribat a una determinada edat. El mèrit, però,

no és fer anys, és fer-los dignament, i és el que fa la més absoluta de les majories de la humanitat. Quantes vides anònimes passen sense un reconeixement públic! És, doncs, lloable celebrar periòdicament homenatges a la gent gran perquè les persones, després d'una llarga vida de treball, de participació en els afers col·lectius, se sentin reconegudes per les noves generacions.

De la mateixa manera, pot haver-hi una empresa que homenatja un col·lectiu de treballadors. La nostra societat es fixa excessivament en aquells que han «triomfat» individualment, però oblida les fites col·lectives.

Hem anat oblidant el calendari, tan ric en festivitats, algunes d'arrel religiosa i d'altres de tradicionals. Algunes poblacions estan posant en marxa moltes d'aquestes festivitats del temps dels nostres avis, quan, és clar, no hi havia setmana anglesa ni vacances.

Celebreu, commemoreu, recordeu... sigueu protagonistes i artistes de les vostres vides fent-ne veritables obres d'art: finals d'estudis, festes del calendari, trobades amb amics i col·lectius socials... Tant de bo, a la fi dels vostres dies, pugueu aportar el plat de la balança ben ple de celebracions i de moments esplèndids, de vivències i experiències profundes. Si aquest llibre us ha ajudat a millorar la vostra qualitat de vida, si és motiu de reflexió i de diàleg amb la vostra parella i amb els vostres amics, si us ha fet qüestionar què és realment l'essencial de l'existència, aleshores donaré per bo el temps esmerçat a escriure aquestes paraules.

Altres moments d'una vida plena

Selecció de textos

▣ M'OBSTINO A CREURE

M'obstino a creure
que els déus són benèvol·s;
que els meus dies no són presoners
dins les cel·les obscures del temps;
que en algun lloc, tangible o intangible,
hi respiren respostes;
que els meus paisatges estimats
seran amb mi onsevulla que vagi.

M'obstino a creure
que l'amor deixa un rastre benigne;
que no és estèril cap dolor;
que la vida no es marceix perquè sí.

M'obstino a creure
que els déus són benèvol·s.

PILAR CABOT

▣ A CA L'ANTIQUARI

A ca l'antiquari
he trobat l'armari
dels temps d'infantesa.

L'he volgut obrir
per si eren allí
les velles contalles,
les dolces rialles,
els jocs, la il·lusió,
la tendra cançó,
l'*escarbat bum-bum*,
la cuca de llum,
el poll i la puça,
la capseta russa,
en Joan petit
que balla amb el dit,
el gat marramau,
els esclops d'en Pau,
la flauta de canya,
el cargol treu banya,
la lluna i la pruna,
la gosseta bruna,
l'aneguet renoc,
el patinet groc,
el gegant del pi
al mig del camí,
el de la ciutat
a dalt del terrat...
I l'a, b, c, d
qui troba ja té;

i el tren de Banyoles
llaunes i cassoles;
i el trenet d'Olot
que arriba quan pot...

La nina de drap,
l'agulla de cap
de color de rosa
que l'amor s'hi posa,
el cosidor verd
que l'amor s'hi perd,
els peixos, el grill,
el vestit senzill,
els guixos blau cel,
el pa tou amb mel,
l'ou de xocolata,
la inefable bata
que podia a escola...

Però no hi ha hagut clau
que obrís tal palau.
Somnis i records
estotjats són morts.

PILAR CABOT

▣ LA POMA ESCOLLIDA

Alidé s'ha fet vella i Lamon és vellet,
i, més menuts i blancs, s'estan sempre a la vora.
Ara que són al llit, els besa el solet.
Plora Alidé; Lamon vol consolar-la i plora.

–Oh petita Alidé, com és que plores tant?
–Oh Lamon, perquè em sé tan vella i tan corbada
i sempre sec, i envejo les nores treballant,
i quan els néts em vénen em troben tan gelada.

I no et sabria péixer com en el temps florit
ni fondre't l'enyorança dels dies que s'escolen,
i tu vols que t'abrigui i els braços em tremolen
i em parles d'unes coses on m'ha caigut oblit.

Lamon fa un gran sospir i li diu: –Oh ma vida,
mos peus són balbs i sento que se me'n va la llum,
i et tinc a vora meu com la poma escollida
que es torna groga i vella i encara fa perfum.

Al nostre volt ningú no és dolç amb la vellesa:
el fred ens fa temença, la negra nit horror,
criden els fills, les nores ens parlen amb aspresa.
Què hi fa d'anar caient, si ens ne duem l'amor?

JOSEP CARNER

▣ SPEAK, MEMORY

Parla, memòria,
però no ho diguis tot.
Calla les coses
més tèrboles, més tristes,
les que ens revelen
tal com som de debò.
Mantén l'engany,
sigues bona minyona,
desa el farcell
dels records tenebrosos
molt temps encara
al calaix de l'oblit.
Fins que acceptem
el cruent sacrifici
de veure'ns nus
del tot i espellifats,
la carn oferta
i l'esquelet de l'ànima.
Llavors aboca,
crema, devora, arrasa,
mostra el terror
que has celat tan fidel.
Digues-ho tot.
Llavors parla, memòria.

NARCÍS COMADIRA

▣ EL PASSAT

Bodes de plata d'A. F. i E. M.

Sí, se'n va el temps, però deixa,
dintre dels ulls, amplíssims
camins de llum. Retornen
d'enllà tot l'or intacte
d'un vell agost, el fràgil
cristall de les paraules,
lentes naus. I són nostres,
ben guanyats, en mirar-nos,
el foc, la llar, la flama,
la clara pau del somni,
les hores recordades
d'amor feliç, per sempre.

SALVADOR ESPRIU

▣ ÍDOLS

Aleshores, quan jèiem
abraçats davant la finestra
oberta al pendís d'oliveres (dues
llavors nues dins un fruit que l'estiu
ha badat violent, i que s'omple
d'aire) no teníem records. Érem
el record que tenim ara. Érem
aquesta imatge. Els ídols de nosaltres,
per a la submissa fe de després.

GABRIEL FERRATER

■ ANIVERSARI

Ja l'any quaranta dels meus anys
jeu fosc a dues carboneres,
ribotat. El munt d'encenalls
se l'han partit la marmanyera
memòria, la mentidera,
i l'oblit, el drapaire mut.
L'una en farà curtes fogueres,
l'altre, caliu d'inquietud.

GABRIEL FERRATER

■ FRAGILITAT

Deixa que el temps t'arrabassi, golut
de cossos i de sang i terra inflada,
de la riba d'un mar irresolut.
I deixa que s'hi escampi la mirada.

Tots som com un granet d'arena fina
engolit per un ritme impetuós:
l'ona és el món, nosaltres la petxina
sense ganya ni escata ni redós.

Tremem en el tombant de cada dia
amb cels de porpra, eteris i ensonyats:
tímids estels, jardins de faç marmòria,

calzes buidats d'esmolada agonia.
Cobegem paradisos esborrats
i ens neguem en els rius de la memòria.

M. ROSA FONT I MASSOT

▣ RODANT LA VIDA

...Vaig fent la circumferència
per dur la gaia ciència
al meu viure, ans de morir.

Rodant amb seny i follia
i amb un poc de poesia
per fer-me present l'ahir.

I també amb l'amor i els somnis
rodolant dintre els insomnis
i tot girant pel camí.

Enmig em plantaré un arbre
que no es glaci com el marbre
i s'arrelhi dins de mi.

I amb el vers com a destí,
cada nit, cada matí...

ELVIRA GRÀCIA I TOMÀS

▣ Feliç qui amb fills,
alous i bous sap dur
més alt que tots
el penó dels seus zels.

JOSEP VICENÇ FOIX

■ A MERCÈ GASPAR DE SUNYER QUAN COMPLÍ 70 ANYS

No ens queixéssim del temps que passa. Tot respira
amb dolcesa profunda. Dins el cor
tot brilla i és guspira:
el xiprer del teu pati, la campànula d'or.

Melangiós, el temps tot s'aroma i s'empelta
d'eternitat subtil,
i et veig, entre les roses, tan esvelta
com en el teu abril.

MARIÀ MANENT

■ EN UNA CASA NOVA

Alçat aquestes parets heu pres entre sos caires
lo que era abans de tots: l'espai, l'ambient, la llum:
mai més lliure un aucell travessarà aquests aires
ni una llar errabonda hi aixecarà el seu fum.

Ja és teu, amo, això. Sia! I per molts anys l'esposa
hi regni coronada del riure d'un infant,
i es tanqui aquesta porta deixant la pau inclosa,
i s'obri com uns braços als tristos que hi vindran.

I vosaltres, fillada, teniu ja un niu ben vostre.
Si aneu pel món un dia, sabreu lo que això val:
recordareu el bate la pluja en aquest sostre
i com és dolça l'ombra del porxo paternal.

JOAN MARAGALL

▣ ELOGI DEL VIURE

Estima el teu ofici, la teva vocació, la teva estrella, allò per al qual ser-
veixes, allò en el qual realment ets un entre els homes.

Esforça't en la teva tasca com si de cada detall que penses, de cada
mot que dius, de cada peça que hi poses, de cada cop del teu martell,
en depengué la salvació de la humanitat. Car en depèn, creu-me.

Si oblidat de tu mateix fas tot el que pots en el teu treball, fas més que
un emperador que regís automàticament els seus estats, fas més que el
qui inventa teories universals només per satisfer la seva vanitat, fas més
que el polític, que l'agitador, que el qui governa.

Pots negligir tot això i l'adobament del món. El món s'arreglaria bé tot
sol, només que tothom fes el seu deure amb amor a casa seva.

JOAN MARAGALL

▣ FI D'ANY

El sol se pon emboirat
i tot lo món vermelleja:
en la boira que fumeja
mor purpúria la ciutat.
Darrera d'un vel daurat
la muntanya es transfigura:
sembla apariència pura,
sembla tota fantasia:
aixís, en la llunyania
esfumant-se capvespral,
de real tota ideal
va tornant la vida mia.

JOAN MARAGALL

RECONCILIACIONS

Anys que no poden acostar-me a tu,
petits costums que ens desconeixen
i ens fan cada vegada més estranys.
Pots recordar la costa com fugia
a la finestra –entre tu i jo– del tren?
No anem enlloc i sempre ens allunyem.
I la mort no resol aquest misteri.
Malgrat aquesta part de cadascú
que és més lluny cada dia,
et proposo tornar a creuar els dos junts
una enutjosa vida quotidiana.
Perquè l'hivern, el vell hivern dels ceps,
l'hivern del sol lluint damunt del gebre
i de les flames reflectint-se als vidres,
el vermellós hivern dels camps llaurats,
no és un mal lloc per acabar el viatge.

JOAN MARGARIT

ANIVERSARI

És un retrat de grup a la llum de l'amor,
aquest llampec que del carrer més fosc
en fa un ordre bellíssim de tempestes.
Els tres a la tauleta de nit amb un somriure:
tu, jo i aquesta noia tendra i fràgil
com l'aire sota l'ala d'un ocell.
Ens necessitarà fins al final,
i aquesta és l'única supervivència
que m'interessa disputar a la mort.

Els tres amb un somriure sota el llum
de capçalera. Pels racons avança
la fosca del demà. Jo maleeixo
no pas la nostra sort, sinó la d'ella.
I em gela no només aquest dolor:
també fa fred dins la felicitat.

JOAN MARGARIT

EL ROSTRE DEL MEU PARE

Et miro entre la gent i tu no em veus.
Els músics ambulants
barregen els seus sons
a un sorollós concert.
Veig en la teva cara la cremada
que el costum de mirar-te
havia ja esborrat.
La teva història llunyana
s'enfonsa en els carrers estrets i foscos
dels voltants de la Rambla.
Potser a algun lloc encara hi ha la cuina
on, des dels braços de la teva mare,
vas caure al crepitant oli roent.
Pesen els anys amb tu
amuntegats com neu a una teulada.
No m'has vist, i els meus ulls, igual que llavis,
freguen la teva barba d'uns quants dies
i la vella cremada que et travessa
la cara i la vida.
Tots hem caigut des d'alguns braços
i l'horròsica cicatriu acaba
sent un senyal d'amor que ens acompanya.

JOAN MARGARIT

▣ SOLSTICI

Reconduïm-la a poc a poc, la vida,
a poc a poc i amb molta confiança,
no pas pels vells topants ni per dreceres
grandiloqüents, sinó pel discretíssim
camí del fer i desfer de cada dia.
Reconduïm-la amb dubtes i projectes,
i amb turpituds, anhels i defallences;
humanament, entre brogit i angoixes,
pel gorg dels anys que ens correspon de viure.

En solitud, però no solitaris,
reconstruïm la vida, amb la certesa
que cap esforç no cau en terra eixorca.
Dia vindrà que algú beurà a mans plenes
l'aigua de llum que brolli de les pedres
d'aquest temps nou que ara esculpim nosaltres.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ AUTORETRAT ALS SEIXANTA-SET ANYS

El cap, feixuc, m'ha encorbat les espatlles
i m'ha enfonsat el pit. Discretament
–i és d'agrair– el ventre va adquirint
la rodonor que els manuals prescriuen.
Cames i mans ronsegen i protesten
i la veu fa vacances permanents
esporuguida pels recels i els dubtes.
Només els ulls mantenen una activa
funció de vigilància i subministren
detalls insòlits a l'imaginari
que és qui serva dempeus la baluerna.

I ara, en silenci, esperaré una noia
que sé que no vindrà i, a poc a poc,
se'm farà tard mentre amb els ulls tancats
m'enfonyo pou endins del gran misteri
de mi mateix i assajo vanament
d'interrogar la mort que sempre em ronda.

MIQUEL MARTÍ I POL

ABANS-D'AHIR

Passarà molt de temps abans que algú
recompongui el dibuix, i potser mai
ningú no arribarà a recompondre'l.
Vivim temps compulsius, de prepotències,
amb poc espai per compartir amb els altres
perquè les exigències no ho permeten
tot i les aparences i els discursos.
Se'ns encallen els somnis a mig aire
per qualsevol conflicte i molt sovint
perdem el buf percaçant l'impossible.
I jo, que escric tot això i altres coses,
faig exercicis de funambulisme
damunt la corda sense destí
i em mossego les ungles mentre espero
que el vell que sóc, pervers i repatani,
empregui el vol o bé desaparegui
sense alterar, si pot ser, el gran desordre.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ NORANTA-SET

Aquell mirall no menteix ni deforma.
I ara que ho sé ja em puc alliberar
de quimeres futures i altra mena
de servituds: tindrà el que tinc i prou.
Me'n torno a casa, celebren-ho amb mi.
L'aigua ha invertit el curs i el vent no bufa
perquè no hi ha ni fulles ni misteri.
Mig pròdig, mig gasiu, me'n torno a casa
i llan o un crit enmig de tanta angoixa:
tot  s en tot, i en mi, i en cada cosa.
Llegiu-me bé, gent: any nou, vida vella.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ TEMPS PERDUT

El temps no es perd ni es guanya,
transcorre i el vivim, amb vents propicis
de vegades; d'altres cops amb angoixa.

Tot és incert i, alhora, necessari,
i mai no se sap bé qu  hi ha rere les dunes
del gran esforç de créixer i de comprendre.

Transcorre el temps;
ningú no el perd ni el guanya.
Transcorre el temps i transcorrem nosaltres.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ MEDITACIÓ BAIXANT L'ESCALA

Graó rere graó, tota una vida.

I ara el malson de l'ombra.

Tenallat

pel silenci i l'absurd, baixo l'escala
a poc a poc i sol.

Plorar? Per què?

Tot esdevé memòria en les coses;
però nosaltres convertim l'enyor
en deixatat record que ens justifica.
I, al capdavant, la mort que tot ho esborra.

Arbres llunyans, projectes. Cap dels somnis
no dura més que viure. Cap resclosa
no deturará el temps.

L'aigua s'escola

com sang i vincla els joncs.

Faig el que puc

per preservar el més pur de cada cosa.
Després te'n farà ofrena. Tot retorna,
per tu, al clos on creixen els geranis.

MIQUEL MARTÍ I POL

▣ DESPRÉS DE TOT

Després de tot encara queda espai
per repensar la vida i convertir-la
en un àmbit molt més silenciós,
a l'abric dels inhòspits desgavells
i les inevitables maltempsades.
Perquè el secret és que no hi ha secret
i els ritmes i les pauses són la cara
potser oculta del temps que no hem viscut
mentre fèiem projectes i ens jugàvem
el passat i el futur en inefables
futilitats amb posat circumspecte.
I ara què ens queda fora del recel
i les mancances? Què compartirem
amb la gent que estimem i que ens estima?
La fosca complaença dels secrets
o la riquesa absurda del misteri?
Res d'això i tot això, perquè el subtil
mirall discret que ens encén la mirada
és el no-res que sempre descobrim
sense voler, tossuts i agosarats,
després de tot, després de cada cosa.

MIQUEL MARTÍ I POL

VIDES

Sentor d'alfabrega
vora el teatre buit de la gran obra
quan cau aquell teló de l'últim acte
i l'espectacle mor.
Quin nom tindrà la nit que se m'apropa?
Jo em posaré la brusa més vermella
i un collaret de flames sobre el pit,
si l'Hades em reclama.
O em vestiré amb el blanc de les gardènies
si em sento glop de llum
en el darrer batec del meu instant.
Avui,
entre la mort i jo només hi ha temps,
un riu urgent de temps que se m'emporta
encara no sé on,
tot respirant absències.
Tornaré a veure't?
Sota la nit dels meus i els teus silencis
et voldria citar.
Però no ho faig. No em busquis, no m'esperis.
Perquè després de reposar en el son
que renta la memòria
amb l'àcid de l'oblit més absolut,
encara que ens trobéssim, amor meu,
no ens reconeixeríem.

ESTHER MARTÍNEZ-PASTOR

▣ L'INSTANT INFINIT

Ara sóc a l'altar llangorós i marcit
d'una vida que es mou en la corba darrera;
un ahir sens retorn que ha fugit com un crit,

un avui sens demà, minsament encongit
per l'esglai d'un futur que és quimera insensata:
llosa d'aigua en les ones que es desfan en la nit.

Però jo sé l'instant que prodiga en el pit
el remolí d'amor, que és univers de vida.
Jo sé l'instant que venç el Temps, la mort, l'oblit

i creix i es fa immortal al cor de l'esperit.
i la vida que es mou en la corba darrera
ofrena un blau de cel i un groc amorosit...

Ara sóc a l'altar de l'instant infinit!

ESTHER MARTÍNEZ-PASTOR

▣ PLÀCIDAMENT HO DIC

Plàcidament ho dic: encara estimo.
Sense amagar les mans ni la mirada
vull que tots sapigueu que ara com ara
estimo amb la mateixa vehemència
i amb idèntic plaer. Avui estimo
un poc més suau, potser, i amb placidesa
com ja us he dit en començar el poema.

MARTHA MASLLORENS

▣ Un home adinerat va dir un cop al Mestre que, per molt que ho provés, no podia refrenar el seu delit de fer diners.

«Fins i tot a costa de gaudir de la vida, ai las!», digué el Mestre.

«Això ho deixo per quan sigui vell.»

«Si és que hi arribes», digué el Mestre, i referí la història de l'assaltador de camins que va dir: «La bossa o la vida!» I respongué la víctima:

«Preneu-me la vida. La bossa, la guardo per a la meva vellesa.»

ANTHONY DE MELLO

▣ OMBRA D'ANNA

A Blanca

Passa la mà pels meus cabells, Anna,
passa-hi la mà.

Seré un infant als teus consells, Anna,
–un ancià.

Mira la neu en el meu front, Anna,
i els desenganys.

Em pesa viure en aquest món, Anna:
ja tinc mil anys.

La flama viva que em consum, Anna,
no té repòs,

i no veig res perquè sóc llum, Anna,
visc sense cos.

Passa la mà pels meus cabells, Anna,
passa-hi la mà.

Sense dir res, dóna'm consells, ara,
que estic cansat.

JOSEP PALAU I FABRE

SEIXANTA

Però ja truquen tots seixanta.
«Passeu, passeu. És casa vostra.
A tants, poc us podré oferir,
que em trobeu ric, ben ric, només
–ja és cas!–
del que he perdut: de dies.»

PERE QUART

A MI

Sobre un tema de Rozewicz

Ara que hi penso...
Tinc tantes coses entre mans.
Feines urgents.
No em recordava que també
he de morir.

Sóc tan distret!
M'havia descuidat
d'aquest projecte
o m'hi aplicava
sense gens de zel.

A partir de demà
repararé l'oblit.

Volenterós,
començaré a morir
amb seny, entusiasme,
esparillament.

PERE QUART

▣ IN VINO VERITAS

A Kim Borralleras

I ara sortim de la taverna pia;
caminem caratèrbols a l'atzar;
neix una mena de malenconia
i vora nostre hi ha el brogit del mar.
Se'ns clouen i se'ns obren les parpelles;
els nostres passos no caminen drets;
en els ulls se'ns barrejen les estrelles
amb les cuques de llum dels caminets.
Ai, saborim aquesta estona rara,
i el deliri d'un paradís lluent;
l'ànima nostra ha esdevingut més clara
amb el vernís encès de l'aiguardent.
Damunt de l'herba casta i recollida
canta aquest gran defalliment humit,
canta les gràcies d'una nova vida
que morirà amb el somni de la nit.
I demà sense tels a la mirada,
i amb la fredor del serení i el vent,
ja et vindrà la misèria espellifada
a esgarrinxar-te el pensament.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

▣ RES NO ÉS MESQUÍ

A Josep Obiols

Res no és mesquí
ni cap hora és isarda,
ni és fosca la ventura de la nit.
I la rosada és clara
que el sol surt i s'ullprèn
i té delit del bany:
que s'emmiralla el llit de tota cosa feta.

Res no és mesquí,
i tot ric com el vi i la galta colrada.
I l'onada del mar sempre riu,
Primavera d'hivern – Primavera d'estiu.
I tot és Primavera:
i tota fulla verda eternament.

Res no és mesquí,
perquè els dies no passen;
i no arriba la mort ni si l'heu demanada.
I si l'heu demanada us dissimula un clot
perquè per tornar a néixer necessiteu morir.
I no som mai un plor
sinó un somriure fi
que es dispersa com grills de taronja.

Res no és mesquí
perquè la cançó canta en cada bri de cosa.
–Avui, demà i ahir
s'esfullarà una rosa:
i a la verge més jove li vindrà llet al pit.

JOAN SALVAT-PAPASSEIT

▣ LA CASA QUE VULL

La casa que vull,
que la mar la vegi
i uns arbres amb fruit
que me la festegin.

Que hi dugui un camí
lluient de rosada,
no molt lluny dels pins
que la pluja amainen.

Per si em cal repòs
que la lluna hi vingui;
i quan surti el sol
que el bon dia em digui.

Que al temps d'istiu
nini l'orenella
al blanc de calç ric
del porxo amb abelles.

Oint la cançó
del pagès que cava;
amb la salabor
de la marinada.

Que es guaiti ciutat
des de la finestra,
i es sentin els clams
de guerra o de festa:

per ser-hi tot prest
si arriba una gesta.

JOAN SALVAT-PAPASSEIT

▣ L'OFICI QUE MÉS M'AGRADA

A Jordi López-Batllori

Hi ha oficis que són bons perquè són de bon viure,
mireu l'ésser fuster:
–serra que serraràs
i els taulons fan a miques,
i de cada suada deu finestres ja han tret.
Gronxada l'encenalls, et munten una taula;
si ho vols, d'una nouera te'n faran un cobert.
I caminen de pla–
damunt les serradures de color de mantega.

I els manyans oh, els manyans!
De picar mai no es cansen:
pica que picaràs i s'embruten els dits;
però fan unes reixes i uns balcons que m'encanten
i els galls de les teulades
que vigilen de nits.
I són homes cepats
com els qui més treballin.

¿I al dic? Oh, els calafats!
Tot el Port se n'enjoia
car piquen amb ressò
i es diu si neix a cada cop que donen
–un peix cua daurada, blau d'escata pertot.
Penjant de la coberta, tot el vaixell enronden:
veiéssiu les gavines
com els duen claror.

I encara hi ha un ofici
Que és ofici de festa el pintor de parets:

si no canten abans, no et fan una sanefa,
si la cançó és molt bella deixen el pis més fresc:
un pis que hom veu al sostre
que el feien i cantaven:
tots porten bata llarga
de colors a pleret.

I encara més
si us deia l'ofici de paleta:
de paleta que en sap
i basteix aixoplucs.

El mateix fan un porxo com una xemeneia
—si ho volen
sense escales
pugen al capdamunt;
fan també balconades que hom veu la mar de lluny
—els finestrals que esguarden tota la serralada,
i els capitells
i els sòcols
i les voltes de punt.

Van en cos de camisa com gent desenfeinada!
Oh, les cases que aixequen d'un tancar i obrir d'ulls!

JOAN SALVAT-PAPASSEIT

▣ ANIVERSARI

Que en els meus anys la joia recomenci
sense esborrar cap cicatriu de l'esperit.
Oh Pare de la nit, del mar i del silenci,
jo vull la pau –però no vull l'oblit.

MÀRIUS TORRES

▣ TARDOR, 1942

Els cels més purs de l'any són els que fan
els capaltards de l'autumne.
Les roses són més nobles, enllaçant
un màrtir fust de columna.

Els arbres seculars fruiten amor:
palmes, oliveres, cedres.
El temps impregna del mateix sabor
les ànimes i les pedres.

–Si al nostre veire, avui, el vi de gust
de vinya bordenca i agra,
l'antic cristall guarda el perfum august.
–Pàtria, el perfum que consagra.

MÀRIUS TORRES

☒ MOZART

Enduts d'un ritme fàcil i profund
també els nostres compassos voldrien, un a un,
volar i somriure.

També la nostra llei és una gràcia ardent,
ala d'un ordre en moviment,
ràpida, lliure...

Potser la nostra vida sigui un mal instrument,
però és música, viure!

MÀRIUS TORRES

☒ EL NOSTRE TEMPS

Som com la festa que amb la nit s'acaba,
com fruit caigut abans de madurar,
com fulles arrencades, admirant-nos
atònits, estimant, sofrint, tement,
empesos pel destí cap a la fosca.

JOAN VINYOLI

☒ VESPRE A LA CAFETERIA

II

No sempre les etapes de la vida
s'acaben com els arbres fugen, nets,
al viatger que mira amb ulls cansats,
posat el cor en la ciutat propera,
un cel de transparència matinal
o un aspre fons de roques, moderat
per una posta gran i fastuosa.

Descarrilat en una corba, el tren
s'estimba daltabaix d'una cinglera.
D'entre munts de ferralla es drecen homes
a viure en l'inconfort del seu hivern darrer:
l'executiu, l'incendiari, el sant,
la ballarina, el pobre, l'insensat,
en la bruta desfeta que fumeja.

Ah, si llavors, com d'un immens braser
de solidaritat, cremés un foc,
què no diríem d'aquest gran dolor
que ens ennuvola sempre el pensament?
Bastim, doncs, una tenda contra el vent,
siguem un simulacre de l'amor
i acabarem per ser tan sols amor.

JOAN VINYOLI

☒ Al final del camino me dirán:
–¿Has vivido? ¿Has amado?
Y yo, sin decir nada,
abriré el corazón lleno de nombres.

PERE CASALDÀLIGA

☒ Me creí dueño del mundo
y no era dueño de mí mismo.
Bebí, como un vino de siglos,
la fugacidad del minuto:

la nube que aprende a trazar
su alto vuelo maravilloso,
el ancho cielo donde otoño
tiende su púrpura fugaz;

el mar que despliega el azul
y lo quiebra en blancos y en oros;
la tierra que dobla su lomo
abrumada de plenitud.

No era mi reino. El que duraba
lo llevaba dentro de mí.
Miré hacia adentro. Supe. Vi:
mi reino lo llevaba el agua.

Y cuando nada queda. Cuando
se sienten ganas de no ser,
cuando el mágico atardecer
enciende el álamo lejano,

se quiere huir, se quiere entrar
en la noche definitiva.

Hay que luchar. Sangra la herida
y ya no se puede luchar.

Cómo puedo querer huir
a mi noche, mientras exista
algo bello, por lo que un día
hubiera querido morir.

Lleva mi reino el agua. Mira:
se lleva lo mejor de mí.

JOSÉ HIERRO

☒ LUNA DE AGOSTO

I

Y cuando yo no esté, saldrá la luna
igual que ayer. Será un mensaje tierno
de agosto. No veré la mar que acuna
rítmicamente su paisaje eterno.

¡Qué tristeza, romántica bahía
de Santanter! Ahogada en un encaje
de arenas. Sobre tu cristalería,
hermética desde hoy para mi viaje,

se mirarán volúmenes de montes,
verde frío y nocturno sus cortezas.
Montes como perfiles de bisontes
con las estrellas sobre sus cabezas.

Y cuando yo no esté, cuando no quede
ni un matiz de esta luz que sea mío,
cuando la luna se desangre y rueda
sobre la adversa noche de este estío,

noche de barcos, fría noche de olas,
ave de infancia muerta que desplumo,
sólo un recuerdo; trémolo de violas
gris y sereno como un ángel de humo.

JOSÉ HIERRO

❏ La primavera besaba
suavemente la arboleda,
y el verde nuevo brotaba
como una verde humareda.
Las nubes iban pasando
sobre el campo juvenil...
Yo vi en las hojas temblando
las frescas lluvias de abril.
Bajo ese almendro florido,

Todo cargado de flor.
—recordé—, yo he maldecido
mi juventud sin amor.
Hoy, en mitad de la vida,
me he parado a meditar...
¡Juventud nunca vivida,
quién te volviera a soñar!

ANTONIO MACHADO

❏ Cuando yo muera quiero tus manos en mis ojos:
quiero la luz y el trigo de tus manos amadas
pasar una vez más sobre mí su frescura:
sentir la suavidad que cambió mi destino.

Quiero que vivas mientras yo, dormido, te espero,
quiero que tus oídos sigan oyendo el viento,
que huelas el aroma del mar que amamos juntos
y que sigas pisando la arena que pisamos.

Quiero que lo que amo siga vivo
y a ti te amé y canté sobre todas las cosas,
por eso sigue tú floreciendo, florida,

para que alcances todo lo que mi amor te ordena,
para que se pasee mi sombra por tu pelo,
para que así conozcan la razón de mi canto.

PABLO NERUDA

▣ VERSOS A UN GRAN AMIGO

Yo siento un gran respeto por tu ética,
pero no menos por la paz que emanas,
por el cariño que a manos llenas manas,
por el amor que sientes por la estética.

Que no amar a las dos es cosa vana,
puesto quien las desprecia no es humano.
Nunca será capaz de tender mano
a quien la necesita, y nada gana,

ni cariño, ni paz, y solitario
se alejará por siempre de los hombres,
nunca conocerá de ellos sus nombres,

no habrá vivido paz, no habrá bebido
en el hermoso vaso que tu bebes
la paz del hombre solidario.

EDUARDO RINCÓN

Altres moments d'una vida plena

Músiques apropiades

- BACH, Johann Sebastian: *Ària de les Variacions Goldberg, BWV 988 (T)*
BAEZ, Joan: *Gracias a la vida* (Violeta Parra)
BEETHOVEN, Ludwig van: *Adagio sostenuto de la Sonata per a piano núm. 14 en do sostingut menor «Clar de lluna», op. 27 núm. 2*
BERLIOZ, Hector: *Marxa hongaresa de la Condemna de Faust (T)*
BONET, Maria del Mar: *Nosaltres, les dones*
BREL, Jacques: *Chanson des vieux amants*
BRUCH, Max: *Adagio del Concert per a violí núm. 1 en sol menor, op. 26*
CHOPIN, Fryderyk: *Estudi núm. 3 en mi major, op. 10*
DEBUSSY, Claude: *Sonata núm. 2 per a flauta, viola i arpa*
DVORAK, Antonín: *Adagio ma non troppo del Concert para a violoncel en si menor, op. 104*
DYLAN, Bob: *Forever Young* (versió de Mary Black)
ELGAR, Edward: *Adagio del Concert de violoncel, op. 85*
ELS PETS: *Ja faré cap*
STEPHAN, Gloria: *Con los años que me quedan*
FAURÉ, Gabriel: *Càntic de Jean Racine, op. 11*
ISAAC, Joan: *Gràcies, vida, gràcies*
ISAAC, Joan: *Aniversari*

(T) Indica que són músiques igualment apropiades per a altres cerimònies (acollida, casaments, enterraments, etc.)

LLACH, Lluís: *Venim del nord*
LLACH, Lluís: *Que felix era mare*
MOZART, Wolfgang Amadeus: *Adagio del Concert per a clarinet en la, K 622*
MOZART, Wolfgang Amadeus: *Andantino del Concert per a flauta i arpa en do, K 299*
QUICO EL CELIO, EL NOI I EL MUT DE FERRERIES: *Lo banc del si no fos*
RACHMANINOV, Sergei: *Variació núm. 18 de la Rapsòdia sobre un tema de Paganini*
RAIMON: *T'he conegut sempre igual*
SATIE, Erik: *Gymnopédies núm. 1*
SERRAT, Joan Manuel: *Hoy puede ser un gran día*
SERRAT, Joan Manuel: *Per Sant Joan*
SHOSTAKOVITX, Dmitri: *Romance de El tábano*
SIMONE, Nina: *Just like a woman (Bob Dylan)*
SINATRA, Frank: *The september of my years*
STRAUSS, Johann: *El Danubi blau*

Més textos apropiats per llegir en cerimònies

- ABRAMS, D. Sam: *Calculations...* (traducció de Francesc Parcerises i altres), edició bilingüe, Barcelona, Proa, 1997, 94 pp.
"Nocturn a Cirene" és un poema apropiat per a aniversaris i altres celebracions.
- ALBERTI, Rafael: *Marinero en tierra*, Madrid, El País, 2002, 159 pp.
Alguns poemes escaients per a cerimònies. En destaco un: "Funerales".
- ALBOM, Mitch: *Els dimarts amb Morrie* (traducció d'Armand Carabén van der Meer), Barcelona, Empúries, 2001, 177 pp.
És un relat verídic que explica la història d'un vell professor que es mor i que convida un seu antic alumne a aprendre la gran lliçó de la vida.
- ALEIXANDRE, Vicente: *Historia del corazón*, Madrid, El País, 2005, 159 pp.
En aquesta bibliografia trobareu obres amb bona poesia i bons textos, però a vegades no són apropiats per a cerimonials. Aquest llibre d'Aleixandre és un cas bastant aïllat perquè la majoria dels poemes els podeu llegir en una cerimònia; n'hi ha d'útils per a una acollida, molts per a casaments, alguns per a exèquies i d'altres que s'escauen plenament per a aniversaris i celebracions diverses. No recomano cap poema en particular perquè gairebé hauria de copiar l'índex. Un altre llibre del mateix autor i semblants característiques és l'editat també per El País l'any 2003, amb el títol: *La destrucción o el amor*.
- ANDRÉS ESTELLÉS, Vicent: *Mort i pam. Antologia poètica*, València, Carena, 2004, 135 pp.
Interessants poemes per completar els que trobareu transcrits en els apartats corresponents. Un d'ells especialment celebrat: "Els amants".
- AUDEN, Wystan Hugh: *Digue'm la veritat sobre l'amor* (traducció de Narcís Comadira), edició bilingüe, Barcelona, Edicions. 62-Empúries, 1997, 49 pp.
Dos fragments d'aquests poemes els trobareu a l'apartat de casaments i enterraments: "Un vespre que passejava" i "Blues funeral". El llibre, traduït per Comadira, desmenteix la idea que traduir no és possible. Una interessant nota del traductor aclareix que el que li interessa d'una poesia és el que una traducció pot salvar. Per a les persones desitjoses de llegir els originals, en aquesta bibliografia els poemes de llengües diferents a la catalana i castellana, són bilingües.

- AUTE, Luis Eduardo: *Canciones (1966-1999)*, Madrid, Celeste Edicions, 1999, 534 pp.
 És una obra extensíssima, amb cançons molt emotives que us poden fer un bon servei tant per llegir-ne les lletres com per escoltar-les com a música de celebracions.
- BARRIL, Joan: *Condicció de pare*, Barcelona, La Campana, 1997, 210 pp.
 Conté breus escrits molt apropiats per a lectures de cerimònies d'acollida.
- BECKETT, Samuel: *Poemes i mislitonades* (traducció de Maria del Mar Díaz i Amat), edició bilingüe, Barcelona, Edicions 62-Empúries, 2001, 133 pp.
 Podeu consultar la versió original del poema: "Sóc aquell curs de sorra que llisca", que incloc en l'apartat de les exèquies en la traducció en català.
- BONET, Blai: *L'evangeli segons un de tants*, Mallorca, Editorial Moll, 1991, 106 pp.
 Recull de 18 poemes, on parlen Jesucrist i el poeta. No em sé estar de recomanar-vos-el a aquells que us agradi aprofundir; aquí teniu un botó de mostra del poema "Crist de Port- Royal": "Lluita contra el mal concretament, allà on el trobis,/i la lluita t'ho revelarà tot,/sobretot si el resultat és net,/és a dir, si hi fracasses./ ¿O no saps que, en la lluita,/ el fracàs és el fracàs de l'èxit i no el de l'home?"
- BONET, Maria del Mar: *Secreta veu*, Barcelona, Empúries, 1988, 61 pp.
 Poemes de la cantant mallorquina. Molt apropiats: "Malaltia d'amor" i "No voldria res més, ara",
- BRUCHAC, Joseph: *La saviesa de l'indi americà*, Palma de Mallorca, Olañeta, 1996, 112 pp.
 Pensaments dels nadius d'Amèrica del Nord, modelats a través de l'esperit; interessants per llegir en tot tipus de cerimonials.
- BRUNEL, Henri: *Els millors contes Zen*, Barcelona, La Campana, 2004, 121 pp.
 Si voleu incloure textos en prosa a les lectures dels cerimonials, aquest llibre ofereix contes idonis. Per a un casament, per exemple, és interessant: "La filla dels talps".

- BUSQUET, Xavier: *Aprendre a morir*, Girona, Edicions a Petició, S.L., 2004, 222 pp.
 A partir de fragments de textos del llibre de Francesc Torralba *Antropologia del cuidar*, es relaten vivències per part de professionals que acompanyen persones que moren. Molt interessant com a pedagogia de la finitud.
- CABRÉ, Jaume; MIRA, Joan F.; PALOMERO, Josep: *Història de la literatura catalana*, Barcelona, Rosa Sensat-Edicions 62, 1979, 346 pp.
 Manual dedicat a l'ensenyament, com tants d'altres que podeu consultar; és una bona solució per tenir a l'abast les autores i autors més significatius de la literatura amb exemples de textos representatius.
- CARNER, Josep: *Poesies escollides*, Barcelona, Edicions 62, 1979, 174 pp.
 Per a cerimònies de casament: "Cançó de l'amor enllarat".
- CASTELLET, Josep Maria i MOLAS, Joaquim: *Antologia general de la poesia catalana*, Barcelona, Edicions 62, 1979, 286 pp.
 Des de Ramon Llull fins a Vicent Andrés Estellés. L'avantatge de poder manejar en un sol volum bona quantitat de la nostra millor poesia.
- CASTILLO, David: *Cent poemes d'amor de la literatura catalana moderna*, Barcelona, Pirene Editorial, S.A., 1995, 127 pp.
 Quan he seleccionat els textos adequats per a lectures apropiades per a cerimònies, m'ha resultat molt penós haver de deixar al marge alguns poemes que trobareu en aquesta antologia de Castillo, com els de Salvat-Papasseit: "La rosa als llavis", "L'enamorat li deia" i "Mester d'amor", i "Romanç" de Jordi Sarsanedas o "Sedució" de Jordi Cornudella.
- COLET I GIRALT, Josep: *El món de les tercines*, Barcelona, Cyan, 1988, 191 pp.
 Vegeu la seva tercina "Mà dintre mà" com una mostra del treball de qui ha dirigit el grup *Poesia Viva* (estudiosos, creadors i divulgadors de la poesia). D'aquest ampli grup trobareu poemes seleccionats d'Esther Martínez i Pastor, d'Elvira Gràcia i de Jordina Nadal.
- COMADIRA, Narcís: *Usdefruit*, Barcelona, Empúries, 1995, 65 pp.
 Poemes interessants com "Horabaixa". Del mateix autor us recomano els llibres *L'art de la fuga* (Empúries), *Enigma* (Península/Edicions 62) i *En quarantena* (Empúries).

- DESCLOT, Miquel: *Com si de sempre*, Barcelona, Edicions 62, 1994, 77 pp.
Dos breus poemes us serviran per a cerimònies de casament, els que comencen amb els versos: “M’aprenc prenent-te” i “L’amor ens guarda”.

- ESPRIU, Salvador: *Obra completa*, vol. 1, Barcelona, Edicions 62, 1968, 530 pp.
Fer un repàs a l’obra d’Espriu us pot donar pistes per escollir lectures. A més dels quatre textos seleccionats, destacaria: “Cançó de la mort resplendent”.

- FERRATER, Gabriel: *Les dones i els dies*, Barcelona, Edicions 62, 1979, 154 pp.
Per dir un parell de poemes: “Riure”, per a casaments, i “Aniversari” (sobretot si algú compleix quaranta anys).

- FONOLL, Celdoni: *Cançoner groc*, Barcelona, La Magrana, 1980, 147 pp.
Hi trobareu tot tipus de poemes d’autors catalans, des del Segle d’Or als nostres dies, musicats per Celdoni Fonoll. Escaients per a la cerimònia de casament, entre d’altres: “Sovint sospir”, de Jordi de Sant Jordi; “Qui, sinó foll”, d’Ausiàs Marc; “Lo mal de l’amor”, anònim del segle XVI, i “Cos d’amor”, de Vicent Andrés i Estellés.

- FONOLL, Celdoni: *Nou segles de poesia als Països Catalans*, Barcelona, Edicions del Mall, 1986, 527 pp.
Antologia molt completa de poemes musicats. Si preferiu lectures d’autors medievals, aquí en trobareu una bona mostra, entre d’altres destaco Bernard de Ventadorn: “Quan veia l’alosa aletejar”. Tots els poemes medievals vénen amb la lletra original i la seva adaptació al català actual. D’autors més propers en el temps, remarcaria el poema de Carles Riba “Inscripció secreta”, el de Joan Brossa “Himeneu”, el de Vicent Andrés i Estellés “Amor i amor quan plou i quan fa sol...”, el de Narcís Comadira “Amor cruel”, tots indicats per a cerimònies de casaments.

- FONOLL, Celdoni: *Tocat d’amor*, Barcelona, Edicions de la Magrana, 1997, 67 pp.
En aquest llibre es recullen poemes (alguns de musicats) del mateix Celdoni Fonoll, d’entre els quals destacaria, per la seva idoneïtat per a cerimònies de casament, els que comencen amb els versos “Com un meteorit caigut del cel...” i “T’he besat profundament...”.

- FONT I MASSOT, M. Rosa: *Quadern d'Erinna de Telos*, Barcelona, Columna, 1989, 54 pp.
 Podeu completar els poemes que estan transcrits en la selecció de textos, amb "Si parlés amb la mort" i "Cossos".
- FONT I MASSOT, M. Rosa: *Tres notes i el silenci*, Barcelona, Ed. 62, 1989, 46 pp.
 Diversos poemes apropiats per a cerimonials, sobretot els que tenen com a primer vers "Qui oferirà essències de menta...", "El vent escrostonava el blau retut...", "Cada instant del meu viure és una ofrena..." i "No em deixeu defallir en erm solitari...".
- FROMM, Erich: *L'art d'estimar* (traducció de Jordi Monés), Barcelona, Edicions 62, 1966, 149 pp.
 L'autor de llibres que han esdevingut clàssics com: *La por a la llibertat* (Edicions 62), *Per una ètica humanística* (Edicions 62) i *Tenir o ésser?* (Claret), ens va deixar escrit també *L'art d'estimar*, potser el més apropiat per llegir-ne algun fragment en les cerimònies de casament i en les d'acollida.
- GAOS, Vicente: *Antología del grupo poético de 1927*, Madrid, Cátedra, 1984, 239 pp.
 Bon llibre per repassar una generació poètica amb nombrosa obra interessant per al que convé aquí: Salinas, Guillén, Gerardo Diego, García Lorca, Alberti, Doménchina, Dámaso Alonso, Aleixandre, Prados y Altolaguirre. Molt interessants: "Ars vivendi" de Jorge Guillén, per a aniversaris i "En la muerte de José de Ciria y Escalante" de García Lorca, per a enterraments.
- GIBRAN, Gibran Khalil: *El profeta* (traducció d'Àlex Susanna), Barcelona, Pomaire, 1981, 131 pp.
 És un dels autors preferits a l'hora d'incloure escrits a les lectures de cerimònies. Són reflexions per ajudar a centrar-se en les coses essencials de la vida. D'aquest autor, també podeu consultar *El fill* dins la mateixa col·lecció.
- GONZÁLEZ, Àngel: *A todo amor*, Madrid, Visor libros, 1996, 91 pp.
 Us he remarcat el seu poema "Muerte en el olvido"; en aquest mateix llibre trobareu altres poemes molt adients per a la cerimònia de casament. Us recomano "Ya nada ahora".

- GRAVES, Robert: *D'amor. Trenta poemes* (traducció i edició de Josep Maria Jaumà), edició bilingüe, Barcelona, Edicions 62, 1991, 101 pp.
Per consultar la versió original de "A Lucia, en néixer" i "El mar angost"
- HARDY, Thomas: *Arbre talat. Trenta poemes* (traducció i selecció de Josep Maria Jaumà), edició bilingüe, Barcelona, Edicions 62, 1995, 124 pp.
Us recomano especialment "Una cita fallida".
- HESSE, Hermann: *Lecturas para muertos*, Madrid, Alianza Editorial, 1979, 133 pp.
Hi trobareu interessants reflexions en prosa sobre amor, mort, joventut, vellesa, etc.
- HIERRO, José: *Quinta del 42*, San Sebastián de los Reyes, Universidad Popular, 1991, 158 pp.
Us proposo, a més de "Me creía dueño del mundo" (vegeu celebracions diverses), "Junto al mar", "Epitafio para la tumba de un poeta", "Plenitud" per a enterraments; "Armonia" per a aniversaris. Altres llibres amb poemes adequats: *Tierra sin nosotros* i *Con las piedras con el viento...*, de la mateixa editorial, *Alegría*, premi Adonais 1947 i *Jose Hierro para niños*, Edicions de la Torre.
- KOSOVEL, Srecko: *La barca d'or* (traducció i edició a cura d'Anton Carrera, Miquel Desclot i Josep Palau i Fabre), edició bilingüe, Barcelona, Edicions del Mall, 1985, 116 pp.
Per conèixer la versió original de "L'esgotament". La traducció en català es troba a l'apartat del cerimonial d'enterraments.
- LORENTE, Ferran i VILAMITJANA, Jordi: *Propostes per a una litúrgia funerària laica*, Girona, CCG edicions, 2001, 151 pp.
Llibre que cal consultar per aconseguir un bon cerimonial d'exèquies. Fa propostes de les diferents fases d'un enterrament: presenta textos, exemplifica una cerimònia a partir d'un cas simulat, ofereix mostres de parlaments funeraris, proposa músiques apropiades, etc.
- MACHADO, Antonio: *Poesía completa*, Madrid, Espasa Calpe, 2002, 529 pp.
Destaco "La primavera besaba" i "Dicen que el hombre no es hombre".

- MANENT, Marià: *Poemes de John Keats* (edició bilingüe), Barcelona, Empúries, 1985, 154 pp.
Per a casaments: “A una dama vista uns moments a Vauxhall”.
- MANENT, Marià: *Poesia completa*, Barcelona, Columna, 1989, 128 pp.
Hi trobareu poemes tan bonics com: “Diuen: la mar és trista...”, per a cerimònies de casament.
- MARAGALL, Joan: *Poesia completa*, Barcelona, Empúries, 1986, 238 pp.
Us recomano: “Diades d’amor” i “Nodreix l’amor...”.
- MARÇAL, Maria Mercè: *El meu amor sense casa*, Barcelona, Proa, 2003, 61 pp.
Per a enterraments i celebracions diverses són apropiats els poemes els primers versos del qual diuen: “Res no et serà pres: vindrà tan sols” i “Els feliços”.
- MARGARIT, Joan: *Poesia amorosa completa 1980-2000*, Barcelona, Proa, 2001, 270 pp.
D’aquesta antologia amorosa, a part dels que es transcriuen en els capítols corresponents, en destaco: “Rèquiem per a Anna”, “Retorn de vacances”, “Joana”, “La bella dorment”, “Els ulls del retrovisor”, “Txaikovski”, “Cançó de la lluna grisa”, “A l’àlbum”, “Nit fosca al carrer de Balmes”, “A qui estima Gilber Grape?”, “L’eco de Mefistòfeles”, “Amor i temps”, “Escenes d’amor”, “Dona de primavera”, “A la deriva”, “Reconciliació”, “Aniversari”, “Museu” i “El mar”. “Infant adoptat”, per a cerimònies d’acollida.
- MARTÍ I POL, Miquel: *Antologia poètica*, a cura de Pere Farrés, Barcelona, Edicions 62, 1983, 139 pp.
És l’autor de qui amb més facilitat trobareu tot tipus de llibres que recullen la seva àmplia producció. El seu llenguatge planer, intel·ligible i amb capacitat per expressar els sentiments de la vida quotidiana, fa de Martí i Pol un dels poetes més estimats i elegits per llegir la seva obra en qualsevol tipus de cerimonial.
- MARTORELL, Joanot: *Tirant lo Blanc*, Barcelona, Edicions 62, 1983, 2 vol., 428 i 415 pp.
D’aquesta novel·la cavalleresca del segle XV podeu utilitzar fragments que narren les festes esplèndides de casaments, com per exemple les dels capítols XLIII i següents.

- MASLLORENS, Martha: *Sirena de sofre*, Barcelona, Els Llibres de Glauco/Laertes, 1984, 61 pp.
A més de “Duet”, transcrit en el capítol de casaments, “Plàcidament ho dic” és apropiat per a cerimònies diverses.
- MEDINA, Jaume: *Encalçar el vent*, Barcelona, Llibres del Mall, 1976, 68 pp.
Per a casaments us pot agradar el poema que comença: “No veus, amada...”
- MELLO, Anthony de: *Uns moments per a l'absurd*, Barcelona, Claret, 1993, 350 pp.
Us he triat dues de les seves històries-acudits (vegeu cerimònies d'acollida i celebracions diverses), que sempre conviden a la reflexió. És un autor que ens ha deixat bastant material útil per ser llegit en celebracions. D'entre els seus llibres més celebrats: *La pregària de la granota* (2 vol.) i *Crida a l'amor*.
- NERUDA, Pablo: *Cien sonetos de amor*, Buenos Aires, Losada, 1999, 126 pp.
A l'apartat de casaments només hi trobareu un sonet de Neruda, però aquí en teniu cent per triar, i si un és apassionant l'altre ho és més... A la part final n'hi ha alguns d'apropiats per a cerimònies d'enterraments.
- NERUDA, Pablo: *Veinte poemas de amor y una canción desesperada. Los versos del capitán*. Madrid, El País, 2002, 160 pp.
“Triar és opinar”, va escriure Carles Riba. Sé que he opinat quan he fet la selecció, però en alguns casos és particularment dramàtica la feina de triar. Neruda té molts poemes apropiats i només trobareu la transcripció d'un poema en cada capítol relacionat amb els diferents cerimonials que es proposen. Amb un total de quatre poemes, és un dels autors més representats, però la seva obra mereix l'esforç de la recerca i us recomano que en llegiu d'altres d'igualmente interessants. En aquest llibre hi trobareu poemes apropiats per a casaments.
- OVIDI: *L'art d'estimar*, Barcelona, La Magrana, 2000, 145 pp.
El mateix títol que Erich Fromm utilitzaria en ple segle XX. Ovidi ens parla en prosa; a vegades, fa la impressió que tot va quedar dit a la seva època. Bons consells a la pàgina 47.
- PARCERISAS, Francesc: *Triomf del present. Obra poètica 1965-1983*, Barcelona, Columna, 1991, 384 pp.
En destaco: “Amants, continus amants” i “Retrobament”.

- PETRARCA, Francesco: *Cançoner. Tria de sonets* (traducció de Miquel DescLOT), edició bilingüe, Barcelona, Proa, 2003, 318 pp.
Hi trobareu la versió original del sonet que comença: “Beneït sigui el dia, el mes i l’any”. (Vegeu l’apartat dels casaments.)

- PUIGVERD, Antoni: *Casament civil. Cerimònia i textos*, Girona, Diputació de Girona, 1995, 65 pp.
És un manual per consultar; us ajudarà a enriquir els punts de vista per fer la vostra pròpia selecció de textos i organitzar amb cura la cerimònia de casament.

- QUOIST, Michel: *A cor obert* (traducció de Jem Cabanes), Barcelona, Herder, 1982, 303 pp.
Aquest pensador ofereix reflexions en prosa perfectament útils a l’hora de fer la vostra tria de textos.

- RAIMON: *D’aquest viure insistent*, València, Col·lecció Poesia 3i4, 1986, 79 pp.
En els apartats de les músiques recomanades hi trobareu cançons de Raimon, però teniu l’oportunitat d’utilitzar moltes de les lletres de cançons per a lectures de cerimonial. En el llibre *D’aquest viure insistent* hi ha poemes interessants. A *Poemes i cançons*, d’Ariel, es recullen una bona part de les seves obres, textos i músiques; de les que no he transcrit, cal destacar: “En tu estime el món”, “Veles e vents” (lletra d’Ausiàs March) i “Só qui só” (lletra de Joan Timoneda), per a casaments; “Quins tan segurs consells” (lletra d’Ausiàs March) i “Cançó d’albada” (lletra de Salvador Espriu), per a celebracions diverses.

- RIBA, Carles: *Antologia poètica*, Barcelona, Edicions 62, 1982, 168 pp.
“Paraules d’amor sota cambra” i “Sobre un tema de Vicente Aleixandre” per a casaments; “Malbaratem els nostres dies...”, per a aniversaris; “Morir tal vegada seria...”, “Pensament de la mort...” per a exèquies. Inclou tankas d’interès com: “Una altra crida”, “Cap a trobar-me...”, “Travessia nocturna” per a casaments i el conegut “Poeta mort”, que incloc a la secció d’exèquies.

- RICO, Francisco: *Mil años de poesía española*, Barcelona, Planeta, 1996, 1.109 pp.
Antologia de poemes de totes les èpoques. Significatiu pel que aquí interessa ho són, entre d’altres, el de Ramón de Campoamor,

"Humoradas", per a aniversaris de casament; el de Vicente Aleixandre, "Unidad en ella" i el de Gustavo Adolfo Bécquer que comença: "¿Qué es poesía? Dices mientras clavas...", per a casaments.

- Riquer, Martí i Valverde, José María: *Historia de la literatura universal*, Barcelona, Planeta, 1984, 10 vol.
Cada apartat es completa amb una antologia de textos.
- Riquer, Martí; Comas, Antoni i Molas, Joaquim: *Història de la literatura catalana*, Barcelona, Ariel, 1964-1988, 11 vol.
Si cerqueu obres concretes, potser us pot ajudar.
- Rodríguez, Jorge (selecció, estudi i preliminar): *Antología de poesía hispanoamericana (1915-1980)*, Madrid, Espasa-Calpe, S.A., 1984, 443 pp.
Poemes que desgraciadament, per raó d'espai, no s'han pogut transcriure, com per exemple el d'Óscar Hahn "Escrito con tiza" per a casaments. Si voleu que les vostres cerimònies tinguin un contingut social, no us podeu perdre els de Mario Benedetti "Desganas", "Despábilate amor" i "Mercaderes".
- Salinas, Pedro: *La voz a ti debida*, Madrid, El País, 2005, 127 pp.
Autor prolífic en poesia amorosa; a més de la que trobareu en el recull, us recomano "A ti sólo se llega".
- Salvat-Papasseit, Joan: *Flors. Poesia completa de Joan Salvat-Papasseit*, Barcelona, Diputació de Barcelona, 2001, 281 pp.
En l'edició d'aquest llibre, editat amb molta cura i amb fotografies esplèndides de Kim Castells, hi figura la totalitat de l'obra poètica del malaguanyat autor.
- Salvat-Papasseit, Joan; Roselló-Pòrcel, Bartomeu i Torres, Màrius: *Poesia*, Barcelona, Ed. 62, 1982, 129 pp.
Del recull d'obres d'aquests tres poetes que moriren joves de tuberculosi, són especialment indicats per a les exèquies alguns poemes de Màrius Torres, com "Febrer", "Paraulas de la Mort", "Arbor Mortis", "El temple de la Mort" i "La Mort en un matí d'abril".
- Serrallonga, Segimon: *Versions de poesia antiga*, Barcelona, Edicions 62/Empúries, 2002, 121 pp.
Si us fa gràcia elegir alguna lectura d'èpoques ben antigues, us recoma-

no consultar aquest llibre que ofereix textos de Mesopotàmia, Egipte, Israel, Grècia i Roma. Són d'interès el "Plany de Gilgames per la mort d'Enkidu" (Mesopotàmia), per a enterraments i "Cants de Gran Joia" (Egipte) i "Coses millors" (Israel), per a casaments.

- SHAKESPEARE, William: *Els sonets* (traducció de Salvador Oliva), edició bilingüe, Barcelona, Edicions 62-Empúries, 2003, 366 pp.
Sonets que us recomano. Tot i que en l'apartat de casaments en trobareu dos, en aquest llibre podeu gaudir-ne molts d'altres, a més de paladejar l'original.
- SOLANES, Lluís: *Poetes suecs del segle XX*, (selecció i traducció), edició bilingüe, Barcelona, Columna, 1995, 322 pp.
Un bon poema és el de Göran Palm "El sol mai no es pon per a la llengua que menteix". Göran Palm té un vers que desmentiria la meua apreciació que la mort pot esdevenir un acte de pau; ell diu: "Quan la mort fa basarda, anomena-la pau". Amb el seu permís, jo dic: "Quan la mort no et fa basarda, anomena-la pau".
- TAGORE, Rabindranath: *Obra selecta* (traducció de Maria de Quadras), Barcelona, Abadia de Montserrat, 1975, 259 pp.
Aquest premi Nobel per la seva obra poètica, nat a Calcuta, va treballar per la llibertat i el progrés del seu país. El llibre conté poemes d'una gran humanitat i útils per a ser llegits en tot tipus de cerimònies.
- TIMONEDA, Joan: *Flor d'enamorats*, València, L'Estel, 1994, 157 pp.
Apropiat per a casaments és el poema que comença: "Com los ulls sien lleugers".
- TORRES, Màrius: *Poesies*, Barcelona, Edicions 62-Empúries, 1998, 264 pp.
Poeta ben representat en el recull per a les cerimònies d'exèquies. A més, us recomano els poemes "La mort" i "La mort i el jove".
- VINYOLI, Joan: *Versions de Rilke*, versió bilingüe, Barcelona, Proa, 1984, 67 pp.
El poema: "Senyor, dóna a cad'u..." és una magnífica troballa que s'escau plenament per figurar a qualsevol cerimònia d'enterrament, o en un recordatori i també en un quadern dels que us recomanava.
- VINYOLI, Joan: *Noves versions de Rilke*, versió bilingüe, Barcelona, Empúries, 1985, 76 pp.

“Apaga aquests ulls meus” és un dels poemes que inclou aquesta nova versió de Rilke i és adequat per a diversos tipus de cerimonial. També us agradarà el poema “Cançó d’amor”.

- VINYOLI, Joan: *Passeig d’aniversari*, Barcelona, Empúries, 1985, 51 pp.
Poemes escaients per celebrar aniversaris; molt interessants són els que tenen els següents primers versos: “No sempre les etapes de la vida...”, “Vaig tot seguit a coure aquelles menges...” i “Un altre hivern i cada cop més àrid”. També és molt apropiat per a enterraments el seu poema “El silenci dels morts” a *Obra poètica (1975-1979)*, ed. Crítica.
- VV.AA.: *Història de la literatura catalana*, Barcelona, Edicions 62-Orbis.
Història en diversos volums. Interessant recull de poesia dels segles XII i XIII, del trobador Berenguer de Palol, de Guillem de Cabestany, de Ponç d’Ortafà i de Formit de Perpinyà (amb traducció que actualitza el català). En el volum corresponent a la poesia dels segles XIV i XV, remarco els següents: Guerau de Massanet i Jordi de Sant Jordi. En el de poesia romàntica: “Aubada” de Marià Aguiló, per a celebracions d’aniversari.
- VV.AA.: *La vida i l’obra de Carles Fages de Climent*, Figueres, Trayter, 1983, 132 pp.
Diversos autors escriuen sobre diferents facetes de la vida de Fages de Climent. Hi trobareu poemes tan coneguts i celebrats com “Braços en creu damunt la pia fusta...” i d’altres que són indicats per a cerimonials.
- VV.AA.: *Literatura catalana, dels inicis als nostres dies*, Barcelona, EDHSA, 1981, 608 pp.
És un estudi de la literatura amb suficients exemples de totes les èpoques perquè us pugui interessar si teniu facilitat per consultar-lo.
- VV.AA.: *99 poemes de amor*, Barcelona, DeBolsillo, 2004, 204 pp.
Una bona representació de poemes d’amor que us poden ser útils per a cerimònies de casaments.
- WILBER, Ken: *Gracia y coraje* (traducció de Teresa Sans Morales), Madrid, Gaia, 2002, 471 pp.
És un llibre basat en una història real, pensat com a suport per a aquelles persones que pateixen una malaltia terminal i destinat, a la vegada, a ajudar els acompanyants.

- XIRINACS, Olga: *La muralla*, Barcelona, Columna, 1993, 79 pp.
Per a enterraments, vegeu: “Quan sigui fora, guarda’m allò que més estimo”.

- YEATS, William Butler: *Trenta-quatre poemes*, (traducció i nota preliminar de Marià Villangómez Llobet), edició bilingüe. Barcelona, Quaderns Crema, 1983, 93 pp.
Hi trobareu “La mort”, el poema seleccionat que figura a l’apartat corresponent a cerimònies d’enterrament, en versió original.

Índex d'autors

CITES

Anònim	15
Boff, Leonardo	27
Borges, Jorge Luis	15
Camus, Albert	15
Cervantes, Miguel de	221
Ciceró	221
Eco, Umberto	27
Font i Massot, M. Rosa	53
Gilgames, poema de	157
Llull, Ramon	101
Mello, Anthony de	27
Pascal, Blaise	157
Protàgores	53
Proverbi africà	101
Roig, Montserrat	221
Shakespeare, William	157
Star, Maria	101
Suchodolski, Bogdan	53

TEXTOS

Abrams, D. Sam	203
Alberti, Rafael	146
Alcorà, l'	75
Aleixandre, Vicente	93
Andrés Estellés, Vicent	125, 181
Anònim	76
Atharva Veda	77
Auden, Wystan Hugh	126, 182
Beckett, Samuel	183
Bécquer, Adolfo	147
Boccaccio, Giovanni	127
Brossa, Joan	128
Cabot, Pilar	77, 129, 183, 233, 234
Càntic dels Càntics	129
Carner, Josep	130, 235
Casaldàliga, Pere	260
Cernuda, Luis	147
Chaplin, Charles	78
Comadira, Narcís	131, 182, 236

Dadijanki	78
Desclot, Miquel	79, 132
Diego, Gerardo	148
Eluard, Paul	80
Espriu, Salvador	80, 132, 184, 237
Fages de Climent, Carles	185
Felipe, León	213
Ferrater, Gabriel	237, 238
Foix, Josep Vicenç	185, 239
Fonoll, Celdoni	130
Font i Massot, M. Rosa	133, 186, 238
Formosa, Feliu	133, 187
Freire, Paulo	94
Fromm, Erich	134
Garcés, Tomàs	188
García Laviana, Gaspar	134
González, Ángel	149
Goytisoló, José Agustín	95
Gràcia i Tomàs, Elvira	135, 239
Graves, Robert	81, 135
Gumà, Inès	189
Hernández, Miguel	149
Hierro, José	213, 261, 262
Hikmet, Nazim	135
Isaïes	81
Jiménez, Juan Ramón	216
Jou, David	136
Kaunda, Kenneth	82
Kosovel, Srečko	190
Lao Tse	82
Levi, Primo	83
Liost, Guerau de	84
Llimona, Jordi	83
Machado, Antonio	214, 263
Manent, Marià	137, 240
Manifest 2000 per una cultura de la pau i de la no-violència	85
Manrique, Jorge	214
Maragall, Joan	86, 136, 191, 192, 240, 241
March, Pere	92
Margarit, Joan	87, 193, 194, 242, 243
Martí, Fèlix	137
Martí i Pol, Miquel	138, 139, 195, 196, 197, 198, 199, 243, 245, 246, 247, 248
Martínez-Pastor, Esther	249, 250
Masllorens, Martha	140, 250
Mello, Anthony de	88, 251
Nadal, Jordina	88

Neruda, Pablo	96, 150, 215, 263
Palau i Fabre, Josep	200, 251
Parcerises, Francesc	139
Peiró Vila, Montserrat	89
Penn, William	89
Petrarca, Francesco	140
Puigverd, Antoni	141
Puigvert, Joan Maria	201
Quart, Pere	252
Quevedo, Francisco de	151
Riba, Carles	141, 199
Rilke, Rainer Maria	142, 201
Rincón, Eduardo	151, 264
Roqueta, Max	202
Sagarra, Josep Maria de	142, 203, 253
Salinas, Pedro	152
Salvat-Papasseit, Joan	143, 254, 255, 256
Sarsanedas, Jordi	144, 204
Sèneca, Luci Anneu	90, 91, 204
Shakespeare, William	145
Susanna, Àlex	205, 206
Tagore, Rabindranath	91, 92
Torres, Màrius	92, 207, 208, 209, 210, 258, 259
Vayreda Trullol, Maria Àngels	210
Vinaya Pitaka	93
Vinyoli, Joan	146, 259, 260
Xirinacs, Olga	211
Yeats, William Britler	212

Índex

PRÒLEG, <i>per Miquel Buch i Moya</i>	9
INTRODUCCIÓ	11
CERIMONIAL, PER A QUÈ	15
Els ritus de pas	17
La cerimònia civil o religiosa	20
Pensar abans d'actuar	24
ASPECTES COMUNS A TOTES LES CERIMÒNIES	27
Les persones	30
Les actuacions prèvies	33
La cerimònia	38
La festa i els complements	48
El record	51
Decàleg per a un bon cerimonial	52
NÉIXER A LA VIDA	53
L'acte d'esperança més gran	55
Acollir els infants	59
L'adopció	62
Legalitat vigent	64
La cerimònia d'acolliment	65

Detall d'una cerimònia d'acolliment	67
<i>Declaració Universal dels Drets de l'Infant (fragment)</i>	71
<i>Convenció sobre els Drets de l'Infant (fragment)</i>	72
<i>Declaració Universal dels Drets Humans (fragment)</i>	72
<i>Constitució Espanyola (fragment)</i>	73
■ Néixer a la vida. Selecció de textos	75
■ Néixer a la vida. Músiques apropiades	97
Guions musicals	99
CASAR-SE	101
L'acte d'amor més gran	103
Matrimonis homosexuals	106
Separacions i divorcis	109
La documentació	111
La cerimònia de casament	113
Detall d'una cerimònia de casament	115
■ Casar-se. Selecció de textos	125
■ Casar-se. Músiques apropiades	153
Guions musicals	155
LES EXÈQUIES	157
L'acte de pau més gran	159
Apunt històric	160
La bona mort	164
Voluntats anticipades o Testament Vital	166
Model de voluntats anticipades o Testament Vital	169
La cerimònia d'enterrament	173
Detall d'una cerimònia d'enterrament	176
■ Les exèquies. Selecció de textos	181
■ Les exèquies. Músiques apropiades	217
Guions musicals	219

ALTRES MOMENTS D'UNA VIDA PLENA	221
Els actes que ens fan persones en societat	223
El primer vol solitari	225
Els aniversaris	226
Les jubilacions	228
Els homenatges i altres celebracions	230
■ Altres moments d'una vida plena. Selecció de textos ..	233
■ Altres moments d'una vida plena. Músiques apropiades ..	265
MÉS TEXTOS APROPIATS PER LLEGIR EN CERIMÒNIES	267
ÍNDIX D'AUTORS	283

